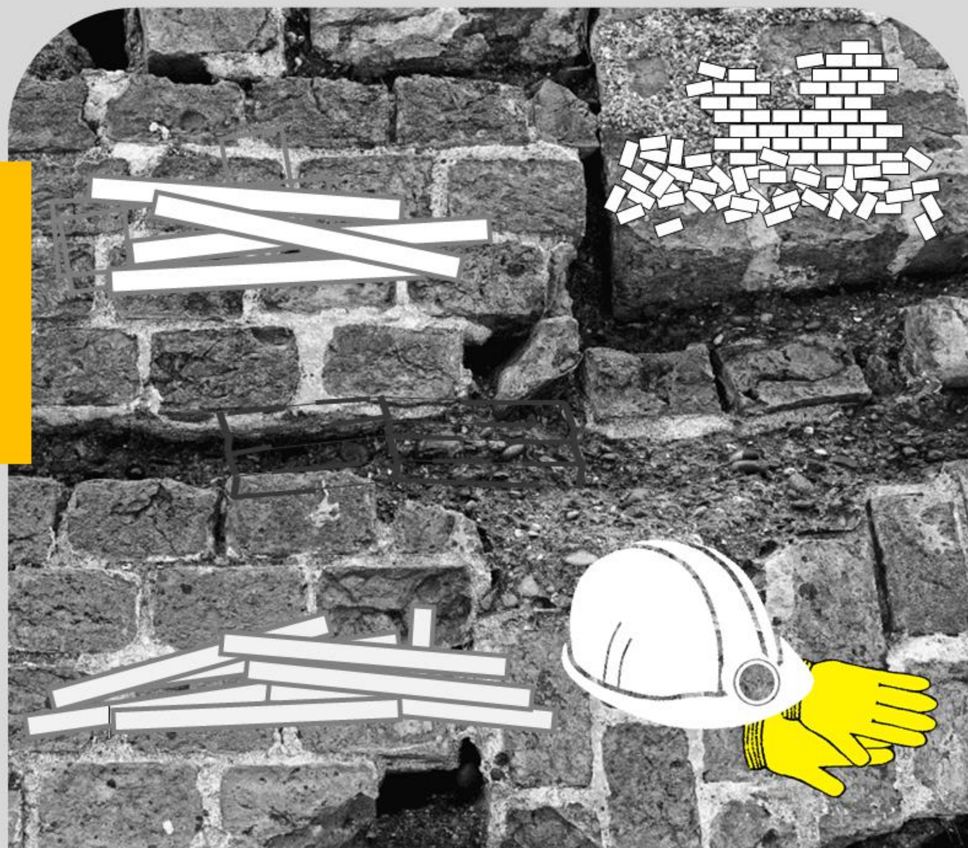

Kahramanmaraş Depremi: Yıkılanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok

Bir Arama Kurtarma Gönüllüsünün Yaşadıkları

Mehmet Yahya ÇİÇEKLİ

Kahramanmaraş Depremi:
Yıkılanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok

Bir Arama Kurtarma Gönüllüsünün Yaşadıkları

(6-10 Şubat 2023)

Mehmet Yahya ÇİÇEKLİ

Kahramanmaraş Depremi: Yıkılanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok

Bir Arama Kurtarma Gönüllüsünün Yaşadıkları (6-10 Şubat 2023)

Yazar: Mehmet Yahya ÇİÇEKLİ

İlk Baskı: Ocak 2025, Ankara

Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık, Matbaa Sertifika Nu: 47479

ISBN: 978-605-83537-0-1

“Bilirken susmak, bilmezken söylemek kadar kötüdür.”

-Eflatun

“Söylesem tesiri yok, sussam gönül razı değil.”

-Fuzuli

1. Kara Haber

6 Şubat 2023 Pazartesi sabahı uyandım. Haberlere göz atarken karşıma Kahramanmaraş'ta büyük bir deprem olduğu çıktı. Sosyal medya ve haber sayfalarında gezinerek durumu anlamaya çalıştım. Depremin tahmin edilen büyüklüğü ulusal bir afet seviyesinde gibi görünüyordu. Kapsamlı müdahale edilmesi gereken önemli bir durum olduğu anlaşılıyordu, üstelik deprem birden çok şehri vurmuştu.

Depremin ilk saatlerinde ayakta olmadığım için hayıflandım. Sabah işe gitmek için kalkmasaydım, daha da erken kalksaydım belki ben de ilk hareket eden ekiplerle olurdum. Gece ikide yatmıştım, eğer hiç yatmasaydım, birkaç saat daha bekleseydim yine depremden anında haberdar olurdum. Sabah kalkıp işe gitmek için hazırlanırken haberlerde olanları görünceye kadar maalesef depremin ilk saatleri boşa geçmişti bile. Hemen harekete geçmek gerekliydi. Öncü ekipler çoktan hareket etmiş olmalıydı. Her geçen dakika zaman kaybından başka şey değildi.

2006 yılından beri arama kurtarma gönüllüsüydüm. Sivil Savunma Ankara Birliğinde ve Gazi Üniversitesinin arama kurtarma ekibinde eğitimler alıp aktif olarak çalışmıştım. O dönemde 1999 depremlerini görüp kurtarma çalışmalarına katılmış büyüklerin deneyimlerini uzun uzun dinlemiş zihnime kazımıştım. 2009'da Sivil Savunma AFAD'a dönüştükten sonra da gönüllü faaliyetlerime devam etmiştim. Gerek AFAD'ın yapay eğitim enkazlarında, gerekse sahadaki yıkık binalarda çalışmıştım. Bir gönüllü için iyi bir enkaz deneyimim vardı. Askere gidip geldikten ve iş hayatı yoğunlaştıktan sonra AFAD'a sık sık

gidemesem de irtibatımı sürdürmüş, eğitim ve tatbikat gibi faaliyetlerine imkân buldukça katılmıştım.

2011 yılında Van depreminde bölgeye yakın bir birlikte yedek subay olarak askerlik hizmetimi yapıyordum. O anki görevim gereği arama kurtarma çalışmalarına dâhil olamamıştım. Daha sonra zaman içinde yaşanan görece daha küçük afetlerde de gönüllü gitmeye niyetlenmiştim, ancak çoğu zaman başka şehirden gönüllü ihtiyacı olmadığı yanıtını almıştım. Oysa bu sefer “dördüncü seviye” alarm verilen bir afet ile karşı karşıyaydık. Yurt dışından ekipler dahi davet edilmişti. Kişisel koruyucu ekipmanım[1], kamp çantam, fener, uyku tulumu gibi teçhizatım her zaman hazırdı. Böyle büyük afetler için yıllardır eğitim almış, tatbikatlara katılmıştım. Bugün için hazırlanıyordum. Afet bölgesine gidip arama kurtarma faaliyetlerine kendimce katkı sağlayabileceğimi düşündüm.

AFAD gönüllüsü kaydım olduğu halde bana bir mesaj veya çağrı gelmemişti. E-Devlet üzerinden hemen AFAD gönüllü panosuna ulaşmaya çalıştım ama sistem çalışmıyordu. Ankara AFAD müdürlüğüne telefonla ulaşmaya çalıştım ancak ulaşamadım. Tanışıklığım olan AFAD personelinin telefonlarına da ulaşılamıyordu. AFAD Genel Müdürlüğüne telefonla ulaşmaya çalıştım ancak santrale bağlanabilsem bile hattan düşüyordum. Komşu illerden en yakını olan ve hem kısmen yol üstünde hem de kolay ulaşabileceğimi düşündüğüm Kırıkkale AFAD müdürlüğünü aradım. Onların da kendi ekipleri yola çıkmıştı, gönüllü olduğum il AFAD müdürlüğü veya gönüllü derneklerden biri ile harekete geçmemi tavsiye ettiler. Çalıştığım yerin bazı yöneticileri ve sivil savunma birimi ile temasa geçtim. Afet bölgesine gidilmesi gibi bir gündem olmadığı bana söylendi.

---

[1] Kask, koruyucu bot, yedek ayakkabı, iş tulumu, maske, eldiven, içlik gibi vücudu koruyucu malzemeler.

Sürekli telefonla oraya buraya ulaşmaya çalışırken dakikalar saatlere varıyordu. Bir yandan internet üzerinden haberlere ve sosyal medya üzerinden afet bölgesinden gelen bilgi ve görüntülere bakıyordum. Durumun çok ağır olduğu ve birden çok ili vurduğu daha iyi anlaşılmaya başlamıştı. Hâlihazırda aktif bir arama kurtarma derneği ile temasım olmadığından AFAD ile irtibat kurmadan nasıl hareket edebileceğimi düşündüm. Kendi aracım ile gidebilirdim, hatta afet bölgesinde olabilecek bozuk yol şartlarına dayanıklı eski tip cip tarzı bir araçtı. Ancak sahadaki ihtiyaç durumunu değerlendirmeden, faaliyetlere nerede dâhil olacağımı bilmeden körü körüne gitmek doğru değildi. Üstelik tek başıma orada kaza veya yaralanma gibi bir durum yaşarsam yanımda ekip arkadaşımın olmaması büyük bir soruna dönüşebilirdi.

Ankara'da aktif derneklerden birinin temsilcisinin cep telefonunu bulup aradım. Çoktan yola çıktıklarını, kendi imkânlarımla gitmemi veya başka bir ekip aramamı tavsiye etti. Bir ekibe ulaşmaya çalışırken kendimi o kadar çaresiz hissediyordum ki hasbelkader tanıdığım bir siyasi parti danışmanını bile aradım. Aradığım hiçbir yerden işime yarar bir yanıt alamıyordum. Nereye ulaşabileceğimi düşünürken aklıma Türk Kızılayı geldi. Kızılay Ankara Temsilciliğini aradım. Kendi gönüllü ekiplerinin yola çıktığını söylediler, ancak A... derneğinin ismini verdiler ve orayla irtibata geçmemi önerdiler (*AKUT değil*). Tanışıklığım olan bir dernek değildi fakat Ankara irtibat bilgilerini bulup görüştüm. Onlara eğitimli ve tecrübeli olduğumu, faaliyetlerine katılabileceğimi kısaca anlattım. Not alıp bilgi vereceklerini söylediler.

Bu sırada çantamı ve malzemelerimi hareket için hazırladım. Çalıştığım kuruma bilgi verdim. Yanıma yedek olarak, kış şartlarına uygun katmanlı birkaç giysi ve çorap gibi ihtiyaç duyabileceğim şeyleri ve yemek yeme imkânı olmasa da hayatı

idame ettirebileceğim fıstık, ceviz, pestil gibi mutfağımda bulabildiğim kan şekerimi ve enerjimi yükseltebilecek ve kolay bozulmayacak basit gıdaları aldım.

Telefonum çaldı, arayan tanımadığım bir numaraydı. A... derneği ekibinden Hakan Bey olarak kendini tanıttı. Ekip olarak yolda olduklarını, onlara katılabileceğimi, Kahramanmaraş, Gaziantep ve Hatay'da faaliyette olacaklarını söyledi. Bu bilgi hemen harekete geçmem için yeterli bir yeşil ışıktı. Kayseri-Kahramanmaraş yolunda sıkıntılar olduğu bilgisinin geldiğini, yolun kapandığını, diğer şehirlere farklı güzergâhlardan ulaşmamın daha kolay olacağını, hangi şehre gelirsem oradaki AFAD müdürlüğünden A... ekibinin nerede çalıştığını öğrenip kendilerine katılabileceğimi söyledi.

Arama kurtarma eğitimi almış bir kaç arkadaşımla temasa geçtim. Gönüllü olarak deprem bölgesine gitmek isteyip istemeyeceklerini sordum. Herkes iş ve aile hayatı içinde meşgul ve sorumluluk sahibi olduğundan ancak sonraki günlerde yola çıkabileceklerini söylediler. Ağır işlere yatkın, eli alet tutan arkadaşlara sordum ve benzer bir yanıt aldım. İş arkadaşlarıma da mesaj gönderdim fakat bir geri dönüş olmadı. Görünüşe göre bu yola tek başıma çıkacaktım.

– o –

2. En Uzun Yol

Harita üzerinden çalışarak ve o yolu bilen birileri ile telefonla görüşerek rotamı planladım. Hava şartları kötüydü. Ankara merkezde ancak tek tük düşen kar doğuya doğru her adımda yoğunlaşıyordu. Neredeyse bütün güzergâh boyunca kar fırtınaları vardı. Fırtına olmayan yerlerde de kar yağıyordu veya yollar kar buz altındaydı. Aracımın lastikleri arazi tipiydi, bu nedenle dört mevsim lastiği özelliğinde olduğundan tam kar kış lastiği kadar iyi değildi sert kış şartlarında. Ancak çamurlu, taşlı ve toprak yollarda da diğer lastiklerden üstündü.

Ankara'dan doğuya doğru Elmadağ–Kırıkkale üzerinden geçen ana güzergâhın çok kalabalık olacağını düşündüm. Bu nedenle yolun ilk kısmını Gölbaşı–Kaman–Kırşehir istikametinde tarihi İpek Yolu güzergâhından aşmayı kararlaştırdım. Kayseri taraflarına yaklaştığımda A... derneğinden Hakan Bey ile tekrar irtibata geçmek üzere konuşmuştuk. Yola hangi güzergâhtan devam edeceğimi de yine orada planlayacaktım.

Eşyalarımı aracıma yükleyip ailemle vedalaştım. Saat 14.00 olmuştu. Yolculuk karlı başladı. Gölbaşı ilçesi çıkışında aracımın LPG deposunu doldurdum, benzin deposunu da yarıya tamamladım zira cebimde sınırlı bir miktar para vardı. Bu bütçeyi yetirebilmek için ucuz yakıt kullanmaktan başka çare yoktu. Yolda çokça ihtiyaç duyabileceğim için beş litrelik antifrizli cam suyu aldım. Zira yoğun kar fırtınası camları örttükçe silecekler tek başına yetmiyor, antifrizli cam suyu kullamak gerekiyordu. Ayrıca motor yağ çubuğu da yarıya indiğinden bir litre yağ alıp tamamladım. Telaştan mı, talihsizlikten mi? Yağı doldururken şişenin kapak altındaki folyosunun büyükçe bir parçası kopup

delikten motorun içine doğru düşmüş. Anlık olarak gördüğüm parıltıdan şüphelenip deliğe baktığımda motor içine giden yoldaki küçük demir bir çıkıntı kenarında folyo parçasının durduğunu gördüm. İki parmağımı sokup daha içeri düşmemesine dikkat ederek uğraşıp zorla çıkarttım. Eğer fark etmeseydim veya çıkaramasaydım motorum zarar görebilirdi ve yolda kalabilirdim. Ayrıca benzinlikten 6 adet bir buçuk litrelik su ve bir parça çikolata aldım.

Konya istikametinde devam ederken Bala / Kaman yoluna döndükten sonra Kar yağışı git gide ağırlaştı ve önce tipi, sonra kar fırtınasına dönüştü. Görüş mesafesi git gide azalıyordu. Karla mücadele ekipleri her yerde karşıma çıkıyordu fakat yine de yollar kar altında ve kaygandı. Yolda önce dördüncü vitese, sonra üçüncü vitese düştüm. Tepelik geçitlerde yol adeta cam buz gibiydi, çok yavaş ve dikkatli ilerlemek gerekiyordu. Bazı yerlerde rüzgar o kadar şiddetlendi ki aracı kaldırıp atacak gibiydi. İlginç şekilde bazı noktalarda rüzgar aniden tam aksi yöne dönüyordu ve aracı ciddi biçimde savuruyordu.

Görüş mesafesi azaldıkça hızımı daha da düşürmek zorunda kaldım. Aracımın sis farlarını, uzun farlarını, dörtlü ikaz lambalarını yakarak görmeye ve görülmeye çalışıyordum. İki gidiş, iki geliş biçimindeki yolun yalnızca birer şeridi bazı yerlerde açılmıştı. Çoğu yerde ise yalnızca kar üstünde lastik izleri vardı. Dışarıdan sileceklerle ve cam suyu sıkarak, içerden de kalorifer ile camlara sıcak temiz hava üfleterek görüşümü korumaya çalışıyordum.

Yol boyu kimi bankete düşmüş kimi kenara çekilmiş, içinde insan bekleyen veya terk edilmiş araçlar vardı. Yer yer tek araçlı veya zincirleme kazalar da vardı. Kar fırtınası o kadar güçlüydü ki fırtınanın geldiği tarafta yan camları bile karla kapatıyordu. Biriken karı en azından yan ayna hizasına kadar sıyırmak için camı açıp kapamaya çalıştığımda cam motorunun da

git gide donduğunu fark ettim. Her seferinde cam motoru daha zor çalışıyor, camı daha yavaş açıyordu. Üstelik biriken karların bir kısmı contadan kapı arasına sızıp işi daha kötü bir hale getiriyordu. Ben camı biraz açıp kolumu veya buz çekeceğini çıkararak yan camı kapatan karları üstten aşağı temizlemeye çalışıyordum. Kar fırtınası gücünü arttırdıkça ön cam sileceklerinin lastiği de yavaş yavaş donmaya başlayıp sertleşerek işini iyi yapmaz hale geldi. Ancak antifrizli cam suyunu sıktıkça biraz rahatlıyor, kısa bir süre sonra tekrar sesli çalışmaya ve iyi temizlememeye başlıyordu.

Arka cam da içten terlemişti, cam rezistansı buğuyu eritse de terlemeye çare olmuyordu. Dış tarafta da arka cam sileceği görüşümü biraz olsun iyileştiriyordu. Bala civarında bölünmüş yolda bir anda karşıma beyaz bir eski model transporter minibüs çıktı, kontrolsüzce üstelik ters yönde yola katılıyordu, kornaya ardı ardına basarak daha yolun sağ şeridini kapatırken onu zor durdurdum ve sol şeritten geçebildim. Yol durumu karlı buzlu olduğundan ani fren yapsam kızaklayıp kayacaktım, ben durabilsem bile beni takip eden araç bana çarpacaktı. Kar fırtınalı, görüş şartları kötü şehirlerarası yolda böylesine tehlikeli hareketi yapan minibüsün sürücüsü yaşlı bir adamdı. Git gide kötüleşen görüş mesafesinde sorumsuz sürücülerin doğurduğu ilave riskleri de düşünerek yola devam ettim.

Bu arada fırtınadan görüş mesafesi o kadar kötüleşti ki neresi yol, neresi viraj, neresi tarla anlamak neredeyse imkansızdı. Ancak birinci viteste ilerliyordum ve yol kenarındaki fosforlu dikme ve kar çubuklarını görebilmek için öne eğilerek neredeyse cama yapışmıştım. Kaman civarında tekrar ikinci vitese çıkabildim. Fırtına yan aynaları da karla kapatmıştı, geri görüş için ancak dikiz aynam kalmıştı. Yol kenarında girişi açık bir cep gördüm. Bir bakkal ve lokantadan ibaret bu küçük dinlenme

alanına girdim. Arabanın burnu fırtınayı karşılayacak, sürücü tarafı rüzgara kısmen ters kalacak şekilde park edip camları ve aynaları temizledim. Aracın farları, sinyalleri ve sis farları bile buzlaşan kar ile kaplanmıştı. Bunları da temizledim. Yolda kalma ihtimaline karşı yanımda bulunsun diye bakkaldan kan şekerimi yükseltip beni ısıtması için orta boy (*60 gramlık*) kare çikolatalardan dört paket aldım.

Lokanta ve bakkalı işleten aynı esnaftı. Nerede olduğumuzu sordum, Kaman sınırları içindeymişiz. Yolda tabelalar değil okunmak, tamamen görünmez halde olduğundan tam olarak nerede olduğunu bilmek mümkün değildi. Park edip fırtınanın geçmesini beklememi önerse de afet bölgesine yetişmek için kaybedecek zaman yoktu. Üstelik yollar tamamen kapanabilirdi. Lokantada sıcak yemek de olduğunu söyledi fakat kendi içimden çorba içmeyi zaman israfı olarak değerlendirdim ve teşekkür ettim. Tuvaletin nerede olduğunu sordum, park alanının biraz ilerisini gösterdi. Belki birkaç 10 metreden ibaret bu yolu bile yürümek tipi içinde çok zordu. Gideceğim yeri göremediğim gibi, arkamdan esmesine rağmen fırtınada savrulan karlar her yandan yüzüme gözüme geliyordu. Rüzgar kar yağışını öyle savurup döndürüyordu ki, tuvaletin kapı aralığından girerek içeride duvar diplerinde bile taze kar birikmişti. Geri dönüşte rüzgar karşıdan geldiğinden başımı kaldırıp bakamıyordum bile. Kendi adımlarımı, ayak izlerimi takip etmeye çalıştım.

Kar 30 santim kadar vardı, kar altında ne olduğunu kestirmek de mümkün değildi, bir çukur veya deliğe ayağını kaptırmak işten bile değildi. Ayaklar bu bembeyaz soğuk örtünün içine gömülüyordu. Kar neredeyse dize gelecekti. Karanlığa kalmadan ne kadar yol kat edersem o kadar iyiydi. Kırıkkale-Kırşehir yoluna katıldığımda o güzergâhın işlekliğine istinaden daha iyi şartlarda ilerleyebileceğimi, en azından olumsuz durumlarda daha kolay yardım bulabileceğimi tahmin ediyordum.

Üstümdeki karları silkelemeye çalışıp şoför kapısını açtığımda, rüzgâr karşı taraftan gelmesine rağmen savrulan karlar içeri giriyordu. Ayaklarımı silkip araca yerleştim.

Evden çıkarken yanıma biraz nakit almıştım. Banka hesabımda da biraz bakiyem vardı. Yakıt ve kumanya gibi ihtiyaçlara dikkatli harcarsam yeterli olabilirdi. Yola çıktıktan sonra gidişimden haberdar olan bir kaç arkadaşım ben istemeden hesabıma bir miktar para yollamışlar. Toplam birkaç yüz dolarlık bu meblağ yakıt ve ilave kumanya almamı kolaylaştırdı. Fırtına yer yer güçlendi, yer yer sakinleşti. Kırıkkale-Kırşehir yoluna çıkınca yol şartları da biraz iyileşti. Kayseri'ye doğru ilerlerken Kırşehir sınırları içinde tekrar bir akaryakıt istasyonunda durdum. Afet bölgesinde akaryakıt sıkıntısı olduğu söyleniyordu. Maddi olarak da arkadaşların desteği ile rahatlamıştım. Burada hem benzini, hem LPG tankını doldurdum.

Benzincide çalışanlara satılık benzin bidonu olup olmadığını sordum. Kalmadığını söylediler, ancak afet bölgesine gittiğim için 10 litrelik bir akaryakıt (adblue) bidonu verdiler ve onu da tamamına yakın doldurdum. Burada mola veren bir 112 ekibi ile konuştum. Kahramanmaraş'a gittiklerini, ancak güneye inip farklı bir güzergah üzerinden şehre ulaşacaklarını söylediler. Kayseri'de ilgili Jandarma ile irtibat kurmaya, alacağım bilgiye göre eğer viyadük köprüleri yıkıldıysa köy/ilçe yollarından devam etmeye karar verdim. Ayrıca bu benzinlikten de yedek olarak bir litre motor yağı, bir litre de motor antifrizi aldım. Aracın ısınma, aydınlatma veya güç kaynağı olarak uzun süre kesintisiz ve zor şartlarda çalışabileceğini düşünerek olası sıvı ihtiyaçlarını yedeklemek istiyordum.

Kırşehir-Kayseri arasında yine çok sayıda kaza vardı. Bunların bazıları zincirleme idi. İçlerinde beni en çok üzen, bir 112 Ambulansının karıştığı kaza oldu. Araç çok sayıda takla atmış ve paramparça olup, bölünmüş yolun ortasındaki bankette kalmıştı.

Ben araç yanından geçtiğimde araçtaki ekip tahliye edilmişti. Ölen veya ağır yaralanan olup olmadığını yolun geri kalanında çok düşündüm. Yol boyu afet bölgesine giden ambulans, arama kurtarma ve itfaiye araçları genelde konvoylar halinde uçarcasına, ağır yol şartlarını ve kendi canlarını adeta hiçe sayarak ilerliyorlardı. Ankara'dan beri böyle bir kaza olması endişesi de içimde vardı.

Kayseri'yi geçtiğimde muhtemelen saat 22.00'yi devirmiş olacağından yol üzeri açık mağaza bulmak zorlaşacaktı ki afet bölgesine giden insanlar da buradaki hazır gıdaları bitirmiş olabilirdi. Kırşehir-Kayseri arasında yol üzerindeki marketlerin önünde araç kuyrukları vardı. Sakin gördüğüm bir iki marketin önünde durup vakumlu sandviç ve konserve hazır yemeklerden almak istedim, ancak konserve çeşitleri neredeyse kalmamıştı. Bulduğum tek tük ürünleri alabildim. Plastik kapaklı, içinden kaşık çıkan konservelerden yoktu, o yüzden plastik çatal ve kaşık da aldım. Ayrıca bir koli (12 adet) yarım litrelik su aldım. Böylece daha önceden aldıklarımla birlikte yanımda 15 litre içme suyu olmuştu ki bu bana soğuk hava şartlarında 1 hafta kadar yeterdi.

Şimdi iş yeterince kumanya bulmaktı. Hava kararmadan olabildiğince yol almak için Ankara'da marketlere uğramamıştım. Fakat hava karardıktan sonra afet bölgesine yaklaştıkça da marketlerde kumanya olmaya uygun gıdalar tükenmişti ve bulunmuyordu. Bir iki konserve bulma umuduyla girdiğim yol üzeri marketlerden birinde Bülent Bey ile tanıştım. Kahramanmaraş'a gidiyormuş, eşi ve çocuğu oradaymış, arabalarına sığınmışlar ancak yakıtları da az olduğundan şehirden çıkamıyorlarmış. Yakıt bulamamışlar, benzinciler çalışmıyormuş. Isınmak için arabalarını çalıştırıp içinde oturuyorlarmış. Bülent Bey de bidonla benzin götürüp onları Kahramanmaraş'tan çıkaracakmış. Yol durumu ile ilgili konuştuk. Yolun kapalı olduğuna dair duyumları paylaştım.

Bülent Bey yola beraber devam edip edemeyeceğimizi sordu, tamam dedim. Ayrıca yanında bir miktar sandviç varmış, bunları dağıtılması için bana vermeyi teklif etti ancak bu tarz yardımların farklı bir iş olduğunu, arama kurtarma faaliyetleri için bölgeye gittiğimi belirttim. Beyaz yeni model cip tarzı bir araç kiralamıştı. Eşinin yakıtı bitmeden oraya ulaşmak için telaşlıydı. Rölantide çalışan bir aracın saatte bir litre kadar benzin yakacağını, eşinin aracının deposu son noktada olsa bile yedek benzin payıyla uzun süre çalışabileceğini açıklayıp onu teselli etmeye çalıştım.

Kayseri girişinde bidonla benzin alabilmesi için bir benzinlikte durduk. Çıkışta beklerken bir süre geçmesine rağmen ortalıkta yoktu, işin uzadığını anlayınca onu telefonla aradım ancak ulaşamadım. Telefonuna Kayseri çıkışında bir yan yolda olan ve malzeme bulabileceğimi tahmin ettiğim büyükçe bir mağazanın konumunu gönderip orada buluşmak üzere yola çıktım. Kayseri çevre yolunda da kar ve buz vardı. Yoldayken acil çağrı merkezini arayıp Jandarmaya bağlandım. İl Jandarma Komutanlığından görüştüğüm görevli Pınarbaşı-Göksun yolunun kötü durumda olduğunu, çok fazla kaza yaşandığını, orada zor durumda kalacağımı söyledi. Eğitimli bir arama kurtarma gönüllüsü olarak ekiplere katılmam gerektiğini, Kahramanmaraş'a ulaşmaya çalışacağımı söyledim. İlçe Jandarma ile görüşmemi tavsiye etti. İlçe Jandarmaya bağlanmaya çalışırken hat kesildi.

Toplamda 580 kilometrelik yol boyu aracın farlarında, ayna ve camlarında biriken buzlara ilaveten, bir noktadan sonra doğrudan sileceklere yapışan buzlar da sorun olmaya başladı. Sileceği saran kar-buz tabakası işlevini zayıflatıyordu. Diğer buzları temizlediğim gibi, artık silecek kolunu saran buzları da temizlemem gerekiyordu. Durdukça sileceklerdeki buzları da küçük darbelerle kırıp temizliyordum. Elbette seyir halinde

silecekleri rahatlatmak için cama sıktığım antifrizi bolca tüketiyordum.

Kayseri çevre yolundan ilerleyerek belirlediğim mağazaya ulaştım. Ara yolda olmasına rağmen orada da konserve kısmında hazır yemeklerin olduğu raf yine boştu fakat talih eseri mağaza çalışanlarına sorduğumda benim için depoda kalanları çıkardılar. Böylece bolca konserve aldım. Konservelerin sindirimde oluşturabileceği hareketlenmeyi dengelemek için günlerce dayanabileceğini düşündüğüm vakumlu lavaşlardan aldım. Ayrıca depremzedelere dağıtmak için bir miktar küçük oyuncak ve büyük battaniyeler aldım.

Ben mağazadan çıkarken Bülent Bey de oraya gelmişti. Aldığım malzemeleri arabama yerleştirmeme yardım etti. Bidona benzin almak için durduğumuz yerde bidon bulamamış, bu nedenle iş uzamış. Beş litrelik su bidonu bile bulamamış, bir buçuk litrelik sulardan alıp onları boşaltıp tek tek benzin koymuşlar. Depoya benzin aktarmak için hunisi olup olmadığını sordum, yoktu. O şekilde benzini doldurmasının güç olduğunu, iç kapağın kapalı kalacağını söyledim. Bagajımda 5 litrelik yedek boş bir benzin bidonu vardı, Kırşehir'de 10 litrelik bidon bulunca bunu kullanmamıştım. Bu, amaca yönelik bir yakıt bidonu olduğundan uzun ağızlıydı, benzini bununla doldurmak mümkündü. Bu bidonu Bülent Beye verip buna da yakıt almasını, bunu boşalttıktan sonra diğer şişeleri de buna aktarıp öyle eşinin aracına doldurmasını önerdim. Beraberce devam edip Pınarbaşı taraflarında bir benzinlikte durup yakıt almak üzere sözleştik.

Yola devam etmeden önce acil çağrı merkezini arayıp ilçe Jandarma ile konuştum. Pınarbaşı İlçe Jandarma Komutanlığı yetkilileri kendi bölgelerinde yolun açık olduğunu, yolun devamını Göksun İlçe Jandarma Komutanlığından teyit etmemi söylediler. Göksun İlçe Jandarma komutanlığının telefonunu bulduk fakat orası da afet bölgesi kapsamında kaldığından ulaşmak mümkün

olmadı. İnternetten Göksun'daki trafik yoğunluğuna baktık. Göksun Çayı üzerinde yoğunluk gördüğümüz bir köprünün yanında alternatif bir servis yolunun da olduğunu görünce gerekirse bunu kullanmak üzere saat 22.00 olmadan yola çıktık. Pınarbaşı tarafında bir benzinlikte durup hem yakıtımızı tamamladık hem de Bülent Beye verdiğim bidona benzin aldık.

– o –

3. Kahramanmaraş'a Giriş

Bülent Bey ile Kahramanmaraş il sınırını geçip Göksun'a kadar beraberce gittik. Burası köyleri saymazsak yolumuzun üstündeki ilk büyükçe yerleşimdi. Yerler çok karlıydı fakat yoğun kar yağışı söz konusu değildi. Saat gece yarısını geçmişti ve ister istemez 10 saattir kar ve fırtına şartlarında araç sürmenin ağırlığı vardı. Göksun'da bacaklarımızı açmak için ışıkları kapalı bir benzinlikte durduk. Benzin pompaları adeta saldırıya uğraşmış gibi dağılmıştı. Sağda solda yangın söndürme tüpleri yatıyordu. İlk başta yakıt bulamayan insanların etrafa zarar vermiş olabileceği aklıma geldi.

Benzinlikte sadece tek bir görevli vardı, o da kapalı benzinlikte nöbet tutuyordu. Depremin etkisiyle pompaların bu şekilde dağıldığını söyledi. İlçede hasar ne durumda diye sorduk. Bize karayolunun karşı tarafında bir apartmanın yanındaki boş alanı gösterdi. Dikkatli bakınca burada kocaman bir apartmanın yerle bir olduğunu, aslında boşluğa değil enkaza baktığımı fark ettim. Enkaza müdahale gündüz yapılmış ve bitmişti. Muhtemelen ilçenin kendi ekipleri, bir ihtimal de burası Kahramanmaraş'ın en ulaşılabilir noktası olduğundan diğer illerden gelen ekipler gerekeni yapmıştı. Belki de Kahramanmaraş'ın yıkıma uğrasa da en şanslı yeri burasıydı.

Bülent Beye yanında kızı için oyuncak olup olmadığını sordum. Yanımdaki oyuncaklardan kızının hoşuna gidebileceğini düşündüğüm bir tanesini zaten seçmiştim ve hemen verdim. Daha sonra onunla vedalaşıp yola ayrı ayrı devam etmek üzere hareket ettik. Yoldaki buzlanmadan ötürü hız sınırının altında

seyredebiliyordum. Göksun'dan sonra çalışan bir benzinlik daha vardı, yakıtımı son kez tamamlamak için buraya girdim. Benzinlik çok kalabalıktı ve benzin kalmamıştı. Sadece mazot kaldığını söylediler. Kahramanmaraş merkeze yaklaşırken dağ geçitlerinde de buzlanma vardı. Tünellerde gözle görülür bir hasar yoktu fakat tünel içlerinde yol kenarındaki taşlar yerinden oynamıştı.

Tecrübeli arama kurtarmacıların anılarından öğrendiğim üzere afet bölgelerinde her türlü olayla karşılaşmak mümkündü, aracın yakıt dolum kapağı zorla açılıp benzini bile çekilebilirdi. Bunu göz önüne alarak, benzini çekebilirler ama LPG'yi çekemezler düşüncesi ile önce benzini tüketmek üzere yolun son birkaç yüz kilometresini LPG sistemini kapatarak kat etmiştim. Yola böyle devam edince çalışmayan LPG boruları aracın altında açıktan geçtiğinden kar kış şartlarında iyice donmuş. Bu durumu ancak ertesi sabah faaliyet sahasında araç LPG besleme hatası verince anlayacaktım.

Merkeze girerken hava durumu yol boyu yaşanan kar ve buzlanmaya nazaran biraz daha iyiydi. Saat 02.30'u geçiyordu. Yol şartları iyi olduğundan araba sürmeye devam ederken bir sandviç yedim. Böylece ilk 12 saat içinde harekete geçip, yine afetin ardından 24 saat dolmadan afet bölgesine ulaşmayı başarmıştım. Ankara'dan Kahramanmaraş'a kar fırtınaları ve buzlanma nedeniyle ancak 12 buçuk saatte ulaşmıştım, üstelik yol boyu hiç çay veya çorba molası vermemiştim, sadece ikmal için benzinliklerde ve konserve rafları tükenmiş olduğundan birden fazla markette duraklamıştım. Maraş'a girerken yediğim sandviçten başka bir de Kayseri'den çıkmadan büyük kutu (350 ml) enerji içeceği içmiştim. 12 buçuk saat boyunca vücuduma giren kalori kaynakları bunlardan ibaretti.

Cep telefonları kısmen çekiyor, internet gidip geliyordu. Şehrin içinde kaybolmadan bir güzergâh çizebilmek için yolları bilmediğimden cep telefonumun harita uygulamasından AFAD il

müdürlüğünü seçtim. Kullandığım “Y... Navi” uygulamasının bu şartlarda bile trafik yoğunluğunu göstermesi de kapalı yollara girmemi engelleyebilirdi. Gecenin karanlığı anayolda ilerlerken şehirdeki yıkım ile ilgili fikir sahibi olmayı güçleştiriyordu. Bu nedenle şehir merkezine girince genel durumu gözlerimle görmek için ana yoldan ayrılıp ilk gördüğüm caddeye daldım.

Elektrikler kesik olduğundan şehir karanlıktaydı. Yolun iki yanında bazı binalar sağlamken bazıları yerle bir olmuştu. Fazla ilerlemeden bir noktada enkazda çalışan bir ekip gördüm. Aracımı yakın bir yerde park ettim. Çalışan ekibi giysilerindeki yazıdan tanıdım. Bunlar AKUT’tu. Etraf kalabalık değildi, yol kenarında ve enkaz başında birkaç insan vardı. Kimi çaresizce bekliyor, kimisi ağlıyordu. Bazıları soğuktan korunmak için omuzlarına battaniye gibi örtüler almıştı.

AKUT’un çalıştığı apartman enkazı, yola nazaran aşağıda kalan bir zemindeydi, aydınlatma sağlamak için aracımın far ve tepe ışıldaklarını kullanmaya çalıştım fakat aşağı doğru ışık vermek mümkün değildi. Bu sırada önüne park ettiğim apartmanın da ağır hasarlı olduğunu fark ettim. Heyecandan park ettiğim yeri kontrol bile etmemiştim. Binadan kopmuş parçalar etrafta yatıyordu.

Gördüğüm bu ilk manzara bana durumun ağırlığını canlı olarak göstermişti. Tekrar aracıma binip AFAD merkezine doğru yola çıktım. AFAD müdürlüğü şehrin öbür tarafında, güneydoğu istikametindeydi. Yol boyunca iki tarafa, kenarlara park edip arabasında uyuyan insanlar vardı. Şehirler arası anayolda böylece durmak tehlikeliydi ama yıkılan bir şehirden kendini dışarı atan insanların çok da sağlıklı muhakeme yapmasını beklemek fazlaydı. Şehir içinde geçtiğim köprülü kavşaklarda gözle görülür büyük bir hasar yoktu, ancak bazı yerlerde istinat duvarı gibi noktalarda küçük hasarlar vardı.

AFAD müdürlüğüne vardığımda etrafta bir sürü insan vardı, yakılan ateşlerin etrafında ısınmaya çalışıyorlardı. Bir kısmı şehir dışından yeni gelmişti, bir kısmı ise şehirdeki enkazlardan dönmüştü. A... derneği ekibinden Hakan beye ulaşmaya çalıştım fakat ulaşamadım. Burada, daha sonra koordinasyon merkezi veya koordinasyon masası olduğunu öğreneceğim binanın önünde, Ankara AFAD Müdürlüğünden tanıdığım bir büyüğümü buldum. Onun ekibi ilk gelip bütün gün çalışanlardandı. Biraz istirahat edeceklerini söyledi. Nerede katkı sağlayabileceğimi sordum. Oradaki diğer AFAD mensupları ile de danışarak beni Trabzon Bulvarına yönlendirdi. Yanımda kumanya ve su gibi malzemelerimin olup olmadığını sordu. Zira bunlara ulaşmak sıkıntılıydı, kendimi idare edecek, hatta paylaşacak kadar fazla fazla kumanya getirdiğimi, ayrıca uyku tulumu, mat vb. hayatı idame bakımından hazırlıklı geldiğimi söyledim. Hatta ona da çikolata veya konserve vermeyi teklif ettim. Yalnızca somun ekmek sordu, fakat maalesef yanımda öyle ekmek yoktu.

– o –

4. Trabzon Bulvarı, 6/7 Şubat Gecesi

Trabzon bulvarını telefonumun haritasından işaretleyip yola çıktım. Oraya vardığımda yıkılan binalarla yolun kısmen kapandığını gördüm. Bulvar bölünmüş yol şekilde olduğundan, yolun kapandığı yerlerde ancak yaya geçitlerini kullanarak karşı yöne geçip yola devam etmek mümkündü. Etrafta pek insan yoktu. Bir noktada etrafa yayılan molozlardan yol geçişe elverişli değildi fakat aslında büyük parçalar da yoktu. Geri dönüp karşıya geçmektense başka araçlar için de yoldaki molozları çekmeye karar verip arabadan indim. Yoldaki moloz ve kırık pencereleri iki tarafa çekmeye çalışırken karşı tarafta park halinde duran bir aracın içinden birkaç tane adam çıkıp yanıma geldi. Molozları mı çektiğimi, binalara mı bakmaya geldiğimi sordular. Geçebilmek için molozları çektiğimi, aslında yardıma geldiğimi söyledim. Üzerimde turuncu arama kurtarma tulumum vardı.

Depremden beri geçen 24 saatte ilk kez bir arama kurtarmacı gördüklerini söylediler. Bu benim içimi burkmuştu. Şehrin merkezindeki ana bulvarlardan birinde, belediye ve valilik gibi kurumlara yakın bu noktada üstelik enkaz altında insanlar varken henüz ekip gelmemesi şaşırtıcı ve üzücüydü. Bir yandan da afetin büyüklüğünü ve ne kadar fazla ekibe ihtiyaç duyulduğunu gösteriyordu. Bu şartlar altında ildeki garnizonun ve yakın illerde konuşlu birliklerin sahaya inmemiş olmasının eksikliğini ilk kez orada hissettim. Onlara eğitimli bir gönüllü olduğumu, Ankara'dan geldiğimi, sonra gelecek ekipler için keşif yapmaya çalışacağımı açıkladım.

Bu noktada alanda öncü konumundaydım. Tek başıma olduğumdan, yanımda ekipman ve ağır teçhizat olmadığından ilk aşamada enkaz kaldırmak mümkün değildi. Bir ekibe dâhil olana kadar yapabileceğim şey, yıkılan binaların etrafındaki insanlardan bilgi alıp, ayrıca gözle ve sesle arama yaparak bina içindeki muhtemel canlı ve cansız sayılarını tespit etmeye çalışmaktı. Ulaştığım bilgiyi yanımda getirdiğim fosforlu sprey boya ile usulünce V işaretlemesi koyarak görülecek duvar ve büyük beton parçalarına bırakmaktı. Böylece sabah gelecek ekipler daha kolay harekete geçebilirdi. V işaretlemesi, benim ilk arama kurtarma eğitimimde öğrendiğim uluslararası standart bir işaretleme olduğundan eğitimli her arama kurtarmacı işareti anlayacaktı.

Yanıma gelenlerden yaşlıca olanı kendini Ali olarak tanıttı. Enkaz, altında A101 olan Kübra apartmanıydı. Bu binada Ali ağbinin kızı ve torunları varmış. Binanın önünde genel bilgileri aldıktan sonra nereden ses aldıklarını sordum, arka cepheye geçmemiz gerektiğini söyledi. Ali ağbiyi arabama alıp arka sokaktan dolaşıp binanın arka cephesine geçtik. Bu taraftan (arka cepheden) gündüz ses aldıkları yeri gösterdi. Anlaşılan binanın yıkılış şekli enkazı iki yandaki yapılara dayadığından geçecek bir yer kalmamıştı, yağmur altında enkaza tırmanıp arkaya geçmek de kolay olmadığından arka sokaktan dolanmayı düşünmüştü.

Ses duyduklarını söylediği yerde ikimiz iki ayrı noktaya geçtik, benim sesleneceğimi, onun sadece dinlemesini söyledim. Seslenip bekleyerek bir şey duymaya çalıştık. Ses alamadım, belki de yağmur sesi enkaz altındaki cılız sesleri bastırıyordu. Sesimi duyan var mı, duyuyorsan ses ver, taşla vur, demire vur, gibi alışıldık ifadelerle defalarca seslendik ve bekledik fakat ses alamadık.

Binada kaç daire olduğunu, kaç canlı ve cenazeyi bina çevresinden aldıklarını sordum. Enkaz altında 25'ten fazla insan olduğu anlaşılıyordu, gün içinde de iki farklı noktadan ses

alındığını değerlendirerek, hâlihazırda ses alamasak bile yağmurun da ses alınmasını güçleştirdiğini göz önüne alarak V işaretinin altına iki canlı, 25 cansız olabileceğini işaretledim. Bu işareti binanın iki cephesine de koyduktan sonra Ali Ağbinin oğlu, polis olduğunu sonradan öğrendiğim Sedat Bey ile Trabzon bulvarında başka binalara bakmak üzere ayrıldık. Ali Ağbi ile araba içinde bekleyenlere iki battaniye ve bir miktar konserve bıraktım. O anın dalgınlığı ile plastik çatal kaşık bırakmayı unuttuğumu sonradan fark ettim. Koyduğum işaretin fotoğrafını ve topladığım bilgileri irtibat halinde olduğum bir AFAD mensubuna gönderdim, sesi kendimin değil, vatandaşın aldığını da not düştüm.

Kardeşler Apartmanı A Blok'a gittik. Bina çevresinde insanlar vardı. Hatta bir tanesi, enkaz altında kalmış, çoğu molozlar altında ezilip görünmez olmuş bir arabanın ezilmemiş bagajının içinde uyuyordu. Kimisi battaniyelere sarınmıştı. Burada canlı sesi aldıkları yerleri gösterdiler. Bina önündeki genç delikanlıların annesi enkaz altındaydı. Seslenmeme rağmen ses alamadım. Ancak devam eden yağmuru da dikkate alarak binadaki daire sayısı ve alınan sese göre işaretlememi yaptım. Burada bekleyenlere de bir miktar konserve bıraktım.

Binalar arasında araçla giderken havadan sudan ve iş hayatından bahsederek Sedat Beyi içinde bulunduğu ortamdan uzaklaştırmaya çalışıyordum. İçinde bulunduğumuz yıkımdan zihnen uzaklaşmak belki onu az da olsa rahatlatırdı. Emniyet teşkilatından, şark hizmeti ve tayinlerden konuştuk. Deprem sonrası yaşanacak süreçten ve geçmiş depremlerde yaşananlardan da konuştuk

Yanına gittiğimiz bir sonraki bina Nazar apartmanıydı. Bunun önündeki insanlar bir ateş yakıp başında oturmuş bekliyorlardı. Bu enkazın altında ses almak mümkündü. Özellikle acılı bir anne, kızının enkaz altında olduğunu gözyaşları içinde söyledi, yan cephede kızının odasının bulunduğu yere gittik.

Dinleme yaptığımda çocuğun sesini alamadım. Fakat yağmurdan önce farklı kişiler ses aldıklarını beyan ettiği için hem çocuğun bulunduğu yere çocuk olduğunu da yazarak işaret bıraktım, hem de binanın ana cephesine, aldığımız seslere istinaden en az 4-5 canlı olduğunu değerlendirerek V işareti bıraktım. Burada bekleyenlere ve karşıdaki başka bir enkazın önünde bekleyenlere battaniye bıraktım. Battaniyeler çift kişilik olduğundan yan yana oturan 2-3 kişiyi rahatça örtebilecek büyüklükteydi. Nazar Apartmanı önündekilere bir miktar da konserve bıraktım.

Nazar Apartmanından ayrılmadan yanıma gelen bir genç hanım bana toplanma alanının nerede olduğunu sordu. Afetlerden sonra toplanma alanlarına gidilmesi gerektiğini, gerekli yardımın orada bulunabileceğini herhalde herkes duymuştu. Ancak en yakın toplanma alanının neresi olduğunu bilenler çok daha azdı. İnternet çalışsa, elde de şarjı olup internete bağlanabilen bir telefon olsa toplanma alanını bulmak çok da zor olmazdı. Ancak afet sırasında bunlar elde olmayabilirdi. Açıkçası Kahramanmaraş'a gelirken toplanma alanlarına bakmamıştım. Fakat büyük parkların doğal toplanma alanları olduğunu biliyordum. Soruyu soran hanıma, büyük bir parka gitmeleri gerektiğini söyledim. Fakat büyük park deyince nereye gidilmesi gerektiğini kestiremedi, yanındaki yaşlıca kadıncağıza sordu.

Yine orada yaşlı bir hanım, arama kurtarma ekibinin hızlıca erkenden gelmesi, enkaz altındaki yakınlarının kurtarılması için kendilerine yardımcı olmama uzun uzun ısrar etti. Yaptığım keşfi, işaretlemeyi ve işaretin fotoğrafını AFAD'dan birilerine gönderdiğimi birkaç kere tekrar ettim ve zor ikna oldu. İnternet arada çalıştıkça mesajlaşma uygulamalarından mesajlar karşı tarafa gidiyordu veya internet bağlantısı gelene kadar beklemede kalıyordu fakat en nihayetinde gideceği yere ulaşıyordu. Anlık mesajlaşma mümkün olmasa da az çok bu şekilde iletişimi sürdürmek mümkündü.

Nazar Apartmanından sonra Sedat Beyi ailesinin yanına bıraktım. Ailesinin yarısı enkaz altındayken gecenin üç-dördünde benimle birlikte etrafı gezip bana enkazları gösterdiği için vedalaşırken ona nasıl teşekkür edeceğimi bilmiyordum, ancak kumanyamı paylaşabilirdim. İyi bir polis olarak her zaman görev başındaydı, iyi bir vatandaş ve iyi bir insan olarak da her zaman çevresine ve toplumuna faydalıydı. İşaretlediğim binaların önündeki insanlar ekiplerin ne zaman geleceğini soruyorlardı. Gün doğduktan sonra, sabah faaliyetlerin başlayacağını, ekiplerin geleceğini, şehir dışından da çok sayıda ekibin yardıma geldiğini söylüyordum.

Çoğu yıkık binanın çevresindekiler depremden beri ilk kez bir arama kurtarmacı gördüklerini söylüyorlardı. Bir noktada yıkık bir binanın önünde birkaç genç polis memuru vardı. Bina ile ilgili onlara soru sorduğumda burayı bilmediklerini öğrendim. Kahramanmaraş'ta kaldığım süre boyunca görüştüğüm polislerin çoğu farklı illerden gelmişlerdi.

Orada en az bir yıkık binaya da gündüz boşken ikinci depremde yıkıldığından görülecek şekilde boş yazdığımı hatırlıyorum. Toplam kaç binaya işaret koydum hatırlamıyorum. Yalnız Nazar, Kübra ve Kardeşler apartmanını not almışım. Yaklaşık 20 saatten fazladır ayaktaydım ve bunun 12 saati kötü koşullarda araba sürmüştüm, artık birkaç saat dinlenip sabah sahaya çıkacak ekiplere katılmalıydım. AFAD müdürlüğüne dönmeye karar verdim. Yol kenarında, otobüs duraklarında insanlar sığınmış geceyi geçirmeye çalışıyorlardı. Kimileri önlerinde ateşler yakmıştı. Yine bir otobüs durağına sığınmış kalabalık bir aileye battaniye bıraktım. İlk gece yanımdaki battaniyeleri bitirdim, sandviç ve konservelerden de ihtiyacım kadarını ayırıp kumanyamın çoğunu dağıttım.

Kahramanmaraş'ta yıkıntıların arasında dolaştığım bu ilk gece; insanların aç ve açıkta bekleşmeleri, enkazların altında

kalanlar için bekleyen çaresiz yakınları, yerle bir olmuş binalar ve tüm bunların üzerine yağan yağmur ve kış soğuğu gibi afetin her türlü zorluğunun arasında beni en çok etkileyen detay, -enkaz altındaki yakınlarını bekleyenleri saymaksak- enkazların üstünde ve çevresindeki üç tekerlekli çocuk bisikleti gibi oyuncaklardı. Eğer o enkazın üstünde o üç tekerlekli bisiklet duruyorsa, tonlarca ağırlıktaki o beton yığınının altında da küçücük bir beden yatıyordu. Belki hayattaydı, belki değildi. Bunca yıkıntının arasında acaba kurtarılma sırası ona zamanında gelebilecek miydi?

Trabzon bulvarından ayrılıp, karmaşık duygular içinde AFAD'a döndüm. Aracımı Müdürlük içinde nizamiyeye yakın fakat trafiği etkilemeyecek uygun bir yere çekip, botlarımı ve sivil savunma tulumumun üst kısmını çıkardım. Yağmur ve terden tulum içindeki belden yukarı giysilerim ıslanmıştı. Bunları değiştirdim. Bir sandviç yiyip, koltuğumu yatırıp dışarısı ayaz olduğundan motoru çalışır durumda bırakarak gün doğmaya yakın bir saatte uyudum.

– o –

5. Ezgi Apartmanı, 7 Şubat

Yaklaşık üç saat kadar uyumuştum. Uyandığımda aracımın yanındaki boş alanda Azerbaycanlı arama kurtarma ekibinden kamuflajlı ekip üyeleri içtima halinde toplanıyorlardı. Gün içinde şahitlik edeceğim üzere Azerbaycanlı ekibin bir kısmı kamuflajlı, kalanları ise lacivert üniformalıydı. Yaklaşık 400 Azerbaycanlı kardeş bize can vermeye, el uzatmaya gelmişlerdi. Kahvaltı olarak yanımdaki sandviçlerden sonuncusunu ve bir parça çikolatayı yedim ve biraz su içtim. A... derneği ekibine tekrar ulaşamayınca çıkacak ekiplerden birine dâhil olmaya niyetlendim.

İnternetin çalıştığı bir sıra Kahramanmaraş merkezindeki büyük parkları tespit etmeye çalıştım. Gece birilerinin sorduğu gibi, toplanma alanı soran olursa onları daha net yönlendirmek için park adı verebilsem iyi olurdu. Açıkçası şehir merkezinde çok fazla büyük park olmadığını gördüm. İçinde bol bol yeşil ve ağaçlık alan bulunan, spor ve yürüyüş alanlarına sahip, geniş ve büyük parkların birden çok sayıda olması, toplanma ve sığınma alanı olarak önemliydi. Yıkılmamış binaların yıkılma tehlikesi olması, yine binalar arası küçük parkların yıkılan binaların molozu ile işgal edilmiş olması, böyle geniş toplanma alanlarına ihtiyaç doğuruyordu. Belki şehri çevreleyen yayla ve mesire alanları merkezde büyük park ihtiyacını yerli halka fazla hissettirmiyordu, ancak Kahramanmaraş merkezde yeşil alanların azlığı beni üzdü.

AFAD binalarının arasında Ankara Müdürlüğünden Bülent Ağbiyi buldum. Ankara ekibinin sahaya çıkacak bir aracına beni almalarını teklif etti fakat ekip o an için gönüllü

alamayacağını söyledi ve kısa zaman sonra hareket edip gitti. Bülent Ağbi de kendi imkanlarımla sahaya çıkıp bir faaliyete dâhil olmamı tavsiye etti, vedalaştık. Çıkmaya hazırlanan ekiplerden birinin aracının plakasının ...6 ile başladığını görüp yine bir Ankara ekibi sandım. Ankara ekipleri içinde tanıdıklarım olduğundan benim için iyi bir seçenekti. Yaklaşıp önde oturanlara selam verdim, birini sima olarak tanıyordum, "Ankara Müdürlüğünün tecrübeli, eğitimli eski bir gönüllüsünü" ekibe alıp almayacaklarını sordum. Müdürlerine sormamı, izin alıp katılabileceğimi söylediler. Fakat müdür nerede? Etraftaki amirlerden hangisi müdür? Neredeyse bütün illerden ekiplerin birbirine karıştığı bu kalabalık alanda ben Ankara Müdürünü nasıl bulayım?

Bu durumun karşısında ekip bulmak ve anlaşmak için zaman harcamaktansa çıkan ekiplerden birinin peşine takılmak daha etkili olacaktı. Zira enkaza çıktıktan sonra kimse koruyucu giysileri ile kaskı olan eğitimli bir yardımcıya "neden geldin, git" diyemezdi. Aldığım eğitimlerle ne yapmam, nasıl yapmam, nasıl davranmam gerektiğini gayet iyi biliyordum. Öne çıkmaya çalışmamak, ayak bağı olmamak ve talimatlara uymak; işbirliği ve eşgüdüm içinde kendini ve başkalarını lüzumsuz risklere atmadan gayret göstermek ekibin çalışmalarını aksatmamak için yeterliydi.

Aracımla birlikte nizamiyeden çıkan araçlardan birini yakalamak için adeta pusuya yattım. Plakası ...6 ile başlayan malum araç AFAD'dan çıkıyordu. Hemen peşine takıldım. Fakat yola çıkınca önümdeki aracın 06 değil 16 plakalı Bursa AFAD müdürlüğü aracı olduğunu fark ettim. Aslında konuştuğum ekip Bursa imiş. Arkalarına takılıp şehir merkezine kadar peşlerinden gittim. Sabahın aydınlığında depremin dehşeti daha iyi görünüyor ve anlaşılıyordu. Şehir merkezinde kısa bir tur atıp geri dönünce adresin karıştığını sandım fakat AFAD'a döndük. AFAD girişinde aracın yanına yanaşıp neden döndüğümüzü sorunca, kendilerinin de durumu anlamadığını söylediler.

Yeni bir ekip mi arasam diye düşünürken, sonradan içinde Azerbaycanlıların olduğunu anlayacağım iki midibüslü kalabalık bir ekibin AFAD'dan ayrıldığını gördüm. Yine 16 plakalı bir AFAD aracının da onlarla beraber hareket ettiğini görünce ben de konvoya katıldım. Şimdi takip ettiğim AFAD aracının, şehre gidip geri dönen araç ile aynı olup olmadığından emin değildim. Konvoyun en başında yeni model Mercedes marka bir binek araç vardı ve yol gösteriyordu. İki beyaz midibüs ve arama kurtarma aracı ile ilerliyorduk. Yolun sonunda biraz yüksekçe bir muhitte çoğu sağlam binaların arasında yerle bir olmuş bir binanın önünde durduk. Bu bina Ezgi Apartmanıydı.

Afetten dönünce haber sitelerinde okuyacağım üzere, bu binanın altındaki pastane binanın taşıyıcı kolon ve kirişlerine zarar vermişti. Bu nedenle binanın bulunduğu bölge göze çarpan bir hasar almamasına rağmen bu bina yerle bir olmuştu. Apartmana yaklaştığımızda yolun o kısmını kapatmış olan vatandaşlar veya sivil giyimli görevliler yolu kapatan barikatları açtı. Ben de konvoy ile binanın önüne yaklaştım. Bu sırada, enkazdan fırlayan malzemelerden hasar görmüş bir aracı bina önünden uzaklaştırmak isteyen insanlar büyük bir hızla geri geri ittirmeye başladılar. Araç neredeyse benim aracıma çarpacaktı, geri vitese takıp etraftaki insanlara ve biraz gerimden akan trafiğe dikkat ederek zorla kaçtım. Ucuz kurtarmıştım. Aracımı, enkaz alanına giriş çıkışı ve akan trafiği etkilemeyecek bir şekilde uygun bir yere çektim.

Apartmanın önü ve arkasında hızlıca keşif yapıldıktan sonra ekip ikiye ayrıldı. Bir grup caddeye göre enkazın arka cephesinde çalışırken diğer grup caddeye göre ön cephesinde çalışacaktı. Hava açıktı, yağış yoktu. Şartlar dün geceye göre elverişliydi. Cadde tarafındaki ekibe dâhil oldum. Sesli aramadan sonra çalışmalar enkazın üst orta tarafında başladı. Yanımızda hem Azerbaycan ekibi, hem de kendi ekiplerimiz vardı.

Azerbaycan ekibi enkaz altından bir ses aldı. Burada birkaç noktadan molozları kaldırmaya, eşmeye, ses alındığı düşünülen delikleri genişletmeye başladık. Azerbaycan ekibi canla başla; kazma, kürek ve büyük levye ile çalışıyordu. Biraz sonra ekipmana bir de büyük demir makası eklendi.

Kazılan noktada çalışanları engelleyen veya yaralanma riski oluşturan inşaat demirlerini ya büküyor, ya kesiyor veya imkan varsa bunların bağlı olduğu beton parçasını uzaklaştırıyorduk. Hepimizin başında kask olsa da enkazın her tarafında sağdan soldan üstten ve alttan fırlayan inşaat demirleri yaralanma riski oluşturuyordu. Ankara'dan çıkarken yanıma almayı unuttuğum koruyucu gözlüğün eksikliğini hem uçuşan tozlardan, hem de sivri demirlerden dolayı hissettim. İnşaat demirleri dışında boru ve başka uzun demirler de çalışanları engellediğinden bunların da ortadan kaldırılması gerekiyordu. Ben de yerinden oynatabildiğim demirleri çıkarıp çalışma alanından uzaklaştırıyordum.

Çalışma devam ederken aşağıdaki kurtarma aracından hilti geldi. O sırada tuğla bir duvarı balyoz ile kırmakta olan Azerbaycan ekibine teklif edildiyse de hiltiye gerek olmadığını söylediler. Biraz sonra AFAD ekibi hiltiyi çalıştırmak istedi. Ancak hiltinin kablosunda temassızlık vardı. Hiltinin makaralı uzatma kablosu ile uğraştım. Makaranın prizlerinin üzerindeki ışık gelip gitti. Işık istikrarlı yanınca hala hiltiye elektrik gitmiyordu. Hiltinin fişini oynatıp bastırarak temas ettirmeyi denedim. Fişi elle bastırmadıkça devre tamamlanmıyordu. Böylece kabloyu sürekli elimle bastırarak hiltinin çalışmasını sağladım. Temassızlık yine başlayınca uzatma makarasının üstündeki diğer prizleri deniyordum. Yan tarafımızdan bize doğru yukardan aşağı eğimli, kısmen zemine paralel şekilde uzanan birkaç metrelik ve büyük kısmı havada olan bir kolon vardı. Üst ucuyla yukarıdaki bir plakaya bağlanmış, bu nokta kırılmış ve kırılan noktada bükülen

demirler bu ağır malzemeyi havada tutuyordu. Bu beton uzantısı çalıştığımız noktayı engelliyordu.

Bu sırada benzinli hidrolik pompa ile çalışan ve dev bir makası andıran kesme aleti de gelmişti (*kesme-ayırma takımı*). Bizi engelleyen kolonun oradan kaldırılması hilti ve bu hidrolik kesici ile gerçekleştirilecekti. İlk başta bir arkadaş yukarıdaki plakaya bağlandığı noktadan kesmeye girişti fakat bütün parçanın aşağı düşmesi hem altımızdaki zeminde ağırlık yapacak, hem de kaldırılması güç olacaktı. Bu nedenle ortadan ayrılmasını, yarısının kesilmesini önerdim. Önerdiğim şekilde kesmeye devam ettik. Önce hilti betonun ortasında bir delik açıyor, buradan giren hidrolik kesici de içerdeki demirleri kesiyordu. Daha ince demir bağları ise büyük demir makası ile de kesebiliyorduk. Ardından kırılan beton alanı genişletip başka demirleri açığa çıkartıyor ve onları da kesiyorduk. Ben hala makaradaki prizlere ve hiltinin fişine sıkı sıkı yapışmış elektrik bağlantısının kopmamasını sağlamaya çalışıyordum. Buna rağmen bir iki kere elektrik bağlantısı kesildi fakat prizi biraz kurcalayınca tekrar geldi. Bir noktada ayrılacak kolon uzantısını hidrolik kesicinin ayırma tarafı ile koparmaya çalıştık fakat bu hareket yukarımızda bulunan beton yığınının ve büyük malzemelerin hareketlenmesine neden olunca bunu fark eden arkadaşlar kesiciyi hemen durdurdu ve “betonu kır, demiri kes” şeklinde çalışmaya devam ettik.

Parçayı ayırmaya çalışırken düşeceği istikametteki görevlileri uyararak o bölgeyi boşalttık. Zira insanlar kurtarma telaşı ve afetin ağır psikolojisi içinde dalgınlıkla karşı karşıya oldukları riskleri ve bu olaydaki gibi kendi üzerlerine düşebilecek bir beton kolonun koparılmaya çalışıldığını bazen fark edemeyebiliyordu. Çalışırken dikkat edilecek önemli yönlerden biri de çalışırken koparacağımız, kaydırabileceğimiz veya düşürebileceğimiz malzemelerin yer çekimi etkisi ile gideceği veya savrulabileceği alanı boş tutmak, bu alana giren insanları

uyarmaktı. Beton blok parçalanıp kaldırıldıktan sonra el birliği ile uzaklaştırdık.

Molozların altından daire kapısına pek benzemeyen, bilahare asansör kapısı olduğu anlaşılacak metal kapı ve çerçevesi karşımıza çıktı. Kapı çerçevesinin içindeki tuğla ve sıvalar adeta metalle bütünleşmişti ve çok ağırlık yapıyordu. Uğraşıp bunları kaldırdık. Bilahare genişçe eğimli duran beton bir levhanın da kısmen üzerini açtık. Bu levhanın altında yaşam alanı olabilecek bir boşluk olması bekleniyordu. Levhanın yan tarafına geçtim ve altına doğru daha hafif molozlarla dolu bir alan olduğunu gördüm. Araya doğru eğilip girip biraz uğraşıp buradaki malzemeleri elle boşaltınca karşıma küçük bir delik çıktı. Kesilen kolonun yanında bulunan ekip amirinden rica edip açtığım yeri gösterdim, plakaya üstten girmektense yandan daha kolay girebileceğimizi düşündüğümü paylaştım. Yan tarafı biraz daha açıp bakabileceğimizi söyledi. Burayı biraz daha açınca alttaki boşluğun çok da büyük olmadığı anlaşıldı.

Hava sıcak olmasa da güneşin altında toz içinde moloz kaldırarak saatlerce çalışınca insanlar susuyordu. Aşağıdan su istendi, fakat az miktarda su geldi. Şişeler elden ele taşınarak enkaz tepesinin üstüne getiriliyordu. İlk gelen şişeyi Azerbaycanlı ekip liderlerinden birine verdiler fakat o, gerçek bir lider gibi eline geçen şişeyi yanındaki çalışma arkadaşlarından birine verdi. Yarım litrelik küçük şişeleri 2-3 kişi paylaşıp içti.

Hiltinin işi bitip, bu noktada daha fazla kullanılmayacağı anlaşılınca kabloyu toplayıp makaraya sarıp en azından yarı mesafeye kadar aşağıya indirmeye karar verdim. Kablo veya aletler çalışanların ayağına takılabileceği gibi, bunların üzerine düşebilecek molozlar da teçhizatı çalışmaz hale getirebilirdi. Makarayı toplamaya çalışırken, onlarca metre uzatılmış kablo molozların arasındaki demirlere, beton blok ve plakaların ters taraflarındaki girinti çıkıntılara ve diğer uzanan malzemelere

takılmıştı, aşağı taraftan da sallayarak, kaldırarak, çekerek, kurtararak toplamak gerekiyordu.

Azerbaycan ekibi hem bize yardım ediyor, hem de kendileri gruplar halinde enkazın farklı noktalarında çalışmaya devam ediyordu. Faaliyet devam ederken A... derneğinden Hakan Beye mesaj atarak nerede çalıştığımı bildirmek istedim fakat mesaj iletilemedi. Bu mesaj ancak günler sonra iletilecekti. A... ekibi ile buluşamasam da onlarla sözleşip yola çıktığım için irtibatı koparmak istemiyordum. Belki bir vesile onlara katılmak yine mümkün olabilirdi. Bir zaman sonra çalıştığımız yerden biraz aşağıda, caddeye daha yakın bir noktada ses alındığı söylendi. O nokta biraz kazıldı fakat sonuç alınamadı. Biz de oraya yakınken yine bir dinleme yapıldı, alt tarafımızda dinleyen 3 kişinin de aynı anda ses aldığına şahitlik ettik. Bu noktada yoğun şekilde kazmaya, eşmeye başladık.

Bir tür yarık veya çukurun içindeydik. Enkazın arasında moloz, kolon ve beton plakalarla çevriliydi, kazılarak değil yıkılırken kendiliğinden oluşmuştu, adeta bir krater gibi de tarif edilebilirdi. Bir tarafımızda, üstümüzde çok sağlam dayanağı olmayan büyük bir beton bir plaka (tabla) vardı. Uyarmamıza rağmen uyardığımız kişiden bir sonra yukarıya tırmanan görevliler yine bu plaka üzerinden geçiyordu. Plaka oldukça büyüktü, kim bilir kaç ton ağırlığındaydı. Üzerimize devrilirse halimiz perişan olurdu. Dönüp bakınca, fazla eleman olmadığından birini koyamadığımız o noktada eğer bir görevli olsaydı, riski azaltmanın mümkün olduğu söylenebilir. Öbür yanımızda da yine üzerimizden bir kiriş uzanıyordu. Bu kiriş de yalnız bir tarafından destek alıyordu. Koparsa bu da bizi ezebilecek konumdaydı. Bunları fazla kafaya takmadan kazmaya çalışıyorduk.

Molozları eşerken önümüze üst üste yığılmış bir kaç kapı geldi. İlk başta dolap sandığımız bu ahşap malzemelerden birinin salon kapısı olduğu sonradan menteşeleri açığa çıkınca

anlaşıldı, diğeri de onun kanadıydı muhtemelen. Bunları olduğu yerden alırken etraftaki ufak tefek molozların içeriye, altta olabilecek yaşam alanına akmaması, dolmaması için kapı veya dolap kapağı gibi levha şeklindeki malzemeleri kaldırmadan önce etrafını temizlemek gerekiyordu. Bu noktada ve başka noktalarda çalışırken beraber çalıştığım arkadaşları en çok uyardığım nokta bu olmuştu. Önündeki moloz yığınını kazan biri; büyükçe bir dolap kapağı, kapı, büyük bir sini, geniş tepsi veya benzer bir malzemeye rastlayan kazıcı, belki de içgüdüsel olarak bunu tutup molozun arasından çekip alıp uzaklaştırmak istiyor. Hâlbuki eğer bu malzeme yatay duruyorsa üstündeki, çevresindeki ince molozları tutuyor ve bu tarz yerlerin altında boşluklar bulmak mümkün olabiliyor.

Bu noktada da bir süre çalıştık fakat tekrar ses alamadık. Yan tarafa doğru yine ince molozların altında bir küçük delik fark ettim. Bu noktaya da seslendim, ses alamasam da genişletip açtım fakat arka tarafındaki boşluk büyük değildi. Canlı veya cansız izine rastlayamadık. Çalışırken hava sıcak değildi ancak yine de eldivenlerim terlemişti. Enkazdan çıktım. Aşağıdaki ekip aracının yanında bir şişe su bulup içtim. Bir de ıslanan eldivenimin yerine yedek eldiven aldım kurtarma aracındaki eldiven paketinden. Vakit öğleden sonra olmuştu. Arka taraftaki ekibe bakmak istedim. Bu sırada binanın yan tarafında da çalışan küçük bir grup Azerbaycanlı gördüm. Binanın bu tarafında bir iki dairenin dış cephesi sağlamdı, dairelerin mutfak gibi kısımlarının yarısı duruyordu. Buralara girip içeriye bakmak mümkündü. Onlar da burada bir iz arıyordu. Binada yakınları olanlar onları yönlendiriyordu. Yine bu grubun biraz yanında başka bir Azerbaycanlı grup da bir noktada çalışıyordu. Aynı anda binanın 4-5 yerinde çalışmalar devam ediyordu. Binanın arka tarafına geçince o noktada çalışan bir ekip görmedim fakat sanırım yıkıntının en üst noktasında birileri vardı.

Artık depremin üzerinden 36 saate yakın zaman geçmişti. Canlı kurtarabileceğimiz pencere git gide daralıyordu. Depremin ardından ilk 24, 48 ve 72 saat çok kritikti. Ağır yaralıları canlı çıkarıp kurtarmak ancak ilk 12-24 saatte ihtimal dâhilindeydi. Ciddi kronik rahatsızlığı veya yine enkaza bağlı yaralanması olanlar, kan dolaşımı etkilenenler 48 saat içinde çıkarılmazsa yaşama ihtimali düşüyordu. 72 saatin ardından ise, sağlıklı bireyler hiç yara almasalar bile susuzluk (dehidrasyon) nedeniyle hayatını kaybedebilirdi. Aynı zamanda, bilhassa geceleri havanın çok soğuk olması doğrudan hipotermi (donma) veya soğuğa bağlı akut rahatsızlıkları tetikleyebilirdi. İlk 72 saat içinde çıkarılamayan her canın yaşama şansı çok düşüyordu. Üstelik o saatten sonra canlı çıkanların da tedaviye cevap verme ihtimali düşecekti. Daha ağır bir durum olan "crush" (*sıkışma/ezilme*) sendromu da uzun süre enkaz altında kalanların çıkarıldıktan sonra tedavi sırasında da vefat etmesine neden olabiliyordu.

Saat 15.00 olmak üzereydi. Bina önüne basın ve kameralar gelmişti, kimileri canlı yayın yapıyordu. Benim orada olduğum yaklaşık 4 saat boyunca bir canlı veya cenazeye ulaşılamamış, ancak birkaç noktadan kadın ve erkek sesleri alınmıştı. Muhtemelen ses verenler derinde olduğundan yüzeysel kazılar yeterli olmuyordu. Biz bir noktada belki 1 metre kadar derine inip yaşam alanına veya boşluğa ulaşmaya çalışıyorduk, hâlbuki bina temeline kadar daha metrelerce derinlikte yıkıntı vardı. Öğle yemeği yemek üzere aracıma geçtim. Hazır konservelerden birini yedim. Ekipler enkazın birkaç noktasında çalışmaya devam ediyordu. Farklı bir enkazda çalışmaya, mümkünse tanıdıklarım olan bir ekibe katılmaya niyetlendim. Ankara ekibinden birine ulaşıp çalıştıkları adresi aldım.

Artık bazı benzinlikler açılmıştı ancak fena sıra vardı. Yakıt almak isteyen insanlar benzinliği doldurmuş, istasyon girişinde sıra olmuş ve bu sıra kavşak ile bulvarı tıkayacak kadar

uzamıştı. O gün açıldığını gördüğüm iki benzinlik de bu haldeydi. Araçta benzin yarıya indiğinden, artık LPG ile yola devam etmeyi düşündüm. Ancak araç LPG'ye geçmiyordu. Bir süre uğraşsam da sonuç alamadım. LPG göstergesi besleme hatası veriyordu. Meğer dün gece donan LPG boruları henüz kendine gelememiş. Ankara ekibinin yanına giderken, yol üzerinde bir zincir market tabelası gördüm. Çoğu marketler kapalı veya yıkılmış olduğundan buranın açık olup olamayacağını merak ettim. Tabela yönünde dönüp birkaç yüz metre ilerleyince karşıma önce yoğun bir insan topluluğu çıktı. Marketin önünde çok büyük bir kalabalık vardı, belki yüz, belki daha fazla insan sıraya girmişti. Yola devam ederken LPG sistemi düzeldi.

Ankara ekibinin yanına gittiğimde çok katlı sitelerin olduğu bir muhitte aynı siteye ait iki binanın yıkılmış olduğunu, ekiplerin burada çalıştığını gördüm. İsmet Karaokur Bulvarı arkasında, Hamidiye Camiinin yanındaki iki bina yıkılmıştı. Yaklaşık 13 katlı bu binaların yanında, aynı site içinde iki katlı bir iş yeri vardı. 13 katlı binaların enkazının yüksekliği bu iki katlı iş yerinden daha azdı. Burada Ankara AFAD'dan Köpekli Arama (K9) ekibi ile buluştum. Binalardan aralıklı olarak cenazeler çıkıyordu. Yakından gördüğüm bir cenazenin bel (leğen) kemiği dâhil çoğu kemiği kırılmıştı. Enkazda canlı olduğuna dair pek emare olmasa da çalışmanın burada yoğunlaştırılması için yukarıdan emir verilmişti. Yeterince ceset torbası olmadığından bazı cenazeler battaniyeye sarılarak kaldırım üzerine bırakıldı.

Cenazelerin kimliği belirli değildi, ancak çevredeki insanların her biri cenazelerin yüzlerini açıp bakmak istiyordu. AFAD mensupları ise cesetlerin teşhiri doğru olmadığından etraftaki herkesin tek tek bakarak teşhis etmesini doğru bulmuyordu. Bu nedenle biraz arbede yaşandı. Vatandaşlar çok kalabalıktı. Bir süre sonra AFAD mensupları cenazeler için tartışmayı bırakıp o noktadan biraz uzaklaştı. İsteyen vatandaşlar

battaniyeyi açıp cenazelerin yakınları olup olmadığına baktı. Oraya taşınan cenazelerden biri sanırım çocuktu. Bütün bu hengâme içinde beni en çok etkileyen yine afetin vurduğu çocuklar olmuştu.

Niyetim, canlı emaresi bulunmayan enkazdan ayrılacak Ankara ekibi ile farklı bir enkaza intikal edip orada çalışmalara devam etmekti. Hatırladığım kadarıyla arama köpekleri burada canlı izi alamamıştı. Fakat yukarıdan gelen talimatlar doğrultusunda ekipler buradan cenaze çıkartmaya devam etti. Ekipler için fazla su olmadığı anlaşılıyordu. Sanırım kumanyalar bile eksikti. Bir süre bekledikten sonra durumun değişmeyeceği – *kısa zaman içinde Ankara ekibi ile canlı izi olan bir enkaza gidemeyeceğim*– anlaşılınca farklı bir noktadaki çalışmalara katılmak için oradan ayrılmaya karar verdim. Bu sırada yurtdışından gelen ekipler için tercüman ihtiyacı olduğu bilgisi geldi. Bu benim iyi yapabileceğim bir iş olduğundan AFAD müdürlüğüne dönmeye karar verdim. Ekibin telefonları için çalışan bir araç şarjı yokmuş. Yanımda getirdiğim fazladan bir telefon araç şarjını bırakıp AFAD'a geçtim.

AFAD müdürlüğünde koordinasyon masasında tercüman olarak yazıldım. Aynı zamanda tercümanları koordine eden bölge dışındaki bir kişiyle de irtibata geçip o tarafa da tercüman olabileceğimi bildirdim. Beklememi, ihtiyaç halinde çağrılacağımı söylediler. Akşam olmuştu, önceki gece 3 saat uyku ile durduğumdan erken uyuyup, yarınki çalışmalara dinç hazırlanmaya karar verdim. Sular akmıyordu, ıslak mendillerle ellerimi temizledim. Saçlarımın arasından, kulaklarımdan moloz tozu dökülüyordu. Bir kutu konserve ve biraz lavaş yedim. İnternet çalışmıyordu. Aracımın teybinde USB bellekten biraz müzik dinledim. Araç içinde uyku tulumu pratik olmayacağından montumu kendime battaniye yaptım. Saat 21 sularında, erkenden

yatıp uyudum. Sabaha kadar aracımın motorunu bir süre çalıştırıp bir süre kapatarak içeriyi sıcak tutmaya çalıştım.

– o –

6. Sultan Apartmanı, Hükümet Bulvarı, 8 Şubat

Sabah erken uyandım. Yaklaşık sekiz-dokuz saat uyumuştum. Uyku iyi gelmişti. Yarım litrelik bir şişe içme suyunun yarısını içip, kalan yarısına kıyıp ellerimi ve yüzümü biraz ıslattım. Bir parça çikolata ve lavaş yedim. Çevrede gördüğüm birkaç çocuğa yanımdaki oyuncaklardan verip AFAD koordinasyon masasının olduğu binaya gittim. Binanın içinde her yerde, her köşede, her duvar dibinde insanlar yatıyordu. Çoğunun uyku tulumu yoktu. Farklı ülkelerden arama kurtarma ekipleri gelmişti. Azerbaycan'dan gelen kalabalık grubu saymazsak bunlar arasında İsrail, Rusya ve İspanya gibi ekipleri gördüm. Kırgızistan arama kurtarma ekibi de Kahramanmaraş'a gelmişti.

Saat 7.30-8.00 gibi koordinasyon masasının yanındaki kriz yönetimi odasında bir toplantı oldu. Buraya yerli ve yabancı ekip liderleri katıldı. Ankara'dan ekipman ile bir kaç arkadaş geleceğinden biz de o gün içinde, en geç akşam bir ekip olacaktık. Hem tercüme gerekirse yardımcı olmak için, hem de ilerleyen saatlerde kendi ekibimle sahaya çıkma durumum olduğundan ben de toplantıya katıldım. Toplantıda yabancı ekipler güncel çalışma durumları hakkında bilgi verdiler. Azerbaycan ekibinin kullandığı "kran" (Vinç) sözcüğü gibi bir iki teknik terim anlaşılmayınca yardımcı oldum. Toplantının sonunda katılanlar dağılmadan tercüman gereken bir ekip olup olmadığını sordum. Tüm ekiplerin yanında tercüman vardı. Böyle olunca, oturup

tercüman ihtiyacı olmasını beklemektense kurtarma faaliyetlerine katılmanın daha yararlı olacağını düşündüm.

Ankara ekibine ulaşmaya çalıştım fakat ulaşamadım. Önceki sabah çıktığım gibi, bir ekibin peşine takılmaya karar verdim. 17 Plakalı Çanakkale AFAD ekibinin aracı çıkarken peşlerine takıldım. Ancak bu ekip çıkışta biraz durakladı. O sırada 57 Plakalı Sinop ekibinin çıktığını görüp peşlerine takıldım. Bu ekipte bir de itfaiye aracı vardı. Önce merkez itfaiye karakoluna uğrayıp ardından Hükümet Bulvarına doğru devam ettik. Yolda trafik yoğundu. Azerbaycan Bulvarı ile kesiştiği noktadan Hükümet Bulvarına girip 36008. Sokak köşesindeki Sultan Apartmanına yanaştık. Bu bina, Büyükşehir Belediyesinin arkasına rastlayan bir konumda, Belediye Binası ile Valilik arasındaki hatta yer alıyordu. Aslında artık 36008. sokak diye bir şey kalmamıştı, zira bu sokaktaki binalar tamamen yıkılıp sokağı kapatmıştı. Sokaktan geriye bir kaldırım bile kalmamıştı.

Büyükçe bir kepçe, kovasının tabanı ile Sultan apartmanının kısmen sağlam kalan tek cephesini destekliyordu. Üst tarafta canlı olduğuna dair emare olduğundan, ekip orada çalışacaktı, ancak önce binanın ayakta durup durmayacağının anlaşılması gerekiyordu. Bunun için kepçe binadan uzaklaştırıldı. Binanın yıkılma riskine karşı, zarar görebilecek kadar yakın konumdaki Bursa AFAD aracının kaldırılması gerekiyordu. Bursa ekibi biz oraya intikal ettiğimizde zaten oradaydı. Sinop ekip amirinin talimatı üzerine Bursa AFAD ekibinden birini bulup aracı ileri almaları gerektiğini söyledim.

Enkaza çıktığımızda AFAD ekibi enkazın zirvesine yöneldi. Aynı zamanda yan enkazda çalışan Jandarma Arama Kurtarma (JAK) ekibi de kepçe kullanarak çalışıyordu ki bu da bizim çalıştığımız enkazda hareketliliğe yol açabilirdi. Enkazı incelerken ekibe yaklaşan fakat konuşma fırsatı bulamayan bir vatandaş ile ilgilendim. Adı Ramazan'dı. Ramazan Ağbinin oğlu

enkaz altındaymış. Evlerinin eskiden olduğu yer orta katlardan biriydi. Yattığı odanın bulunduğu konum, benim bulunduğum taraftaydı.

Bu bölgede büyük beton plakalar olduğu gibi, hafif molozlar da vardı. Plakalar arasında boşluk olması mümkündü. Bir alana ulaşabilmek umuduyla beraberce molozları toplayıp kenara çekmeyi teklif ettim. Oradaki vatandaşlar yardım ettiler ve az çok organize biçimde, benim yönlendirmemle önce küçük molozları çektik. Molozların altında aradığımız gibi bir nokta bulamadık. Seslenip dinleyerek de yanıt alamadık. Yan tarafa doğru kazdığımız, açtığımız alanı genişlettik fakat sonuç alamadık.

Bu sırada enkaz üstüne çıkan ve Sinop ekibinin olduğu üst tarafa gidip gelen iki genç yanıma gelip, yukarıdan baca gibi bir delikten enkaz içine girmek için kask istedi. Arama kurtarma ekiplerinin yanında fazladan kask taşımadığını söyledim. Nereden kask bulabileceklerini sordular. Bizim araçlarda yedek kask olmayacağını belirttim. Son olarak aksanlı konuşmalarını tam anlamasam da sanırım benim kaskımı da istediler fakat yanımda başka kask olmadığını, çok zorda kaldılarsa kalın bir bere giymelerini söyleyince gittiler.

Benim yönlendirmemle kazan ekip bir noktada 7-8 kişi, hatta daha kalabalık oldu. Molozların arasından çıkan tava tencere gibi malzemeleri de kürek ve kova gibi kullanarak kazıyorduk. Birkaç saat uğraşmamıza rağmen yaşam alanına ulaşabilecek bir geçit bulamadık. Ulaştığımız küçük boşluklar kördü, buralardan seslensek de yanıt alamıyorduk. Bir yandan Ramazan Ağbiyi teselli etmeye çalışıyordum. Kazmaya devam ederken, derine inmemizi kolaylaştıracak şekilde molozların ne tarafa çekileceği ve daha büyük taşların nereye taşınacağı noktasında gönüllüleri yönlendiriyordum. Gönüllüler arasında, bir diğerinin Sofi dediği, Türkçe bilmeyen muhtemelen Suriyeli biri de vardı. Molozların arasından aralıklı olarak birkaç fotoğraf çıktı. Binayı bilen

birilerinden fotoğrafların kaçıncı kattaki dairelere ait olduğunu sorduk, söylediler. Anlaşıldığı üzere üst katlar ve alt katlar iç içe girmiş, birbirine karışmıştı. İki farklı, hatta arasında başka kat olan evin eşyası birbirine karışmış gibiydi.

Molozları kaldırmaya devam ederken bir anda çıkan kuvvetli bir rüzgâr neredeyse bütün enkazı sarstı. Enkazdaki sarsıntı nedeniyle yukarıdaki ekip can havliyle aşağı indi ve enkazın yıkılması riskine karşı vatandaşlarla birlikte benim çalıştığım alanın boşaltılmasını istedi. Bunun üstüne çalışmayı durdurduk. 36008. sokaktaki diğer binaya geçtim. Burada jandarma mı, polis mi olduğundan emin olmadığım bir özel harekât ekibi çalışıyordu.

Enkazın altından çıktığını sonradan öğrendiğim bir delikanlı yanıma geldi. İsmi aşina olmadığım bir Arapça isimdi, tam anlayamadım. Enkazdan çıkmadan önce, içerideyken ne taraftan, kabaca nereden ses aldığını gösterip o noktanın üstüne bütün olarak duran beton tablada bir delik açılıp içeri girilmesini önerdi. Kendinin ise enkazın kenarına yakın bir konumda kalıp yan taraftan çıktığını anlattı. Sokak kapandığından büyük kepçe buraya yanaşamıyordu. Aynı enkazın öbür kenarında ise kırıcısı da olan bir mini kepçe çalışıyordu. Kepçeciye rica edip, delikanlının gösterdiği yerde bir geçiş noktası açmalarını istedim. Ellerindeki iş bitince bizim tarafı açabileceklerini söylediler. Bizi unutup gitmemelerini söyleyince, enkazdaki kurtarma bitmeden gitmeyiz, buradayız, dediler.

Bu sırada Sinop ekibi devrilme riskine karşı kırıcı ekipmanını da enkaz tepesinden aşağı indirmişti. Ekip amirine enkazdan çıkan çocuğu götürüp, onun gösterdiği, ses alınan yerde hiltiyi kullanmayı teklif ettim. Çocuğa enkazdan ne zaman çıktığını sorup ses aldığı yeri göstermesini istedi. Gidip baktı. Ancak başka bir ekibin görevli olarak çalıştığı enkaz olduğunu anlayınca oraya müdahale edemeyeceğini belirtti. Sanırım

eşgüdüm ve enkaz sorumluluğu bunu gerektiriyordu. Bunun üstüne delikanlıya kendi enkazında çalışmakta olan mini kepçeyi takip edip, işi bitince hemen kendi noktasına çağırmasını tembihledim. Kepçe operatörü söz vermişti ama, dalgınlıkla burayı terk ederse geri getirmek mümkün olmayabilirdi.

Bu sırada Hükümet bulvarının karşı tarafındaki enkazlarda vatandaşlar kendi imkanları ile çalışıyor ve cenazelerini çıkarıyordu. Sultan Apartmanının karşısında kalan bir binadan tek seferde çok sayıda, belki 4-5 tane cenaze çıktı. Sanırım bir aile idi. Bunları çıkartan arama kurtarma ekipleri değil, elinde kırıcı teçhizat olan sade vatandaşlardı. Bazı enkazlarda, kazanların dışında, bekleyen ve içeride yakını olanlar da vardı. Bu insanların yüzlerinde bazen bir boşluk, bazen ise derin bir keder ve çaresizlik görmek mümkündü. Bulvar cephesinden Sultan apartmanının yanındaki binada da çalışma devam ediyordu. Burada JAK ile eşgüdüm halindeki kepçe, üst üste yıkılmış beton plakaları küçük parçalar halinde kırıp indiriyordu. Ancak plakaları kırdığı nokta bizim ekibin tekrar tepesine tırmandığı enkaza çok yakın olduğundan riskli idi.

Bulvar, ortasında ağaçların olduğu bir alanla bölünmüş yol durumundaydı. Ancak iki taraftaki enkaz ve çalışmalar geçişi zorlaştırıyordu. Bu nedenle JAK ekibi ile çalışan kepçelerden biri bölünmüş yolun ortasındaki bu alanda korkuluklar ve bordür taşlarını çekip, bir ağacı yerinden söküp zemini düzelterek araçların geçebileceği bir yer oluşturdu. Bu sırada sulama amaçlı olarak bu alana gömülü kalın olmayan bir boru patladı. Kepçe, bu boruyu da toprağın altına bastırıp sıkıştırarak suların etrafı çamur etmesini geçici olsa da önledi. 15 metre kadar uzakta durmama rağmen, koca kepçe bordür taşlarına vurunca benim ayağımın altındaki taşlar bile yerinden oynayıp beni savurdu. Sıra halinde sürüklenen bordür taşlarının kayması sonucu park halindeki bir

otomobili de ittirdiğini sonradan fark ettim. Paletli büyük kepçenin gücü muazzamdı.

Benim demir sandığım bulvar korkulukları meğer bir çeşit plastikmiş. Etrafta ısınmak için farklı noktalarda yakılmış ateşler vardı. Kepçenin parçaladığı korkuluklardan kopan bir parçayı Jandarma erlerinden biri yanan ateşlerden birinin üstüne attı. Kısa süre sonra jandarma ekibinin komutanı gelip bu parçayı ateş üstünden alıp, etrafa is ve kötü koku veren plastiğin yakılmamasını söyledi. Zaten etrafta molozlar arasında çok sayıda tahta-ahşap parçaları mevcuttu.

Bu sırada öğle olmuştu. Mola verip arabamda oturup bir konserve ve biraz lavaş yedim. JAK ekibine yardım eden kepçe beni endişelendiriyordu. Bir süre bu kepçeyi izledim. İki binadaki ekipler tamamen birbirinden kopuktu. Ancak enkazlar birbirine yaslanmış durumdaydı. Bu kepçenin kaydırabileceği bir parça Sinop ekibinin çalıştığı binaya doğru giderse zaten sağlam olmayan Sultan apartmanının ayakta olan cephesi çökebilir veya enkaz kayıp oturma yapabilirdi. Enkazın tepesindeki ekip için bu büyük bir tehlikeydi. JAK ekibi ile çalışan kepçe mola verdiğinde durumun hassasiyetini operatöre söyleyip bizim ekibin çalıştığı yeri gösterdim. Eğer bir olumsuzluk olursa kepçeyi durdurmak ve Sinop ekibini uyarmak için o noktada bekledim.

Artık depremin üzerinden 48 saatten fazla zaman geçmişti. Çok yakında 60. saate gelecektik. Depremde en çok canın enkaz altından kurtarılabileceği ilk 24 saat ve değerli ilk 48 çoktan geride kalmıştı. Perşembe sabahı, yani 72. saatten sonra ise artık enkazlardan sağ çıkanlar hızla azalacaktı.

Kepçeyi izlerken tekrar tercüman ihtiyacı olduğu bilgisi geldi. Enkazların yıkılma durumunu da göz önüne alarak, tepedeki ekip dışında bu binada çalışılması mümkün olmadığından tercümanlık işi ile daha fazla katkı sağlayabileceğimi düşündüm.

– o –

7. 8 Şubat Akşamı

AFAD merkezine dönmek için aracımla hareket edip ilerlediğimde, yol üstünde toplanmış kalabalık ilerlemeye imkân vermiyordu. Orada JAK ekibini izleyen ve güvenliği sağlayan jandarmalar sağolsunlar geçebilmem için kalabalığı ayırdılar. İnternet ve telefonumun harita uygulaması çalışmıyordu. Biraz ilerleyip gördüğüm bir trafik polisine yol sordum. Şansıma buranın yerlisiydi. Yıkımlar ve kurtarma çalışmaları nedeniyle burada da bölünmüş yolun karşı tarafı kapalıydı. Polisin yönlendirmesiyle ters yönden dikkatli şekilde geçip ana yoldan Gaziantep istikametine döndüm. Artık az çok ana yollarda yolumu bulabiliyordum. İnternetin çalışmadığı yerlerde de yol bulma sorunu yaşamamak için ilk günden beri internetin çektiği yerlerdeyken Kahramanmaraş Haritasını telefonumun harita uygulamasına indirmeye çalışsam da her denemede takılıyor, uzun süre %49 civarında kalıp tamamlanmıyordu.

AFAD'a döndükten sonra tekrar koordinasyon masasına çıktım. Burada masaların düzenini biraz değiştirmişlerdi. Tekrar tercüme için yardımcı olabileceğimi belirtip kendimi yazdırdım. İşler o kadar yoğundu ki evraklar, formlar, listeler birbirine karışıyordu. Buradaki AFAD mensupları canla başla çalışsa da işler düzenli şekilde yürümeyecek kadar yoğun ve üst üsteydi. Bu bina içinde artçı sarsıntılar olurken insanlar arasında kısa bir sessizlik oluyordu. İlk gün artçı sarsıntılar sırasında insanlar nispeten heyecanlanırken artık artçılar sıradanlaşmıştı.

Gerek ekiplerin çoğunda, gerekse merkezde ceset torbası eksikliği vardı. Kimi zaman enkazdan çıkarılıp indirilirken cenaze yalnızca battaniye içinde kalıyordu. Bu bakımdan ceset torbası bir ihtiyaçtı. Koordinasyon masasına gelen ve imam olduğunu söyleyen bir adam, kefen olmadığından cenazeleri defnedemediğini, cenazelerin kokmaya başladığını, kefen istediğini söyledi. Fakat burada kefen yoktu, olması da çok mümkün değildi. Kefen ihtiyacı için Emniyet Müdürlüğünde bulunan Kriz Merkezine başvurması söylendi, fakat anlattığına göre adamcağız zaten ilk oraya gitmiş, orada da bulamamıştı. Böyle bir afette kısa süre içinde defnedilecek on binlerce insana kefen bulunması veya bunların cenazelerinin yıkanması mümkün değildi.

İlk günlerde AFAD mensupları ile konuşurken hemfikir olduğumuz bir nokta da, sahada askerin eksikliği idi. Artık üçüncü gün olmasına rağmen silahlı kuvvetlerin arama kurtarma unsurları dışında varlığına şahit olmamıştım. Jandarma Arama Kurtarma (JAK) ekipleri ve Ege Ordusundan gelen Doğal Afet Arama Kurtarma (DAFAK) ekiplerini bizzat görmüştüm, ayrıca ilk günden beri Kara Kuvvetleri Doğal Afetler Arama Kurtarma Taburu'nun (DAK) da Kahramanmaraş'ta faaliyette olduğunu öğrenmiştim. Görünüşe göre Silahlı Kuvvetler genel olarak değil, yalnızca arama kurtarma ekipleriyle katılmak üzere göre görevlendirilmişti. Elbette bu profesyonel ekipler önemliydi, fakat özellikle ilk günlerde ordunun büyük insan gücü enkaz kaldırma ve asayiş için daha fazla katkı sağlayabilirdi.

Koordinasyon masasında beklerken gelen bir İspanyol ekibinin kaydı için tercümanlık yaptım. Dokuz kişilik bir ekip yanlarında köpeği ile gelmişti. Kendileri uçakla gelmişler, ağır ekipmanları ise karayolu ile geliyormuş. Aslında sanırım bu ekipman da uçakla gelmiş fakat onları taşıyan araç yoldaymış, arkadan gelecekmiş. Bu ekibe dâhil olabileceğimi düşündüm

fakat kayıt işlemi devam ederken ekibin kalan birkaç elemanı ile birlikte zaten ekibe katılmış olan tercümanları da geldi. Bu sırada Ankara'dan yola çıkan ekipmanlı arkadaşlarım Kayseri'ye yaklaşmıştı.

Kendi teçhizatımızla geç saatlere kadar çalışabileceğimizi düşünüp, tercüman ihtiyacı olana kadar biraz dinlenmeye niyetlendim. Zaten akşam oluyordu. Burada koordinasyon merkezinde bir süre beklerken, gelen bir vatandaş oradaki görevlilere bir yakınının cenazesini enkazdan kendi imkanları ile çıkarttıklarını, yakındaki köylerinde defnedeceklerini, fakat hem defnin resmi olması, hem de nüfus kayıtlarına işlenmesi için ölüm belgesi almak üzere buraya gelmesinin söylediğini anlattı. Konuştuğu görevli ise, resmi belgenin bilahare düzenleneceğini, şu an mümkün olmadığını, defni yapmalarını söyledi.

Ankara ekibinin eski mensuplarından Ramazan Ağbi de burada koordinasyon için çalışıyordu. Beni hatırladı. Tercüman olarak yabancı ekiplere katılmaya hazır olduğumu ona da söyledim. Telefonumu aldı, ben de onunkini aldım. Biraz hava almak için dışarı çıktım. Bir dernek AFAD arazisine, binaların ortasına seyyar fırın veya mutfak gibi bir kamyon kasası kurmuştu. Bunlardan bir küçük ılık ekmek alıp yedim. Pazar akşamından beri boğazımdan geçen ilk sıcak şey bu oldu. AFAD Müdürlüğünde kalabalık, araçlar, insanlar git gide artıyordu. Buraya sığınmış sivil araçlar ve aileler de vardı. Elime bir şişe su alıp, hem yudumlayıp, hem etrafa bir göz atmak istedim.

AFAD yerleşkesinde dört bina vardı. İki gündür hep aynı binaya girmiştim. Karşıdaki idari binanın içini merak ettim. Koordinasyon merkezinin olduğu binanın karşısındaki, kapısında Kahramanmaraş AFAD Müdürlüğü yazan yönetim binasına girdim. Dışarıdan pek bir hasar görünmese de anladığım kadarıyla AFAD yerleşkesindeki her bina az çok hasar almıştı.

Ancak en çok hasar alan bu binaydı. Buranın içinde tuğla duvarlar bile sağa sola devrilmişti. Neredeyse bina içinde yürümek dahi mümkün değildi. Musluklarda su akmadığından, seyyar tuvalet de olmadığından yerleşkede tuvalet ihtiyacı ve tuvaletlerin hali fenaydı. Bu iç kısmının yarısı yıkık binada temiz bir tuvalet bulabilmeyi umut ediyordum. İşin kötü tarafı, şimdiye kadar gördüğüm tuvaletlerin de alafranga olmasıydı. Oturaklı tuvalet, zaten kötü olan hijyen şartlarını çok daha kötüleştiriyordu. Tuvalet eksikliği sorunu her geçen gün büyüyen bir sorundu zira AFAD yerleşkesindeki kalabalık için küçük tuvalet ihtiyacını bir şekilde göze görünmeyen bir tarafta kısa sürede toprağa gidermek mümkün olsa da, kalabalık bir alanda büyük tuvalet ihtiyacını açıkta gidermek o kadar kolay değildi.

Bu binanın içinde yüksek tavanlı, büyük bir toplantı salonu vardı. Ancak buranın tavanındaki asma parça gibi şeyler sarsıntı sırasında dökülüp etrafı doldurmuştu. Aslında AFAD koordinasyon merkezinin olduğu binada da durum farklı değildi. Yoğun kullanılan alanlardaki parçalar kaldırılıp temizlenmiş olsa da, odalara girildiğinde etrafta asma tavan parçaları, tavandan kopup sallanan, sarkan lambalar her tarafta görülebilen bir manzaraydı. Ancak bu binanın durumu gerçekten daha ağırdı, bazı koridorlara yıkılan duvarlar nedeniyle girmek pek kolay değildi. Bazı yerlerde yürümek bile güçtü. Üst katta bir yemekhane salonu vardı. Giriş katta bir tuvalet buldum fakat bunun içi de kötü durumdaydı. Bodrum kata pek kimsenin inmemiş olacağını düşünerek oraya inip bir tuvalet aradım. Yer altında kalan bu karanlık koridorlarda dikkatsizce dolaşırken kaybolmak mümkündü, bu nedenle dönüş rotamı hesaplayarak dikkatle ilerliyordum. Fenersiz ilerlemek, etrafı görmek mümkün değildi. Sonunda burada bir tür soyunma odasına bağlanan temiz bir tuvalet buldum. Üstelik yanımda şişe su da vardı. Hatta burada tuvalet kâğıdı değil ancak bir rulo havlu kâğıt bile vardı. Daha ne isteyebilirdim ki?

Aracıma geçip biraz dinlendim. Ankara'dan gelen arkadaşlar ve teçhizat Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesini geçmişti. Tekrar koordinasyon merkezine geçtim ve arkadaşlarımın kimlik bilgileriyle birlikte bir ekip olarak kaydımızı yaptırdım. Jeneratör ve kesici delici ekipmanımız da olduğundan işe yarayacak bir ekiptik. Tek eksiğimiz personeldi, Ankara'dan iki araç olarak yola çıkan ekibin bir kısmı doğrudan Adıyaman'a gitmek istediğinden gönüllüler bölünmüş, ekipmanı da paylaşmışlardı. Kahramanmaraş'a gelen araçta yalnızca iki arkadaş vardı. Sonradan öğreneceğime göre, ellerindeki iki jeneratörden iyi durumda olanı da diğer ekipte kalmıştı.

Bir önceki gün Konya'dan aşçılık okulu öğrencileri gelmiş, yemek dağıtılması için çalışılacak bir yer gösterilmesini istemişlerdi ancak yanlarında ocak veya malzeme yoktu. Ankara'dan gelen araçta ise tüp, dev ocak ve kazan ile yemek yapma malzemeleri, bolca ekmek ve su da vardı. Koordinasyon merkezinde sorduğumda aşçılık öğrencilerinin Emniyet Müdürlüğünde bulunan Kriz Masasına gönderildiğini öğrendim. Elde bir telefon numarası da yoktu. Bu arada personel eksiğimiz için Koordinasyon merkezini yöneten AFAD yetkilisi ile görüştüm. Ekipmanımızın olduğunu duyunca, içinde canlı izi bulunan bir enkaza bizi derhal göndermek istedi. Ancak kötü yol şartları nedeni ile bizimkilerin merkeze ulaşması daha birkaç saat sürecekti. Hal böyle olunca bu enkaz başka bir ekibe verildi.

Bu noktadan itibaren çalışacağım yerleri koordinasyon merkezinden AFAD mensubu Muhammed Beyin yönlendirmesi ile belirleyecektim. Bizim aracımız gelene kadar Diyarbakır'dan gelen bir ekiple beraber çalışmamı önerdi. Bu ekip de üç kişiydi. İlk başta onların Belediye personeli olduğunu sandım fakat aslında gönüllü gelen bir ekip olduğunu anladım. Tarım makineleri ticareti ile uğraşan bir esnaf, kendi yakınları ile gönüllü gelmişti. Koordinasyon merkezinden bize Stat Caddesi civarında bir adres

verildi. Nizamiye önünde buluşup iki araç olarak yola çıkacaktık. AFAD yerleşkesini karayoluna bağlayan ve tarlaların arasından kıvrılan yolda kamyon ve TIR'lar nedeni ile trafik yoğundu. Onlar beni görmeden yola çıkmışlar, ben de çıktım fakat bir dakikanın altında bir farkla yola çıkmış dahi olsak, araya giren kamyonlar ve tıkalı trafik nedeniyle birbirimizden koptuk. Verilen adreste buluşmak üzere telefonla sözleştik.

Şehir içinde, kapanan ve daralan yolların da etkisiyle çok yoğun bir trafik vardı. Verilen konuma ulaştığımı sanarken aslında Stat caddesinin farklı bir yerinde olduğumu anladım. Bulunduğum noktadan olmam gerektiğini düşündüğüm tarafa geçmem zordu çünkü aradaki bağlantıyı sağlayan sokak enkaz altındaydı. Bu durum oldukça yaygın bir manzaraydı. Şehir içinde pek çok dar sokak binaların o yöne devrilmesiyle kapanmıştı, böylece üç gün öncesinin haritaları artık yetersizdi. Bulunduğum noktanın hemen yanında, karanlıkta aydınlatma olmaksızın çalışan bir ekip vardı. Aracımın farlarını ve tepe ışıldaklarını kullanarak çalıştıklarını alana ışık vermeye çalıştım. Burada çalışan ekiple tanışmadım fakat tanışmaya da gerek yoktu. Herkes birbirine ne katkı sağlayabilirse onu yapıyordu. Diyarbakır ekibini aradığımda, bize verilen adresteki binada kurtarma ihtiyacı olmadığını, buna mukabil merkezden farklı bir adrese yönlendirildiklerini söyledi. Konumu bana atmasını, yanında bulunduğum enkazda ihtiyaç kalmazsa oraya gelebileceğimi söyledim. İlk kez verilen bir adresin boş olması ile karşılaşıyordum, bu andan sonra arama kurtarma çalışması için verilen, gönderildiğim adreslerde benzer durumlarla yine karşılaşacağımı nereden bilebilirdim?

Aydınlatmaya çalıştığım enkaz yüksekçe olduğundan ve yola yakın tarafında molozlar yığıldığından sadece tepe ışıldaklarım iş görüyor, aracın far ve sis huzmelerinin çoğu kenardaki moloz yığınında kalıyordu. Önce enkaz yanına çekmiş, burnumu çalışma alanına doğru uzatmış durumdaydım. Molozlar

arasından çekebildiğim, elimle götürebildiğim uygun büyüklükteki beton parçalarını ince basamaklı bir merdiven gibi iki ön tekerleğin önüne dizip aracı birinci vitese takıp dikkatli bir şekilde bunlara çıkmaya çalıştım. İlk seferinde araç bir tarafa çıktı ancak diğer taraftaki malzemeyi kaydırdı. Malzemeleri daha dikkatli dizip hazırlayıp, oradan geçen birilerinden de rica edip dışarıdan bana göz olmaları sayesinde ikinci seferde iki tekerleği beton parçalarının üstüne çıkarıp aracın burnunu kaldırabildim.

Enkaz üstünde iki kepçe vardı. Biri çalışan ekibin yanında molozların üstünde duruyordu. Diğeri ise yine molozların üstünde fakat benim aracımın birkaç metre yanında duruyordu. Kepçelerin motorları kapalı, içleri boştu. Işıkları da sönüktü, halbuki kuvvetli ışıldak/projektör tipi olduğundan kepçe ışıkları da çalışmayı kolaylaştırabilirdi. Bir süre böyle beklerken yanında durduğum kepçe aniden çalıştı ve demir yığını ile karışık molozları benim aracımın olduğu tarafa doğru çekmeye başladı. Ben tam arkasında olduğumdan belki beni görmüyordu. Zaten kepçeyle aramda pek mesafe yoktu, onun üstünde durduğu yığılı molozlar ile aracım arasında da birkaç metre mesafe vardı. Enkazlar aracımın üstüne doğru yıkılırken geri vitese takıp oradan zor kaçtım.

Kepçenin çektiği malzemeler yolu daha fazla kapattığından ve yolda az çok bir trafik akmakta olduğundan, artık enkaz yanından değil ancak sokağın karşı yanından ışık verebilirdim. O tarafta da park halinde araçlar vardı. Bunlar arasında uygun bir yer bulup aracın burnunu yine çalışma noktasına verip aracın tepe ışıldakları, uzun farları ve sis farları ile aydınlatma sağlamaya çalıştım. Enkazda başka ışıldak olmadığından çalışma alanı genelinde belirgin bir aydınlık sağlayabiliyordum. Eğer bir insan aracım ile enkaz arasından, farlara yakın bir taraftan geçerse, enkazın üzerine sanki 7-8 metrelik bir devin gölgesi yansıyordu.

Aracın aydınlatma sistemi tam güç çalıştığında çok enerji çektiğinden motor çalışmaksızın bu şekilde güç tüketimi aküyü bitirebilirdi, bu nedenle araç sürekli rölantide çalışmak durumundaydı. Enkazın üstüne çıkıp fiziksel çaba desteğine ihtiyaç olup olmadığını sormaya niyetlendim, fakat çalışan bir aracı kapısı açık, içinde kimse yok vaziyette bırakıp 10-20 metre de olsa uzaklaşıp başka işle meşgul olmak çok mantıklı bir iş değildi. Kapıları kilitlesem, anahtar kontakta olduğundan araca tekrar giremez, dışarıda kilitli kalırdım. Aracın yedek anahtarını veya en azından yedek uzaktan kumandasını yanımda getirseydim keşke diye düşündüm. Çareyi, kapıları kilitleyip, fakat araçtan çıkmadan önce sağ arka yolcu kapısının kilidini açmakta buldum. Elbette oradan da araçtan hırsızlık yapılabilir veya araca girilebilirdi, ancak arka koltukta sırt çantası giysi, su, kumanya gibi malzemeler yığılı olduğundan en azından şoför kapısının kilidini açmak biraz zahmet gerektirirdi.

Bu arada, afet bölgesine gittiğimden beri araçta bulunan gıda, su, pil gibi işe yarar malzemelerin üstünü, aracımı bırakıp çalışmaya gittiğim yerlerde mutlaka giysi veya naylon gibi şeylerle örterek, araç içinde işe yarar malzeme olduğunun göze batmamasını sağlamaya çalışıyordum. Zira afet bölgelerinde yağma ve hırsızlık her zaman görülen, alışıldık işlerdi. Daha önce 1999 depremlerinde çalışmış tecrübeli büyükler bize malzemelerin, aracın ve varsa kampın mümkün olduğu kadar başıboş bırakılmaması gerektiğini öğretmişti. Takip eden günlerde, hem de AFAD yerleşkesi içinde bir ekibin kurulu çadırlarından bir kaçının ekip sahada enkazlarda çalışırken sökülüp çalındığını duyunca pek de şaşırmadım.

Pazartesiyi salıya bağlayan, depremin ilk gecesi, şehir dışından gelen ekiplerden bir AFAD mensubunun, içinde telefonu ve yedek giysi, arama kurtarma tulumu gibi malzemeleri bulunan çantasının, hem de koordinasyon merkezinin olduğu bina içinde

çalındığını sonradan öğrendim. Takip eden günlerde de hırsızlık olayları duyduk. Böylece, afet bölgelerindeki gönüllülerin ve profesyonellerin ekipman ve hayatı idame malzemelerini korumasının önemi bir kez daha kendini göstermişti.

Yine önemli bir başka nokta, koruyucu ekipmandı. Stat caddesindeki enkaza çıkıp, yeterince genç gönüllü ve tecrübeli personelin beraberce çalıştığını görüp kalabalık etmemek üzere araca geri dönmek için enkazdaki tepeciklerin arasından geçip inmeye çalışırken düştüm. Düşmemin sebebi, biraz yorgunluk, biraz da araçtayken ayaklarımı dinlendirmek için dayanıklı ve dişli koruyucu dağ botlarımı çıkarıp yanımdaki yedek yazlık spor ayakkabılarımı giymiş olmamdı. Enkaza çıkarken kaskımı giymiş, ancak ayakkabılarımı değiştirmeyi unutmuştum. Sert düşmeme, dizlerimi ve diz altı bölgeleri molozlara sert vurmama rağmen üzerimdeki arama kurtarma tulumu ve hava şartları nedeniyle tulumun içine giydiğim içlik bacaklarımın yaralanıp sıyrılmasını engellemişti. Enkazda çok daha tehlikeli olabilecek bir küçük kazayı sadece eziklerle atlatmış oldum. Etraftaki arama kurtarmacıların çalışmaya olan ilgisini dağıtmamak için hızlıca sıçrayıp kalkıp aracıma gittim.

Bu sırada yanına park ettiğim bina ayaktaydı, fakat binadan düşmüş sıva gibi parçalar etrafa saçılmıştı. Karanlıkta yüksek binanın durumu çok belli olmuyordu ancak hasar aldığı belliydi. Bu sırada yanıma gelen bir vatandaş bu binanın çökme tehlikesi olduğunu, orada beklemememi tavsiye etti. Yer değiştirip, bina ile aramda birkaç metre daha fazla mesafe olacak şekilde aracımı konumlandırdım. Bir süre sonra aracımın yanına gelen farklı bir kurtarma ekibinin üyesi, bu binanın yıkılma tehlikesinin yüksek olduğunu belirterek beni uyardı. Çalışılan enkazı aydınlatmak için mecburen beklediğimi, yapacak başka şey olmadığını açıkladım.

Bu sırada enkazda bir hareketlenme oldu. Canlı bulunmuştu, enkaz üstündeki ekip canlı diye bağırıyordu. Hemen bulunan kişinin etrafını açmaya giriştiler ve sağlık ekibi çağırdılar. Kısa süre içinde 112 ambulansı geldi. Sağlık ekibi de enkaza tırmanıp bulunan kişi ile ilgilenmeye başladı. Bu sırada oraya çağrılan bir teleskopik yükleyici de gelip ekibe yardım etti. Kısa süre sonra maalesef depremzede hayatını kaybetti. Depremzedenin bulunması ile hayatını kaybetmesi arasındaki süre belki yarım saat bile değildi. Biraz sonra 112 ekibi başka bir yere gitti. Çalışan ekip ise, artık cenazenin sıkışmış bacaklarını kurtarıp cenazeyi enkazdan çıkarmaya uğraşıyordu.

Canlı bulunan kişinin kaybı beni etkiledi. Cenaze bulup çıkarmak farklı bir şeydi, fakat bu içimi acıtmıştı. Canlı bulununca bir hareketlilik olmuş, insanlar toplanmıştı. Fakat artık iş cenaze çıkarmaya gelince oradaki insanlar azaldı. Canlı haberinin üstüne herkes oraya hücum ederken kalabalık etmemek için ben enkaz üstüne çıkmamıştım. Ancak vefat haberinin üzerine ortalık sakinleyince çalışma yapılan noktaya geçtim. Cenazenin baş tarafı örtülmüştü. Deneyimli birinin gözetiminde sanırım gönüllü olan iki genç ayak tarafındaki enkazı açmaya çalışıyordu. Çalışanları yönlendiren ise enkazı eşen gençleri –fazla yorulmalarına mahal vermeden– bekleyenlerle değiştiriyordu. Biraz önce canlı buldukları kişinin cenazesini çıkarmaya çalışanlar üzücü bir manzaraydı. Sanırım ya yakında başka bir cenaze vardı veya cenazenin ayak kısımları kangren olduğundan burada ceset kokusu da mevcuttu.

Büyük bir esefle enkazdan indim. Aracıma geçtim, kaskımı çıkardım. Derin bir üzüntü içimi kapladı. Bir insanın kurtarılmaya çok yaklaşmışken vefat etmesi daha büyük üzüntü veriyordu. Beni tüm gördüğüm acı manzaralar içinde en çok etkileyen belki de bu olmuştu. Aslında burada bir ikiyüzlülük mü vardı? Depremin ilk günlerinde, hele ikinci üçüncü günden

itibaren, her gün, her saat; hatta bu büyüklükte bir afette her dakika enkaz altında insanlar ölüyordu. Yanından, önünden geçtiğimiz enkazlar arasında, eminim bazılarının içinde can çekişen ve can verenler de vardı. Şehir merkezinde olmamıza rağmen içinde canlı ve cenazeler olup afetten günler sonra hala el değmemiş, hiç ekip girmemiş olanlar da pek çoktu. Bunun adı çaresizlikti. Artık afetin üçüncü gününde, canlı kurtarma penceresi git gide daralırken hala birçok binaya el değmemiş olmasının izahı yoktu. Şehir merkezinde durum böyleyse, acaba ilçelerde durum nasıl diye düşünmeden edemiyordum.

Aracımı oradan alıp, az ileride sakin bir noktaya çekip kendi kendime düşüncelere daldım. Biraz sonra Ankara'dan gelen arkadaşlarla irtibata geçtik. Kahramanmaraş merkeze yaklaşıyorlardı. Şehrin girişi sayılabilecek bir konumda buluşmak üzere sözleştik. Onları karşılamak üzere yola çıktım. Yaklaşık 22.15 civarı buluştuk. Yanlarında termosta sıcak su vardı. İçine yanlış hatırlamıyorsam ıhlamur atıp demledik. Yolda dökülmeden içebileyim diye plastik şişeye almıştım. Pazartesi sabahından beri boğazımdan geçen ilk sıcak içecek, Çarşamba gecesi yudumladığım bu çay oldu.

Muhammed Bey ile irtibata geçip, ağır ekipmanımızın geldiğini belirtip bizi yönlendirmesini istedim. Biraz sonra bir adres geldi. İki araç yola çıktık. Kapı numarası yoktu. Anadolu'da pek çok ilde, bilhassa eski mahallelerde adres belirtirken kapı numarası kullanılması adetten değildi, Kahramanmaraş da böyleydi. Bu durum adresleri bulmayı zorlaştırıyordu. Kışla Caddesi 29007. Sokakta bize bildirilen binayı bulmaya çalıştık. Yolda yıkılmış binaların yanından geçsek de vardığımız adreste pek yıkım yoktu, burası yüksekçe rakımlı bir muhitti.

Sokakta bir uçtan bir uca gidip geldikten ve başında insanlar bekleyen bir enkaz bulamadıktan sonra, sokak başında gördüğümüz birkaç kişiye sorduğumuzda, bizi bir yan sokağa

yönlendirdiler. Burada bir okul bahçesine sığınmış, ateş başında ısınmaya çalışan veya araçlarında uyuyan insanlar vardı. Bahçeye girip onların yanına gittik. Burada, mahallenin muhtarı Metin Bey ile tanıştık. Aradığımız binayı bize gösterdi, bina biraz hasar almış olsa da dimdik ayaktaydı. Stat caddesinde ilk verilen adresi de sayarsak, bugün ikinci kez yanlış ihbara gitmiştim. Muhtara yakın çevrede içinde canlı olan enkaz olup olmadığını sordum. Mahallede yıkılan binalarının çoğunun gündüz ikinci depremde yıkıldığını, ilk depremde çok az insanın enkaz altında kaldığını, bunların da çıkarıldığını söyledi. Kendisine teşekkür edip oradan ayrıldık.

Araçlara geçip, Muhammed Beyden yeni bir adres istedik. Bizi farklı bir mahalleye yönlendirdi. Onbaşı Osman Caddesine gittik. Bu enkazın çevresinde başka yıkılmış binalar da vardı. Kozanoğlu Apartmanına vardığımızda, birkaç kişi bizi karşıladı. Binadan hâlihazırda ses alınamıyordu. Ankara'dan gelen teçhizatı organize eden Galip Bey, enkazın üzerine çıkarak keşfe başladı. Aracımın farlarını enkaza yönlendirip, bina ile ilgili bilgileri aldım ve ön cephesi levha halinde caddeye doğru yatarak aşağı inmiş binanın en yakın yan cephesini inceledim. Yanıma gelen vatandaşlar diğer cephede yakınları olduğunu söyledi. Enkazın o tarafına geçtik.

Gündüz gelen bir ekip, enkazın üstünde çatı sayılabilecek bir yerden delik açıp ilk boşluğa bakmış ve binayı terk etmişti. Burada, evlerinde insanların deprem sırasında bulunacağı odanın olabileceği yeri gösterdiler. Bina adeta baklavayı oluşturan katlar gibi üst üste yapışarak yıkılmıştı. Bir noktada bir yatağın kenarı görünüyordu. Deprem sırasında binadan dışarı düşüp, üstüne molozlar yığılmış bir yaşlı kadının cenazesini üstündeki molozları açıp buranın önünden çıkarmışlardı. Bu noktada Mehmet adında bir gencin babası,

başka bir beyefendinin de çocukları enkazın altındalarmış. Altlı üstlü bu iki daire adeta birleşmişti.

Bu sırada yanımıza yardım etmek üzere başka insanlar da geldi. İlk önce, dairenin zemini ile tavanının yan tarafını kapatan molozları çektik. Burada ezilmiş bir demir ranza veya karyola karşımıza çıktı. Yan taraftan odanın içine girebilmemiz için bir kirişte delik açmaya karar verdim. Üst üste duran kirişler adeta birbirine yapışmıştı. Çalışacağımız noktanın üstünde kat kat duran kirişler uzunlamasına birbirini desteklediğinden, dar bir alanda kıracağımız kirişin enkazı oynatmasını engelleyebilirdi. Buna kanaatle, enkazın kaymayacağına güvenerek bu noktadan delmeyi düşündüm. Ankara'dan gelen araçtan jeneratör, hilti, tilkikuyruk ve spiral taşlamayı indirdik.

Burada çalışırken bize yardım eden gençlerden biri, benden tepe lambası istedi. Arabadaki yedek tepe lambamı, kaybetmemesini tembihleyerek verdim. Jeneratörü biraz uğraşıp çalıştırdık. Belki soğuktan, belki jigle ayarını yanlış yaptığımızdan biraz geç çalışmıştı. Makaralı uzatma kablosu serdik. Hilti ile betonu kırıp, inşaat demirlerini ve diğer demirleri spiral ile kesmeye giriştik fakat jeneratör spirali kaldıramadı. Acaba uzatma kablosu mu sorun yapıyor diye düşünüp, jeneratörü buraya taşıdık. Spiral gene çalışmayınca tilki kuyruk ile demirleri kestik.

Arama kurtarma ekiplerinin sahaya çıkınca bu şekilde ekipman sorunları yaşaması aslında olağan şeylerdendi. Daha önce düzgün çalışan, bakımı yapılan bir makine enkaz başında böyle sorun çıkarınca kurtarma ekibinin temposunu düşürüyordu. Yapacak bir şey olmadığından eldeki imkânlarla devam ettik. Aslında Ankara'dan yola çıktıklarında daha güçlü ve yeni bir jeneratör de almışlar fakat o da ekibin çoğunluğu ile birlikte Adıyaman'a gitmiş. Önümüze çıkan plastik boruları da tilki kuyrukla kesip buradan uzaklaştırdık. Fakat kalın demirler tilkikuyruğun bıçağını hızlı köreltiyordu. Makinelerle çalışmaya ilk

başlayan Galip Bey olmuştu. Bir süre çalıştıktan sonra makineleri devredince, kendi ses yükseltici cihazı ile diğer komşu enkazlara bakmaya gitti.

Burada çalışırken, bazen hafif bir ceset kokusu geliyordu. Ya çalıştığımız binada enkazlar hareket ettikçe buradaki bir cenazeden, veya bir ihtimal hafif rüzgar estikçe etraftaki enkazlardan geliyordu. Aslında çalıştığımız binanın arka cephesinde de aynı şekilde yıkılmış bir enkaz vardı. Fakat vatandaşlar bu binanın ikinci depremde boş iken yıkıldığını söylemişlerdi.

Deliği açtığımızda karşımıza dar bir alan çıktı, önümüzde ise bir kiriş daha vardı. Çalışmaya başlarken önce alt tarafa, sonra üst tarafa bakılması gerektiğini, üst tarafa öncelik verirsek alt tarafa dökülecek malzemelerin alt tarafın işini zorlaştıracağını açıklamıştım bize yardım eden yerli insanlara. Buna rağmen heyecanla dalan biri hilti işi bitince üst tarafa bakmak için oradaki molozları çekerek alt tarafın önünü doldurdu. Kendi yakınını arayan bu insanla tartışmaya girmek istemedim. Ancak işini bitirip geri çekildiğinde, başta izah ettiğim gibi çalışmadığımız için şimdi alt tarafa bakmanın bir iş iken iki iş olduğunu herkese hitaben söyledim. Buradan üst kat olabilecek alana girip bakınca canlı veya cenaze izi bulamadık. Alt tarafı kazınca, maalesef orada da bir iz bulamadık.

Yatak odalarını bulmuş, açmıştık. Ancak deprem saatinde orada mahsur kalmış olacağını düşündüğümüz insanlar orada değildi. Deprem eğitimi ve bilgisi olmayan insanlar, deprem sırasında binadan koşarak çıkmaya çalışıyordu. Ben daha hiçbir depremde, giriş kat dışında binadan kaçabileni görüp duymamıştım, fakat enkaz altında yerini bulamadığımızdan, kaçmaya çalıştığı için kurtarılamayan insanlara şahit oluyorduk. Özellikle kolonları kesilmiş veya yapısal olarak zayıf binalar yıkılırken kendi içinde de burulup döndüğünden, bunlarda odalar

ve katlar da birbirine girmiş oluyordu ki durum daha da içinden çıkılamaz hale geliyordu. İnsanların nerede olabileceğini tahmin etmek başlı başına bir işti, mesela küçük çocuğu olan anne babalar genelde deprem sırasında onların odalarına ulaşmaya çalışıyordu. Bunlardan kimisi ulaşsa da, büyük bir depremde ayakta durmak veya koşup yürümek çok zor olduğundan koridorlarda bir yerlerde mahsur kalan ebeveynler de oluyordu. Odalar, salon ve mutfaklar genelde pencereli, dış cepheye bakan alanlar olduğundan buralara ulaşılması mümkün olabilse de, koridorlar ve merdiven boşlukları gibi alanlara ulaşmak çok daha zordu.

Elbette her enkazda çalışırken en büyük arzu insanları canlı kurtarmaktı. Fakat artık üçüncü günün sonunda olduğumuzdan, enkaz başında bekleyenler cenazeleri bulup almaya bile razıydı. Alt tarafta karşımıza çıkan sıkışmış bir yatağın döşeğini maket bıçağı ile kesip arkasında da bir iz olmadığını da gördükten sonra artık yapacak bir şey kalmamıştı. Bundan sonra ancak enkazın külliyen, kepçe veya vinç ile kaldırılabileceğini belirttim. Enkaz başında bekleyenler çabalarımız için bize teşekkür etti. Biz ise birini bulamamanın üzüntüsünü yaşıyorduk. Hakkını helal et diyerek toparlandık. Ayrılmamızdan önce, enkaz kaldırılırken cenazelerinin kaybolma ihtimalini sordular. Kepçe ve vinç dikkatli çalıştığı sürece cenazelerin alınmasında sorun olmayacağını açıkladım. Oradakilere uzun uzadıya izah edecek hal yoktu fakat, cenazelerin molozlara karışmaması için iş makinelerinin yavaş ve çok dikkatli çalışması gerekliydi. Ayrılmadan önce Galip Bey yanında getirdiği gıda ve sulardan buradaki depremzedelere bıraktı. Ayrıca bir de mutfak tüpü bıraktı. Tepe lambamı ödünç alan genç de sağ olsun biz ayrılmadan lambayı geri getirdi.

Enkazda toplanma sırasında faaliyetimizin sona erdiğini, enkazda açtığımız delikte canlı veya cenazeye ulaşamadığımızı

Muhammed Beye iletip, ayrıca yemek yapmak için yanımızda teçhizat ve malzeme olduğunu, bunları nereye bırakabileceğimizi sordum. İl Emniyet Müdürlüğündeki Kriz Masasına bırakmamızı tavsiye etti. Araçlara geçerken Galip Bey bana etraftaki enkazlara gittiğinde her tarafta çok sayıda cenaze tespit ettiğini söyledi. Bunların çoğu koku ile yerini belli ediyordu. Hareket etmeden önce ise, yakındaki bir enkazda cenazelerin açıkta durduğunu söyledi. Buna şaşırmıştım. Evet, her yerde çıkarılmayı bekleyen cenaze vardı ancak açıkta duran cenaze pek de olacak şey değildi. O binayı bana gösterdi. Hemen biraz gerimizdeki çok daireli büyükçe bir apartmanın enkazı idi.

Gerçekten de enkaz altından, kolon ve kirişler arasına sıkışmış bir cenazenin başı, sokaktan da görülebilecek şekilde dışarı çıkıyordu. Cenazeye saygıdan görünen kısmın üstüne bir şey örtmüşlerdi. Biraz aşağıda, yola daha yakın kısımda ise yine sıkışmış bir cenazenin bacağı vardı. Kirişlerin arasında sıkışmış bu cenazelerin oradan alınması kolay iş değildi. Bu koca binanın enkazı cenaze doluydu, el değmemişti. Soğuk havada bile kokan cenazeler, eğer hava sıcak olsaydı herhalde burayı çok daha korkunç bir hale getirirdi. Biz bu binaya bakarken yanımıza başka bir arama kurtarma grubu geldi. Kızlı-erkekli, meraklı gençlerden oluşan bu grup için önümüzdeki uzuv fışkıran bina herhalde ilginç bir keşifti. Ben enkaza çıkıp cenazelere yakından bakma gereği duymadım zira günlerdir cenaze içinde kalmıştık. Gönüllü olduğunu sandığım bu grup Galip Beyin rehberliğinde enkaza girip cenazelere biraz daha yakından baktılar.

Araçların başına döndük. Artık saat 03.00 olmuştu. Kendimi bitkin hissediyordum. Botumun bağları çözülmüştü. Bu sırada başka bir enkazda canlı bulunduğuna dair haber geldi. Galip ve yeğeni Hüseyin hızlıca gittiler. Ben de botumu bağlayıp peşlerinden gittim. Biraz ilerideki, faaliyet olan enkaza gittiğimde burada balyozla enkazda delik açmaya çalışan bir iki genç dışında

pek bir faaliyet yoktu. Herhalde ilerideki başka bir enkaza gitmişlerdi fakat Sabah yediden beri yaklaşık 20 saattir oradan oraya giden, enkazlarda çalışan, moloz tozu yutan benim onları arayacak halim yoktu. Aracıma dönüp oturdum. Gecenin ortasında internet daha iyi çekiyordu. Galip Beye ulaşamadım.

Üzerime büyük bir ağırlık çöktü. Gözlerimi açamıyordum. Bu halde, karanlık bir sokak arasında bekleyip arabada sızmamım iyi olmayacağını düşünerek AFAD'a doğru yola çıktım. Yolda bu yaşıma kadar hiç başıma gelmediği derecede zor şekilde aracımı sürdüm. Neredeyse halüsinasyon görüyordum. Nerede olduğumdan bile emin değildim sanki. Böyle bir zihin karışıklığı içinde bayılmamak için soğuk hava girsin diye camları da açıp kendimi AFAD'a zor attım. Hemen uyudum.

– o –

8. Koordinasyon Masası, 9 Şubat

Sabah uyandım. Elbette araç içinde çok rahat bir uyku mümkün değildi. Üstelik dışarıda insanlar yardım beklerken rahat uyumak mümkün değildi. Çarşamba günü sabah uyanmamla gece uyumam arasında yaklaşık 21-22 saatlik bir zaman geçmişti. Bu kadar koşturmacanın ardından araba koltuğunda sanırım 4-5 saat kadar uyudum. Sabahki koordinasyon toplantısına katılmadım. İçme suyumdan bir miktarına kıyıp elimi ve yüzümü yıkadım. Kahvaltı niyetine bir parça lavaş ve çikolata yedim.

Artık aracımda yakıtım da azaldığından, kendi aracımla değil, tanıdığım bir ekibin aracıyla hareket etmek istiyordum. Köpekli arama kurtarma ekibi (K9) ile geçmişte uzun süre çalıştığımdan onlara katılıp yardım etmek istedim. Hem yaptıkları işe, hem de canlı tespit edilirse diğer arama kurtarmacılarla tespit edilecek noktayı açmaya yardım edebileceğimi düşünüyordum. Ancak Bülent Ağbi sahada sürekli hareket halinde olduklarını, fırsat olursa beni alacağını belirtti. Ben de yine gelen giden yabancı ekiplere tercümanlık yapmak üzere Koordinasyon Merkezine geçtim.

Aslında Salı gününden beri tercüman olarak kendimi farklı yerlere yazdırmıştım. Bu sırada yabancı ekipler de gelmeye devam ediyordu. Ama buna rağmen bir ekibe dâhil olamamıştım. Sanırım bir yandan sahaya enkazlara gidip, arada kendimi buraya hatırlattığım için gelen ekipleri kaçırıyordum. Ekiplerin bir kısmı İstanbul veya Adana gibi yerlerden tercümanını alıp geliyordu,

diğerleri de muhtemelen Koordinasyon Merkezinde kalıp bekleyen tercümanlarla eşleştiriliyordu.

Ankara'dan yeni gelen arkadaşlar benden sonra birkaç saat daha çalışıp sabahı etmişlerdi. Mutfak malzemelerini de yanlış hatırlamıyorsam AFAD yerleşkesinden birilerine vermişler. Sonra yeğenini AFAD'da bırakıp buraya otobüsle gelen bazı sağlıkçıları hastaneye taşımış Galip Bey. Yorgundu gayet. Önce onu ekmek dağıtılan seyyar mutfağa götürdüm, kendine bir ekmek aldı. Sonra ona koordinasyon merkezinin olduğu binada mat-uyku tulumu serip uyuyabilecekleri, başka insanların da uyuduğu büyükçe fakat sakin bir oda gösterdim. Gece iğne atsan yere düşmeyecek bu alanda gündüz kıvrılıp uyuyacak bir yer bulmak mümkündü. Daha sonra Galip Beyin yeğeni Hüseyin'i de istirahat etmesi için aynı odaya götürdüm. Dün gece benden sonra çalıştıkları, sabaha kadar devam ettikleri enkazdan onlar ayrıldıktan sonra o noktadan iki çocuk sağ çıkarılmış. Bunun sevincine paha biçilemezdi.

Ben onları istirahâte götürürken geçen kısa zamanda bir yabancı ekip gelmiş. Onlara yardımcı olma fırsatı da böylece kaçmış oldu. Bu sırada Ankara AFAD müdürlüğünden Ramazan Ağbi gelip tercümanlık işi için bir iletişim grubu kurmak gerektiğini söyledi. Elimizde, birkaç dosya kâğıda basılı vaziyette liste halinde telefon numaraları ve isimler vardı fakat bunları gruba eklemek için tek tek telefona kaydetmek gerekiyordu. Beraberce uğraşıp tek tek ekleme yaptık. Fakat tercümanların dilleri yazılı değildi. Gruba ekleme işi bitince ilk mesajı atıp, herkesin hangi dillerin tercümanı olduğunu gruba yazmasını istedik.

Ceset torbası ihtiyacı artık ayyuka çıkmıştı. Afet bölgesi dışında irtibatta olduğum imkân sahibi insanlara kefen ve ceset torbası ihtiyacını ilettim. Aslında dönüp bakınca, kefen çok da öncelikli bir ihtiyaç değildi, başka elzem ihtiyaçların yanında ihmal

edilebilirdi. Ceset torbası çok daha önemli bir ihtiyaçtı. Fakat nedense ihtiyacı ilettiğim yerlerde kefen ihtiyacı daha çok yankı buluyordu. Halbuki cenazelerin vaziyeti ceset torbası ihtiyacının önemini derinleştiriyordu. Anlatmak, tasvir etmek güç olsa da; en naif ifadesiyle vücut bütünlüğünü kaybetmiş cenazeleri battaniye içinde muhafaza etmek veya battaniyeden bilahare ceset torbasına aktarmak çok daha sıkıntılıydı baştan ceset torbasına almaya nazaran. Hele ki enkaz altından çıkan cenazelerin halinin bazen cenaze görmeye alışık insanlara bile ağır gelecek vaziyette olabildiğini düşününce bu durum daha iyi anlaşılabilir.

Koordinasyon masasına başvuran vatandaşların bir kısmı enkaz altındaki yakınları için yardım istiyor, bir kısmı ise çadır veya başka ayni yardım talep ediyordu. Bu tarz yardımların toplandığı ve dağıtıldığı merkez "yeni" olarak tabir edilen Emniyet Müdürlüğü binasındaydı. Çadır isteyenler oraya yönlendiriliyordu. Kahramanmaraş'ta iki AFAD merkezi vardı. Biri, arama kurtarma çalışmalarının; AFAD ve diğer profesyonel ekiplerle gönüllü ekiplerin eşgüdümünün sağlandığı, koordinasyon merkezi veya masası, diğeri ise ilave sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere yardımların organize edildiği kriz merkezi veya masasıydı. Arama kurtarma ekiplerinin ihtiyaç duyabileceği gıda ve çadır gibi bazı malzemelerden bir miktar buraya da indiriliyordu fakat bunlar çok sınırlıydı.

Buraya, koordinasyon merkezine destek için bir vali ve yine bir başka mülki idare amiri gelmişti, sanırım diğer kurumlarla eşgüdümün sağlanmasına yardımcı oluyordu. Buraya gelen vatandaşlardan biri, enkaz altında bir yakınları olduğunu söyleyerek yardım istedi. Bir ekibin geldiğini fakat enkazını bırakıp gittiğini belirtti. Burada vatandaşları karşılayan masada çalışan hanımlardan biri enkaz bilgilerini aldı. Bilgileri veren adamın yanında birlikte geldiği bir de kadın vardı. Durumlarını uzun uzun anlattılar. Canlı olduğunda ısrarcıydılar. Dönüp giderlerken

arkalarından gidip, enkazın fotoğrafı olup olmadığını sordum. Aslında hiçbir vatandaşla böyle ilgilenmemiştim fakat burada bana farklı gelen bir şey vardı. Enkaz başındakilerden fotoğraf istediler, bir süre sonra telefonuna gelen fotoğrafı bana gösterdi. Bina çoğu yerde gördüğümüzün aksine tost veya baklava gibi yapışarak yıkılmamıştı üstelik görece küçük bir binaydı. Dördüncü günde olmamıza rağmen bu binadan canlı alınma ihtimali, üstelik daha pratik olarak vardı.

Adama beklemesini söyleyip, içeride harita üstünde çalışan amire gidip nispeten iyi durumda olan bir enkaz olduğunu, yıkılış şekli itibariyle şansın yüksek olduğunu söyledim. Benden ne beklediğimi sordu, “uygun görürseniz öncelik verilebilir” dedim. Hazırda boşta ekip olmadığını, tüm ekiplerin enkazlarda çalıştığını, ancak AFAD yerleşkesine dinlenmek için dönen ekiplerden gönüllü olan olursa buraya gidebileceğini söyledi. Teşekkür edip ayrıldım. Adama, durumunu amire anlattığımı, yerleşke içinde dinlenmede olan ekiplere enkazının fotoğrafını gösterip dinlenmesinden feragat edecek gönüllü bulursa enkazına götürebileceğini söyledim.

Adam teşekkür edip ayrıldı. Enkaz başında konuştuğum kişilerin adını soruyordum ancak bu adamın adını sormamıştım. Bir süre sonra bir ekip bulmuş olacak ki geri geldi. İş makinesi de yönlendirilmesini istedi. Amirin yanına girmesine izin verdiler ve oradan da istediğini aldı. Giderken, başta bilgilerini alan hanım memurun yanından geçerken elini onun baş hizasına kaldırdığını gördüm. Burada ismini vermeyi uygun görmediğim kadıncağız irkilip şaşırdı. Açıkçası ilk başta elini kaldırdığını görsem de vurduğunu sanmamıştım, zira koordinasyon masasında oturan kadıncağız adamın geçtiği yer ile benim bulunduğum yerin tam ortasında olduğundan hareketi görsem de tam olarak idrak edememiştim. Meğer kafasına vurup kötü sözler söylemiş.

Kısa bir süre şaşkın, adeta dona kalan kadın “geçerken başıma vurdu” deyip bir anda moral olarak çöktü, sinirleri bozulmuştu, yanındaki diğer AFAD mensubu hanım ve ben teskin etmeye çalışsak da sinirleri boşaldı ve ağlamaya başladı. O an, feci derecede öfke gözümü bürümüştü. Başka insanların sahip olmadığı kadar kendisine fazlasıyla yardım ve ilgi gösterilen bu insanın, üstelik işi görülmüşken, istediklerini almışken oradan ayrılırken sırf kötülük için, sırf karşısındaki bir kadın diye böyle bir şerefsizlik yapması benim bütün kontrol mekanizmalarımı ortadan kaldırdı.

Birbirimizi tanımasak da, yalnızca ilk adımızı bilsek, bazen onu da bilmesek de, burada AFAD yerleşkesinde ve sahada afetle başa çıkmak için çalışan herkes adeta silah arkadaşıydı. Birimize sebepsiz yere vurulan bu darbe, aslında hepimize vurulmuştu.

Öfkeyle vatandaşın peşinden gittim. Amacım kızmak, sorgulamak veya polise teslim etmek değildi. İçimde “sen benim arkadaşıma mı vurdun” cümlesi dönüp duruyordu. Sağlam bir yumruk çakacak veya kafayı gömecektim. İncittiği görevli hanımı şahsen tanımasam da, bu zor şartlarda aynı amaç için çalışan herkes birbirinin kara gün arkadaşıydı. Bu korkunç adam fedakârca çalışan bir insanı incitmişti. İşte o noktada ne olursa olsun, gözüm döndü. Yapacağım işin sonuçları hiç umurumda da değildi. Çünkü o bir mağdur değildi. Sonuç alamadığı için buhranda, şokta değildi. Tersine, tüm istediklerini alıp işini çözdükten sonra çıkarken bu kadına vurmayı akıl edecek kadar sinsi ve ahlaksız biriydi. Hızla merdivenleri indim, etrafa bakınarak binanın önüne çıktım. Sağı solu kolaçan ettim fakat adamı veya yanındaki kadını göremedim. O gün veya bir önceki akşam AFAD’a küçük bir grup çevik kuvvet polisi ve üniformalı polis gelmişti. Nizamiyenin hemen iç kısmında bekliyorlardı. Hemen onların yanına gidip ilk gördüğüm polis memurlarına durumu

anlatıp, AFAD mensubu hanıma saldıran vatandaşın nizamiyeden ayrılmadan alıkonulması için yardım istedim. İlk başta nedense biri saldırganın Suriyeli olup olmadığını sordu, ardından Çevik Kuvvet mensubu bu arkadaşlar beni midibüs içinde bekleyen komiserlerine yönlendirdiler. Komisere durumu anlattığımda hemen araçtan inip memur arkadaşlara tedbir almalarını söyledi. Kendileri nizamiyede adamı çevirecek, yine orada bulanan asayiş ekibine teslim edecekti.

Memur arkadaşlara ayaküstü kısaca adamın eşkâlini verdim. Onlarla hemen nizamiye çıkışına geçtik. Çıkan insan ve araçlarda aradığımız şahsın olup olmadığını gözlüyorduk. Olayın oluş şeklini, işi görülen vatandaşın ayrılırken sırf ahlaksızlığından böyle bir hareket yaptığını detaylıca anlatınca bendeki öfke onlara da yayıldı. Benim gözlemediğim taraftaki ve yakın çevredeki verdiğim eşkâle uyan erkekleri de bana gösterip aradığımız şahıs olup olmadığını soruyorlardı. Burada bir saate yakın bekledik. Saldırgan buraya mutlaka araç ile gelmiş olmalıydı. Acaba aracını yerleşke dışına park edip, benim mağdur arkadaşın yanında durduğum kısa süre içinde hemen dışarı mı çıkmıştı? Veya yakındaki aracına binip hemen ayrılmış mıydı? Aslında bir saat de beklemek fazlaydı fakat orada bulduğu ekiple beraber çıkma ihtimalini de göz önüne alarak bekledik.

Nizamiye girişinde şahit olduğum bir olayda, sanırım hırsızlık veya taşkınlık yaptıkları düşünülen bir grup insan polis tarafından uzaklaştırıldı. Bu grup, gerek konuşmaları, gerek hareketleriyle Adana yöresinde Cono olarak bilinen insanlara benziyordu. Çevre illerden gönüllü ve görevli takviye polisler gelmişti fakat böyle kargaşa halindeki bir şehirde asayişi 24 saat esasında polis gücü ile sağlamak zor olduğundan, ancak çok sayıda insan gücü olan askeri inzibatlarla bu mümkün olabilirdi. Sonradan öğrendiğime göre o gün ve ertesi gün (Cuma) Hatay'dan başlayarak daha fazla sayıda asker sahaya sürülmüş.

Saldırgan ortalıkta gözükmeyince polis arkadaşlar yerleşke içinde tur atmayı, etrafı kontrol etmeyi önerdiler. Belki saldırgan benim de orada beklediğimi görmüş ve içerde bir yerde oyalanıyor olabilirdi veya AFAD yerleşkesinden bir şeyler temin etmeye çalışıyordu. Beraberce etrafı dolaşırken ufak tefek yardımların elden verilebildiği depo alanına da girdik. Maalesef hiçbir yerde saldırganı bulamadık. Tekrar nizamiyeye döndüğümüzde o şahıs geri dönerse veya bir taşkınlık olursa kendilerine haber vermemi, hemen gerekeni yapacaklarını söylediler. Koordinasyon masasında tartışma ve taşkınlıklar zaman zaman oluyordu. Komiserden rica edip, hemen karşılarındaki koordinasyon merkezinin olduğu binaya bir memuru görevlendirip görevlendiremeyeceğini sordum. Sonradan isminin Burak olduğunu öğrendiğim bir memur arkadaşı görevlendirdi. Burak Bey alt katta ve üst katta duruyor, masada sesler yükseldiğinde gelerek işler çığırından çıkarsa müdahale etmek için izliyor, hazır bekliyordu.

Kısa bir süre içinde ilk önce vatandaşla AFAD mensupları arasında, diğerinde de personel arasında iki tartışma çıktı. Artık dördüncü gün olmasına rağmen düzenli gelmeyen yardımlar, canlı bulma şansının git gide azalması, henüz dokunulmamış, hiç ekip ulaşmamış çok enkaz olması burada sinirlerin hem depremzedeler, hem de ekipler arasında gerilmesine neden oluyordu. İnsanlar enkaz altından ilk günlerde sesi gelen, artık sesi kesilen fakat hala çıkarılamamış yakınları için paylaşılması güç büyük bir acı duyuyorlardı. Aslında gelen yardımlar Çarşamba gününden beri afet bölgesine ulaşmaya başlamıştı. Perşembe günü itibarıyla AFAD yerleşkesinin ortasında bol miktarda şişe su vardı. En azından içme suyu sıkıntısı çözülmüştü. Yine kan şekerini yükseltecek abur cubur tarzı gıda kolileri de gelmişti. İlk üç günü atlattıktan sonra artık en azından aç susuz kalmak söz konusu değildi.

Gün ortasına doğru orada kurulan kazanlardan birinde yemek çıktı ve dağıtıldı. Alerji benzeri hassasiyetim olan bir yemekti, ben yiyemedim fakat yemeğin yanında dağıtılan ayranlardan bir tane alıp içtim. Çok sevdiğim bir içecek olan ayranı orada bulup içmek bana iyi geldi. İçerde de içme suyu ihtiyacı olduğundan yoğun çalışan arkadaşların yararlanması için aşağıda yığılı su kolilerinden birini alıp koordinasyon masasının yanına bıraktım. Bu sırada, yardım getiren ekiplerden birinden genç bir adam gelip, kamyondan yardım malzemelerini indirirken içinde cüzdan ve telefon gibi eşyalarının olduğu montunun çalındığını söyledi. Kameralardan montu götüreni tespit etmeye çalışmak dışında yapılacak bir şey yoktu.

Bir zaman sonra hava almak ve kumanyalarımdan yemek için aşağı indim. Bir konserve yedim. Yakıtım azalmaya başladığından yanımda getirdiğim 10 litrelik bidondaki benzini aracıma aktarmaya niyetlendim. Fakat benzini depoya akıtacak kısa boğaz hortumu, bidon aslında "adblue" için kullanıldığından, beyaz parça ve tortularla kaplanmıştı. Oksitlenmiş bu kimyasal malzemenin benzin sistemine girmesinin sakıncalı olabileceğini düşündüm. İçme suyumun birazıyla bunu temizleyip duruladım ve güneş göreceği şekilde aracımda uygun bir yere koydum. Daha sonra bu parça iyice kuruduğunda benzini arabama aktardım. Aslında gönüllü veya profesyonel arama kurtarma araçlarına DSİ'nin tankerleri ile mazot veriliyordu. Fakat benim aracım benzinliydi. Çalışan az sayıdaki benzinlikte izdiham ve çok uzun kuyruklar olmasa aslında oradan kendi imkanlarımla da yakıt alabilirdim fakat çok uzun sürecek o kuyrukta zaman kaybetmek istemiyordum.

Gönderilen yardımların adreslerinden biri olan AFAD yerleşkesine gelen gıda ve diğer malzemeler çoğalmaktaydı. Koordinasyon masasının olduğu binanın girişinde kenara yığılan yardımlar arasında elle açıldığı, ev ortamında hazırlandığı belli bir

çeşit tandır ekmekleri bulunuyordu. İnsanın yüreğine dokunan bu samimi yardım, koca yürekli, gönlü zengin birilerinin elinden çıkmış olmalıydı. Bunları hazırlayan temiz yürekli insanlar, sahadaki ihtiyacı ve nasıl kolay tüketileceğini bilmediğinden veya imkanı olmadığından ekmekleri münferit paketlememişti. Hal böyle olunca, el yıkayacak su bulunmayan vaziyette orada bulunanlar da bir torbaya başka insanlarla el daldırıp bu köy ekmeklerini yemeye burun kıvırıyordu. Tam açlık halinde kimsenin gözü böyle ayrıntıları görmezdi, ancak burada yerleşkede 9 Şubat itibarıyla artık aç kalmayı gerektirecek bir durum yoktu.

AFAD yerleşkesinde kapalı yüzme havuz olan bir bina vardı, fakat bu binaya hiç girmemiştim. Hem binanın vaziyetini görmek, hem de bina içinde tuvalet aramak için binaya girdim. Bina dışarıdan belli olmasa da başta giriş kısmı olmak üzere hasar almış görünüyordu içerden bakıldığında. Kapalı yüzme havuzunun içinde bir yerde mutlaka tuvalet olmalıydı, fakat ben bulamadım. Bir yandan canlı bulma ihtimalinin daralması, diğer yandan üzerimde biriken yorgunluk artık tükenmişlik hissi vermeye başlamıştı. Kendimi halsiz hissediyordum. En azından akan bir çeşme veya çok kirli olmayan bir tuvalet bile içinde bulunduğum şartları çok iyileştirebilirdi fakat yoktu. Duş almak bir tarafa, ayaklarımı bile yıkamak sahip olamadığım bir lütuftu. Kahramanmaraş'a gelirken yanımda olan 400 ml kadar kolonya ve bir büyük paket ıslak mendil burada benim bütün temizlik imkânım olmuştu.

Cenazelerle yan yana, akla gelebilecek ve gelemeyecek her şeyin birbirine karıştığı bina yıkıntısının tozu ve kiri içinde çalışmanın insana yükü bir tarafa, bütün bunların ardından enkazdan çıkınca su ve sabuna sahip olamamak tabiri caizse korkunçtu. İş eldiveni olmaksızın enkaza girmiyorduk, buna rağmen ellerim çizilmiş ve yara bere içinde kalmıştı. Saçım,

kulaklarım moloz tozu doluydu. Enkazdan inip üstümüzü başımızı çırpınca bulut bulut toz kalkıyordu giysilerden. Kendimi daha iyi hissetmek için biraz yürüyüp, yanıma aldığım bir buçuk litrelik bir şişenin bir kısmını içip, kalanı ile elimi yüzümü yıkadım. Cuma günü Ankara'ya dönmeye karar verdim.

Koordinasyon merkezine döndüğümde, yeni gelen bir gönüllü ekip oradaki AFAD mensupları ile tartışıyordu. Gönüllülerle ilgilenmekten sorumlu bir AFAD mensubu onlara biraz dinlenmelerini, bilahare ihtiyaç oldukça çağrılacaklarını defalarca söylese de ekip dinlemiyor, derhal enkazlara gitmek, kurtarma çalışmalarına katılmak istiyordu. Fakat bunlar hazırlıksız ve malzemesiz gelen ekiplerden olduğundan bir yere yönlendirilmeleri esasen mümkün değildi. Tartışma bir kısır döngüye girdiğinden müdahil olmaya karar verdim. Bu enerji doğru ve yararlı bir yöne sevk edilmeliydi. Grubun heyecanını, sahada karşılaşacakları ve ihtiyaç duyacakları önemli şeylerle ilgili bir sohbette, afet bölgesindeki hayatın gerçekleriyle mayalamak içinde bulundukları durumu anlamalarına katkı sağlayabilirdi. Bu arada içlerinden bir kısmı da Ankara'dan gelen ekipmanımızın işletilmesine yardım edebilirdi. Zira Galip Bey ve yeğeni istirahatten kalkıp enkazlara gitmiş çalışıyordu.

İçlerinde bir lider olup olmadığını sordum, yoktu. En azından tüm ekibi tanıyan, en iyi tanınan kişiyi sordum. Bana birini gösterdiler. Eğer araç bulunursa içlerinden 6 veya 8 kişiyi kendi ekibimize yardım için bizimkilerin çalıştığı yere yönlendirebileceğimi, kalanlarla da en azından arama kurtarma çalışmaları ile ilgili brifing benzeri bir ön eğitim mahiyetinde intibak toplantısı yapmayı önerdim, kabul ettiler. Bu sırada gönüllü ekiplerle ilgilenen arkadaş da sahaya gidecek grup için bir araç ayarlıyordu. Galip Bey ile eşgüdümü sağlayıp karşılıklı telefon numaralarını bu sekiz kişi içinden Buğra Beye ve bizimkilere ilettim.

Bu gönüllü ekip yaklaşık 25 kadar inşaat mühendisi ve bir elektrik teknisyeninden oluşuyordu. İstanbul'dan gönüllü olarak gelmişler. Mühendisler sanırım iki farklı firmada veya iki farklı işletmede çalışıyorlarmış. 25-30 yaşları arasında gençlerdi. Çoğu yanlarında getirdikleri beyaz baret tipi başlıkların üstüne kan grubunu yazmıştı. Ekip buraya gönüllü olarak gelmişti fakat yanlarında kumanya, uyku tulumu, battaniye, çadır, teçhizat hiçbir şey yoktu. En azından eldivenleri vardı fakat bazılarında kast/baret bile yoktu. Enkaza gitmeleri için vasıtaları da yoktu. Arama kurtarma eğitimi de almamışlardı. Elbette buraya gönüllü olarak gelmeleri özverili, fedakârca bir işti, takdire şayandı; fakat çok hazırlıksız gelmişlerdi.

– o –

9. Yeni Gönüllülerle Sohbet

Yaklaşık 25 kişilik yeni gönüllü grubundan hemen sahaya inecek sekiz kişiye kısa bir konuşma yapmak istediğimi söyledim; koordinasyon merkezinin olduğu binanın önünde, arama kurtarma gönüllü eğitiminin normal şartlarda en az bir hafta olduğunu, şimdi ancak birkaç pratik önemli bilgi vereceğimi belirttim. Enkazda dikkatli olmalarını, kendilerinin yaralanmamasının birinci öncelik olduğunu, eldiven ve kasksız enkaza girmemelerini, ikişer kişi badi sistemi ile eşleşip birbirlerini takip edip gözetmelerini, enkazda dikkatli olmalarını söyledim. Kendi malzeme ve eşyaları dışarıda kalırsa başında nöbetçi bırakmalarını, vatandaşlarla polemiğe girmemelerini, kötü söz söylense bile olsa sineye çekmelerini, orada çalışan profesyonel ekiplerin talimatlarına uyup ayak bağı olmamalarını tavsiye ettim. Konuşulması gereken, bilmeleri, öğrenmeleri gereken çok şey olduğunu fakat vakit olmadığını, onları ne benim ne AFAD'ın sahaya gönderdiğini, tamamen kendi istek ve tercihleri ile gittiklerini, tüm sorumluluğun kendilerinde olduğu hatırlattım.

Kalan ekiple önceki gün temizlenmekte olan idari binanın toplantı salonuna gitmeye niyetlendim. Gerçi bina içinde açıktaki elektrik telleri, tavandan düşüp sarkıp sallanırken hala çalışan lambalar ve yıkılmış duvarlar pek fena bir vaziyetteydi fakat toplantı salonuna giriş çıkış güzergâhı yine de açıktı. Beraberce binanın ön kapısına gittik, kilitlenmişti. Binaya arka kapısından girmeyi teklif ettim. O taraf da kilitlenmişti. Fakat binanın arka tarafındaki bu alan daha münasipti. Bir çember olduk ve konuşmaya başladık.

Öncelikle bunun bir eğitim olmadığını, arama kurtarma gönüllüsü temel eğitiminin AFAD tarafından bir veya iki hafta, beş veya on iş günü sürecek şekilde verildiğini, burada, ayak üstü, kısa bir zamanda gönüllü eğitimi almalarının mümkün olmadığını aktardım. Sadece sohbet ederek afet şartları ve arama kurtarma çalışmalarının genel hatlarıyla ilgili bir bilgilendirme ve intibak mahiyetinde konuştuğumuzun iyice anlaşılması gerekiyordu.

Arama kurtarma eğitimleri olmasa bile, meslekleri icabı inşaat sahası gibi işletmelerde çalıştıklarından iş güvenliği eğitimleri vardı. İnşaat sahasında, bozuk satıhta hareket etmeye, çalışmaya alışıklardı. Yanlış hatırlamıyorsam içlerinde ilk yardım eğitimi almış olanlar da çoktu.

Enkazda çalışırken kaybolmak, bir deliğe düşmek, üzerine kayabilecek enkazların altında mahsur kalmak olmayacak iş değildi. Bu yüzden ikili eşleşme (badi/buddy) sistemi önemliydi. Aralarında askere gidenlerin olduğunu, badi sistemini bildiklerini söyleyen oldu. Enkaza 10 kişi gidip, dalgınlıkla 9 kişi dönerlerse, bir kazaya karışsın veya hasbelkader unutulsun geride kalacak kişinin bir karmaşa içindeki şehirde bulunması güçtü. Bu nedenle herkesin badi'sine sahip çıkmasını, hatta enkazdan çıkarken ekibin sayılmasını, basit gelse de bunun önemli olduğunu belirttim. Basit görünse de bu tedbir, ekibi ilave stres ve zahmetten kurtarabilirdi.

Enkaz altında kalanlar için, ilk günler çok önemliydi. Zaman aleyhte işliyordu. İlk yirmi dört saat çok daha fazla insan hayattaydı; yaraları ciddi olan veya farklı sağlık sorunları olan kişiler ilk 24 saat içinde de canlı alınabilirdi. İkinci 24 saat, bir başka deyişle ilk 48 saat içinde yaralılar, kronik rahatsızlığı olanlar, sağlık durumu çok iyi olmayanlar da kurtarılabilirdi. Böylece takip eden üçüncü 24 saat ile birlikte en çok can kurtarılacak zaman ilk 72 saatti. Hiçbir rahatsızlığı olmayan sağlıklı bireyler bile 72 saatten sonra su kaybı (dehidrasyon) başta olmak

üzere çeşitli nedenlerle hayatını kaybedebilirdi. Bazı kaynaklar bu durumu “3” kuralı ile ifade eder. Havasız üç dakika, susuz üç gün, gıdasız üç hafta dayanabilir ortalama bir sağlıklı yetişkin insan.

Enkazda kişisel koruyucu ekipman önemliydi. Enkaza ve molozların arasına bot gibi bileği yüksek, koruyucu özelliği olan sağlam ayakkabılar ile girmek ayak bileği burkulması riskine karşı yararlıydı. Enkazın her tarafından uzanan demir ve beton uçları ile yine yukarılardan kayabilen malzemeler kask/baret kullanımını gerekli kılıyordu. Enkaza eldivensiz de girilmemeliydi. Zira enkazda bazı moloz parçalarının elle kazılması veya alınıp taşınması gerektiği gibi, pencere ve cam eşyaların kırık parçaları, bıçak ve başka sivri malzemeler de her an karşınıza çıkabilirdi. Alet kullanımında da eldiven önemliydi, ayrıca enkaza karışmış durumdaki biyolojik artıklar enfeksiyon riski oluşturmaktaydı.

Onlara üzerimdeki tulumdaki yırtıkları gösterdim. Ayağımdaki spor ayakkabıları dinlenmede olduğum için giydiğimi, normalde tam koruyucu tırmanış botu kullandığımı açıkladım.

Birilerine yardım edebilmek için önce kendimiz sağlam kalmalıydık. Arama kurtarma çalışmalarında ekip üyeleri önce kendinin ve çevresindeki diğer personelin güvenliğini düşünmeliydi. Yaralanan bir personel zaten işi başından aşkın olan arama kurtarma ve sağlık personeline ilave bir yük getirirdi. Enkaz çevresinde hemen her zaman enkaz altındaki insanların yakınları ve başka depremzedeler vardı. Arama kurtarma çalışmasının sağlıklı yürütülmesi ve riski azaltıp enkaz üzerinde gereksiz ağırlık oluşmaması için bu insanların enkaz üstünden indirilmesi gerekliydi. Arama kurtarma çalışmasına yakından bakmak isteyen kişiler, o enkazla bağı olsun olmasın enkaza çıkabiliyordu. Bu kişileri nazikçe, riskten bahsedip ve istemeden enkaz altındaki vatandaşlara verebilecekleri zararı dile getirip enkazdan indirmek gerekiyordu. Öte yandan çok şeyini veya her

şeyini kaybeden bu insanların buhran veya başka türlü ağır psikolojik sorunlar yaşaması doğaldı.

Afet bölgesinde, enkaz çevresinde depremzedelerin travmatik bir durumda olacağını idrak ederek, anlayışlı olmak gerekliydi. Tartışmaya, polemiğe girilmemeliydi. Hatta eğer kendini kontrol edemeyen bir vatandaşın veya vatandaşların ağır sözleri ve hakaretleri söz konusu olursa bunlar da sineye çekilmeliydi. Fiziksel bir saldırı olmadıkça görmezden gelinmeliydi. Yine kişinin değer verebileceği kültürel, dini, siyasi öğelere hakaret edilirse bunlar da yokmuş, olmamış gibi davranılmalıydı. Depremzedeler karşısında bireysel gurur ve haysiyet duyguları ile hareket edilemezdi.

Enkaz altındaki insanların yakınları ile konuşurken onlara moral vermek fakat tutulamayacak sözler vermemek gerekliydi. Bunları anlatırken ekibe kendini tanıtmayı unuttuğumu fark ettim. 17 yıldır arama kurtarma gönüllüsü olduğumu kısaca anlattım ve karşılaşacakları şeylerle ilgili konuşmaya devam ettim. Eğer enkazda bir canlı tespit edilirse, tespit edilen şahsın canlı olduğu bağırarak ilan edilmemeliydi. Zira tespit edildikten sonra enkaz altından çıkarılana kadar hayatını kaybedenler veya muhtemel bir moloz kayması veya artçı ile hayatını kaybedenler olabilirdi, bu kişilerin arama kurtarmacıların elinde öldüğü intibaı oluşturulmamalıydı. Bu tarz durumlarda enkaz çevresindeki vatandaşlar arama kurtarmacılara saldırabilirdi. Canlı var demektense biri var, insan izi var demek daha iyi bir seçenekti.

Anahtar, cüzdan, telefon gibi önemli eşyaları fermuarsız veya sağlam düğmesiz cepte taşıyarak enkaza girilmesi halinde, fiziksel çaba nedeniyle bunların cepten düşmesi olmayacak iş değildi. Üstelik o moloz yığınının arasına düşen herhangi bir nesneyi arayıp bulmak da büyük mesele idi. Eşya, araç ve ekipman başında nöbet tutulması gerekliydi. Binlerce insanın arasında birkaç sütü bozuk veya kafası karışık her yerde

çıkabilirdi, afet ortamlarında hırsızlık olayları oluyordu. Üstelik hâlihazırda ülkemizde toplumla entegre olmamış milyonlarca, belki çok daha fazla kaçak göçmen, mülteci ve geçici sığınmacı gibi statülerde insanlar vardı. Enkaz dışında, vatandaşların enkaza çıkmasını engellemekle veya enkaz dışında nöbet tutmakla görevlendirilen veya araç/teçhizat başında nöbet tutan ekip üyeleri bunu gurur meselesi yapmamalıydı. Orada yapılacak her iş önemliydi ve kurtarma zincirinin bir parçasıydı.

Kriz anlarında demokratik yönetim mekanizmaları işlemediğinden kendi aralarında ekip liderleri olmalıydı. Yardım ettikleri profesyonel veya eğitimli ekiplerin talimat ve yönlendirmelerine harfiyen uyulması gerekirdi. Kahramanlık yapmaya çalışmak kendini ve başkalarını tehlikeye sokacağından buna tevessül edilmemeliydi. Burada kahraman olmak, enkaza girip hemen birini kurtarmak gibi şeyler beklenmemeliydi. Ben pazartesi gecesi geldiğimden beri çalıştığım enkazlarda, orada bulunduğum sırada hiçbir canlı kurtarılamamıştı. Kimi yerde ses alınan noktadaki çalışma sonuç vermemişti. Ancak dört bir yanımdan sayısız cenaze çıkmıştı. Canlı bulunan dün akşamki enkazda ise depremzede, çıkarılamadan vefat etmişti.

Enkazda nasıl seslenip nasıl dinlemek gerektiğini de konuştuk. Özellikle eski merkezi kalorifer sistemi gibi, bina geneline yayılan metal borular sesi iletmek için etkili olabiliyordu. Hakeza taşı taşa, dolap kapağına vb. vurarak da enkaz altındaki kişilerin seslerini duyurması mümkün olabiliyordu. Uygun şekilde seslenerek yönlendirme yapmak önemliydi. Bulunabilecek delik gibi boşlukların içine seslenmek enkaz altında sesimizin daha derine ulaşmasını sağlayabiliyordu. Seslenip dinleme işi yapılmadan önce enkaz çevresine yayılmak ve tam sessizlik sağlamak önemliydi. Yoksa enkaz üstünde küçük bir hareket bile dinleme yapılan boşluğa alttan vurma sesi gibi, veya sokaktaki bir insanın yanındaki ile konuşması yine enkaz altından yardım isteği

gibi duyulabilirdi ve bu durum sahada yaşanabiliyordu. Tam sessizlik önemli olduğu kadar, ulaşılması da güç bir haldi. Hele enkaz çevresinde başka enkazlarda çalışmalar devam ediyorsa, kalabalıklar varsa, iş makineleri ve jeneratörler çalışıyorsa dinleme yapmak çok zordu. Yine bu afette yaşarak öğrendiğim üzere, yağmur da dinlemeyi güçleştiriyordu.

Enkaz üzerinde hareket ederken dikkatli olmalarını, geçişin zor olduğu yerlerde ellerini de kullanarak, tutunarak hareket etmelerini tavsiye ettim. Arama kurtarma çalışmaları bir ekip işi olduğundan enkazda çalışırken yoğun fiziksel efor sarf edilen noktadaki ekip üyesinin sık sık değiştirilmesi gerekiyordu. Örneğin kesintisiz birkaç saat kazma kürek çalışan birisi biriken yorgunluğunu çok uzun bir dinlenme ile atacak ve o gün artık daha fazla çalışamayacakken, 15-20 dakikada bir değiştirilen kurtarmacılar daha uzun vadeli çalışabilirdi. Ayrıca yorgunluk kaza ve dikkatsizlik riskini de arttırıyordu. Aynı zamanda gece istirahati de önemliydi. Bütün gün çalışan bir ekibin istirahat etmeden gece de çalışması onları tüketirdi.

Benim hissettiğim tükenmişlik hissi de bundan kaynaklanıyordu. Şimdi dönüp bakınca, dört duvar olmasa bile çadır kurup tam bir kamp atsam belki daha konforlu istirahat edebilirdim. Ancak tek başına olmak, bir ekibe dâhil olmamak buna imkân vermiyordu. Ne kampa bir nöbetçi bırakabilir, ne de her gün kurup kaldırabilirdim. Ankara'dan gelen arkadaşların yalnızca iki kişi olması da sayımızın hala yetersiz olduğu anlamına geliyordu. Üstelik bu arkadaşlarla daha önce ekip olarak çalışmamış, tatbikat yapmamış olmamız, bende günlerin yorgunluğu varken onların dinç olması uyumlu bir program yapmamızı engelledi. Yine geceki çalışmada saat üçten sonra birbirimizden kopup istirahat/çalışma takvimimizin farklılaşması bizi ayrı çalışmaya sevk etmişti.

Son olarak ekibe; AFAD yerleşkesinde akan çeşme olmadığını, bu nedenle az sayıdaki tuvaletin yetersizliğini, tuvalet sıkıntısı olduğunu, yerleşke içinde de eşyalarını gözetmeleri gerektiğini ve orada gözlemlediğim diğer şeyleri anlattım. Ayrıca, eğer kendilerine vatandaşlar nereden yardım malzemesi talep edilebileceğini sorarsa, onları yeni emniyet müdürlüğündeki kriz merkezine yönlendirmelerini söyledim. Adresi ekip üyeleri bilmese bile, buranın yerlisi için bu tarif yeterliydi. Soruları varsa sormalarını istedim.

Bir enkaza girdiklerinde yetki ve sorumluluğun kimde olduğunu sordular. Öncelikle en üst sorumluluğun AFAD'da olduğunu, AFAD ekipleri ile diğer kurumların ekiplerinin ilk sırada yer aldığını, bunların ardından AFAD'dan akredite gönüllü kuruluşların geldiğini söyledim. Onların arkasından yine eğitimli ve teçhizatlı, AFAD'a burada kaydolmuş kurumsal arama kurtarma derneklerinin geldiğini, bu şekilde serbestçe gönüllü gelenlerin en son sırada yer aldığını, dolayısıyla bir yetki olmaksızın buradaki kurumsal ekiplere tabi ve yardımcı olma noktasında olduklarını anlattım.

Afet karşısında, arama kurtarma ve diğer bakımlardan sürecin ne kadar iyi yönetildiğini, ne derece etkili olduğunu sordular. Ucu siyasete değdiğinden bu soruyu yanıtlamak istemediğimi söyledim. Siyasete girmeden değerlendirmem için ısrar ettiklerinde, askeriyenin yalnız arama kurtarma ekipleriyle sahada olduğunu, 1999'a nazaran tam olarak sahaya inmemesinin eksikliğinin hissedildiğini, AFAD'ın canla başla fedakârca çalıştığını, çok sayıda gönüllü ekiplerin de geldiğini, buna rağmen enkazlara yetişmekte zorlanıldığını söyledim.

Mühendislerin arasındaki mühendis olmayan tek arkadaş elektrik teknisyeni olduğunu, kendi mesleği çerçevesinde ekiplerin teçhizatı veya jeneratörler ile ilgili katkı sağlayabileceğini söyleyip nasıl yardımcı olabileceğini sordu. Grup/ekip olarak

kaydoldukları AFAD koordinasyon masasına mesleği ile münferit olarak da kaydolmasını tavsiye ettim.

Konaklama durumunu sordular. Yukarıda belirttiğim gibi, yanlarında hayatı idame malzemeleri yoktu. Bir battaniye bulup bir köşeye kıvrılmaktan başka yapacak bir şeyleri olmadığını söyledim. Şanslarına, artık gelen yardımlar çoğalıyordu.

İstirahat edip, kendilerine ihtiyaç olduğunda dinç olmalarını tavsiye ettim. Geldikleri ve sabırla dinledikleri için teşekkür ettim. Sayıları artık 800'e yaklaşmış olan Azerbaycan ekipleri koordinasyon merkezine koliyle peksimet (Azerbaycanca "asker çöreği") bırakmışlar. Bunlardan alıp koordinasyon merkezine çıktım. Burada birinin, yardım dağıttığı yerlerde Suriyeli sığınmacıların fazla fazla ürün alıp, diğer depremzedelere bırakmadığından şikâyet ettiğini duydum. Bir süre sonra aracıma geçip istirahate çekildim.

Artık dördüncü günü devirmiştik. Canlı kurtarma penceresi kapanırken, canlıların tespiti için kimisi seyyar, kimisi kumandalı küçük hava araçlarına bağlı termal kameralar artmaya başlamıştı. Artık hangi enkazda, nerede canlı var tespit etmek mümkündü fakat yakın zamanda, birkaç saat içinde vefat edenler de canlı gibi görünebiliyordu. Hala hayata tutunan enkaz altındaki vatandaşların tespiti için teknolojik imkan, çıkarılması için de profesyonel ekipler yeterli sayıdaydı. Ekip sayısı fazla çoğalamasa da, sağ kalanlar azaldıkça bu denklem trajik bir şekilde de olsa dengeye gelmişti. Artık gelecek günlerde sağ kurtulanlar mucize gibi olacak, hatta bölgede çoğalmaya başlayan basın aracılığı ile canlı yayınlanacaktı.

Bu saatten sonra kurtarma ekiplerinin, hele gönüllülerin ve benim gibi bir ekibe dâhil olamamış, yalnızca bir iki arkadaşı bulunan birinin yapacağı şey cenaze çıkartmaktı. Cenaze çıkartmak da elbette önemli bir işti, zira cenazelerin çoğu

hâlihazırda zaten çıkarılamamış durumdaydı. Hele sabaha karşı, şehrin merkezine yakın bir yerde gördüğüm, enkaz altından görülen cenazelerin bile öylece duruyor olması; etrafın, daha uzak ilçelerin ne vaziyette olduğunu kara kara düşünmeme neden oluyordu.

Bir taraftan burada katkı sağlamaya devam etmek istiyordum, diğer taraftan da kendimi tükenmiş hissediyordum. Aslında yorgunluk hissi değildi bu, daha ziyade psikolojik bir ağırlıktı. Zira kriz halini idrak eden beyin bir şekilde yorgunluk hissini bastırıyordu fakat diğer şartlar da çetindi. Ayağımdaki koruyucu alpinizm botu enkaz içine girip çıktıkça sağından solundan parçalanmaya başlamıştı, içindeki plastik ve silikon koruyucu katmalar açıkta duruyordu. Hatta bir tarafın tabanındaki dişler bile ayrılmıştı. Bot beni, bileğimi korumak için görevini yapmıştı. Enkazda aslında doğrudan koruyucu iş botu giyilmeliydi.

El yüz yıkayacak imkânın olmadığı yerde cenazeler ile uğraşmak insanı bambaşka bir noktaya getiriyordu. Aslında taze cenaze ile uğraşmak o kadar zor değildi fakat günlerce beklemiş, enkaz altında ezilmiş, en hafif tabiriyle vücut bütünlüğü bozulmuş cenazelerle uğraşırken susuz olmak burada tarif etmek istemediğim kadar sıkıntılıydı. Bir yandan artık az kalan canlıları kurtaracak yeterince profesyonel ekip ve cenaze çıkaracak hem profesyonel hem de çok fazla sayıda gönüllü ekip vardı, diğer yandan şahit olduğum artan hırsızlık ve saldırganlık olayları ekipsiz olarak benim için daha büyük risk oluşturuyordu. Üstelik bunlar bölgedeki genel durumun ancak küçük bir yansımasıydı. Bir iç sıkıntısıyla boğuşarak sabaha karşı yola çıkmayı kararlaştırdım. Kararımı burada kalacak Galip Beye ve bilmesi yararlı olacak kişilere ilettim.

– o –

10. Kahramanmaraş'a Veda, 10 Şubat

Perşembeyi Cumaya bağlayan gece çok iyi uyuyamadım. Artık yatırsam da araç koltuğu yetmiyordu. Bütün gün kapalı kalan ayakları dinlendirmek için çorabı çıkartmak gerekiyordu, fakat bu sefer de ayak üşüyordu. Zira üstümü örttüğüm mont hem beni sarıp hem ayaklarıma kadar uzanamıyordu. Bunu aşmak için yedek atlet gibi çamaşırları bez torba gibi kullanıp ayaklarımı içine sokmakta çareyi bulmuştum. En azından ayakları sıkmadan, sıkıştırmadan örterek açıkta bırakmamış oluyordum. Keşke bu fikir ilk gün aklıma gelseydi ancak heyecandan pek böyle şeyler düşünememiştim. Ayaklar üşümediğinde konfor artıyordu ve genel sağlık açısından da ayakları üşütmemek önemliydi.

Araç içinde uyku tulumunu kullanmak mümkün olsa belki çok daha konforlu olabilirdim. Ancak bu dar alanda, tulumu serecek bir düzlük olmadan içine girip çıkmak ve kendini konumlandırmak güç olduğundan bana bir konfor sağlaması mümkün değildi. Zira kan dolaşımını sağlamak için ayaklarımı diğer koltuğa ve otomobil göğsünün (konsol) üstüne uzatıyordum, ancak uyku tulumuna girdikten sonra bu pek mümkün olmayacaktı.

Enkazlarda çalışırken eldiven giyiyor olsam da ellerimde ufak tefek çizikler sıyrıklar oluyordu. Bu şekilde çizilen sol elimin baş parmağı nerede ne mikrobu kaptıysa enfeksiyon olup şişmeye başlamıştı. Yola çıkarken yanıma antibiyotik etkili krem almayı da unuttuğumdan yapacak bir şey yoktu. Yanımda yara

bandı, sargı bezi, dezenfektan, vazelin, ateş düşürücü, ağrı kesici gibi malzemeler içeren küçük bir sağlık çantam vardı. Ufak tefek şeyler için bunlar işimi görürdü fakat mikrop kapan veya kapma riski olan yaralar için özel krem almayı unutmam bir hataydı.

Orada kendim için düşünemediğim, yetişemediğim bir iş de konserveleri ısıtmaktı. Aslında afet bölgesine gelirken her ihtimale karşı yanıma ateş yakıp konserveyi ısıtmak için gerekli hazır kimyasal çıralar ve jel ispirto ile kibrit ve çakmak gibi malzemeler almıştım. Çalı çırpı veya tahta parçaları olmadan ateşimi kendi malzememle oluşturup konservemi açıp üstünde ısıtabilirdim fakat afet bölgesinden ayrılıp olanları gözden geçirene kadar bunu düşünemedim bile. Hâlbuki sıcak veya ılık yemek oradaki şartlarımı iyileştirebilirdi. Öğlenleri zaten enkaz başında verilen molada böyle bir ihtimal yoktu ama akşamları belki yapılabilirdi. Fakat akşamları girişseydim de o yorgunlukta bunu yapmak pek zahmetli olurdu.

Artık AFAD yerleşkesi iyice dolmuş, bahçede neredeyse her köşeye çadırlar kurulmuştu. Hatta asfalt veya beton üzerine kurulan kamp çadırları bile vardı ki kazığı çakılmamış vaziyette sert zemin üzerinde duran bu çadırların öyle kurulmasına çok şaşırmıştım. Mecburiyetten elbette her türlü çözüm gerekli olabilirdi ancak hala çimenlik/topraklık müsait yerler vardı çadır kurulabilecek. Dolayısıyla bu çadırların beton üzerine kurulması bir mecburiyet değil, bir tercihti. Hem yerden daha fazla soğuk çekecek, hem de içi boşken sert bir rüzgârda çadır uçabilecek bu halde kamp atılmasını çok garipsedim.

Uykum parça parçaydı, aslında dinlenememiştim, hatta uyuyamıyordum. Sabaha daha birkaç saat vardı. Fakat artık bulunduğum yerde daha fazla kalmak istemiyordum, yola çıkmaya karar verdim. AFAD yerleşkesinden hareket ettikten sonra arkama bakmadan şehri terk etmek içime sinmedi. Çalışma yaptığım bazı binaları ve caddeleri gidip görmek istedim. Gecenin

kör karanlığında dolaşırken, artık sokakta kalan insanlar ilk günlere nazaran çok daha azdı, sanırım çoğunluk ya toplu çadır kurulan alanlara gitmişler veya şehri terk etmişlerdi. Ayrıca, bazı binaların çevresinde, geniş ve molozsuz alanlarda da tek tük çadırlar vardı.

Enkazların yoğun olduğu bölgede ana yollarda birkaç noktada polisler vardı fakat ara sokaklara kadar dağılabilecek miktarda polis olması mümkün değildi. Gece sabaha doğru ilerlerken şehir çok sakindi. Daha önceden gördüğüm bazı enkazların molozları iş makineleri ile kısmen caddeye veya etrafa çekilmişti. Bazı yollar temizlenmişti. Bu saatte çok az enkazın etrafında ambulans, kurtarma veya itfaiye gibi araç vardı.

Girdiğim bir ara yolda binaların arasında dolaşan ellerinde kapalı vaziyette fenerler ve sanırım telefon tutan, sıfat ve tipleri Suriyeli Araplara benzeyen üç genç gördüm. Yaşları en fazla 20 idi. Acaba yağmacı mıydılar? Bu saatte, burada ne arıyorlardı? Issız bir yerde, elimde kendimi koruyabileceğim bir şey yokken aracımı durdurup muhtemelen yağmacı olan üç kişiye ne aradıkları sormak mantıklı gelmedi, yoluma devam ettim. Biraz dolaştıktan sonra, daha az zarar görmüş bir muhitte açık bulduğum bir benzinciye girip benzin deposunu doldurdum. Benzincide kart ile ödeme alınamıyordu, iyi ki yanımda yeteri kadar nakit para vardı.

Farklı kısımları güneydoğudan kuzeybatıya doğru sırasıyla Adnan Menderes, Alparslan Türkeş ve Necmettin Erbakan adını taşıyan bulvar üzerinden şehri baştan başa geçtim. Neredeyse her enkazın başında kepçe vardı. Ancak çoğunda saat itibarıyla faaliyet görülmüyordu. Çoğu kavşaklara yardım malzemeleri yığılmıştı. Bunlar dışında çadır veya araç ile yardım dağıtılan bazı noktalar da oluşturulmuştu. Artık şehir ilk iki-üç gündeki ıssız halinden uzaklaşıyordu. Üçüncü günde

hissedilmeye başlayan yardımlar dördüncü günde şehrin en azından bazı asgari ihtiyaçlarını karşılamaya başlamıştı.

İnsan düşünmeden edemiyordu. Kahramanmaraş, batıdan, Ankara veya İstanbul'dan gelen yardımlar için yol üzerindeki ilk şehirdi. Hemen yanı başında Kayseri vardı. Buna rağmen üçüncü günden sonra burası rahatladıysa, uzak ilçeler, yol üstü olmayan yerler ve depremin vurduğu diğer iller ne durumdaydı? Diğer il merkezlerine de peyderpey gıda ve su ulaşsa da, yol üstü olmayan ilçelerine ne zaman ulaşacaktı?

Artık çadır kent kurulumları da başlamıştı. Fakat neden ilk günler bu çadırlar buraya sevk edilip kurulamamıştı? İnsanlar aç, açıkta, sokaklarda, otobüs duraklarında, araç bulabilenler araçlarında neden en az üç gün kalmaya mahkûm olmuştu? Garip ve ağır hislerle şehirden ayrıldım.

Üzerime bir ağırlık çöktü. AFAD yerleşkesinde araçta dinlenmeye çalışırken içime sinmeyen uyku, şehir dışına çıkınca bastırmaya başladı. Şehirden uzaklaştıkça hava sıcaklığı düşüyordu. Ben Kahramanmaraş'a gelirken, aksi istikamette afet bölgesinden uzaklaşanlar çoğunluktaydı. Şimdi ise Kahramanmaraş'tan ayrılırken, yine aksi istikamette afet bölgesine gidenler çoğunluktaydı. Neredeyse boş bir yolda araç sürüyordum, benim gittiğim istikamette pek araç yoktu. Aksi istikamette ise daha çok araç vardı, hatta yer yer yoğunluk bile vardı.

İlk gün harekete geçmeden önce görüştüğüm fakat "ihtiyaç yokmuş" "gitme gündemimiz yok" diyen bazı yerlerden gruplar, Perşembe'den itibaren afet bölgesine gelmeye başlamışlardı.

Şehirlerarası yolda, tek tük terk edilmiş hasarlı araçlar vardı. Kahramanmaraş girişindeki tünellerin arasında bir noktada yol kenarına çekmiş bir hafif ticari aracın yanında duran bir adam

el kaldırıp durmamı işaret etti. Camı açıp selam verip neye ihtiyacı olduğunu sordum. Marş basmadığını, akü takviyesine ihtiyacı olduğunu söyledi. Bagajda takviye aktarma kablosunun belki bulunabileceğini fakat emin olmadığımı söyledim. Onların yanında takviye kablosu varmış. Yolun boşluğundan yararlanıp aracımı geriye döndürüp diğer araca kafa kafaya yaklaştım. Kaza ihtimaline karşı gelenleri uyarmak için aracımın bütün ışıklarını açtım. İnsanın derisini kesen bir soğuk vardı. Kabloları bağladı. Marşa basmadan biraz beklemesini tavsiye ettim. Akülerinde sorun varmış, yorgunluktan mola vermek için durunca tekrar çalıştıramamışlar. Şarjı desteklemek için hafifçe gaz vermemi söyledi, ışıklarımın bir kısmını söndürüp gaza basarak motor devrini yükselttim, kısa bir süre sonra marşa basıp motoru çalıştırdılar. Kabloları ayırdık ve yoluma devam ettim. İyi ki durmuşum, bu soğuk beni biraz olsun kendime getirdi.

Yolda, Kahramanmaraş-Kayseri arasında soğuk iyice ağırlaştı ve kuvvetli bir don fırtınası haline geldi. Aracın kaloriferi yeterince sıcak üflemiyor gibi hissediyordum. Bir noktada aracın LPG sistemi devreden çıktı. Fakat küçük göstergesinde hata sinyali vermiyordu; “beklemede” (motor suyu sıcaklığı yetersiz) sinyali veriyordu. LPG sistemini açıp kapatarak devreye almayı denedim fakat olmayınca soğuktan kaynaklandığını anladım. Meğer o sırada bulunduğum yerde hava yaklaşık eksi 25 santigrat derece imiş. Hava zaten rüzgarlıydı, üstelik yavaş da gitsem göreli olarak 70-80 kilometre/saat hızla araca karşıdan gelen hava akımı güçlü bir fırtına rüzgarı etkisi yapıyordu. Bu durum hissedilen sıcaklığı daha da düşürüyor, ayazın şiddetini arttırıyordu.

Bir süre sonra aracın debriyajı da ağırlaştı. İlk başta anlam veremesem de, debriyaj hidroliğinin soğuktan koyulaştığını sonradan anladım. Bilahare direksiyon da ağırlaştı. Bu sefer de direksiyon hidroliği soğuktan yoğunlaşıyordu. Yan camlar

içeriden buz tutmaya başlamıştı. Geçtiğim köylerde telefonumdan hava durumuna baktığımda eksi 15 ile 20 derece arası gösteriyordu. Dağ geçitlerinin ayazını aşsam da daha önümdeki ayaz fırtınası uzun görünüyordu.

Telefonumdan harita uygulamasını açıp en yakın benzinliği aradım. Yol kenarında hem birikmiş kar olduğundan, hem de yorgun bir sürücünün dalgınlığına kurban olmamak için yoldan ayrılıp bir cep veya benzinlik içinde durmak daha iyi olacaktı. Araç sakin bir yerde çalışırsa kendini ısıtıp rahatlayacaktı. Harita uygulaması bölünmüş yolun karşı tarafında bir benzinlik gösterdi, fakat bölünmüş yol olduğundan yolun karşı tarafında kalıyordu. Yaklaşık 700-800 metre öncesinde bir kavşaktan dönüp, yola yakın bir köyün arka yolundan geçerek benzinliğe ulaşabileceğim bir rota gösterdi. Buradan köye doğru döndüm. Köye giden yollar karla kaplıydı. Köye girmeden uygulamanın gösterdiği yerden benzinlik istikametine dönünce birkaç metre ilerleyip kara saplandım. Bu yolun üstünde kar daha derindi.

Dikkatsizce, hesapsızca bu yola döndüğüm için kendime kızdım. Aracımın diferansiyel kilidini devreye alıp geri vitesle çıkmaya çalıştım fakat karlara oturmuştum. Çaresiz araçtan inip tekerleklerin çevresini ve araç altındaki karları elimle, ayağımla, nasıl yapabilirsem öyle çektim. Tekrar araca binip deneyince bu sefer kardan kurtuldum. Karayolundan ayrıldığım kavşağa geri döndüm. Aslında benzinlikle aramda bir kilometreden az bir mesafe vardı fakat karayolunun ters istikametinde ilerlemek istemedim. Üzerinde bulunduğum karlı yol da çok güven vermediğinden burada durmak da istemedim. Aracı kurtarmaya çalışırken ayakkabılarıma kar girdiğinden sıcak bir yer bulup kendimi güvene almak gerekiyordu, tekrar karayoluna çıkıp benzinliğe uğrayamadan yola devam ettim.

Göksun ilçesinden sonra il sınırını geçip Kayseri'ye doğru ilerlerken gün doğmaya başladı. Bir yerde benzinlik buldum fakat araç ve insanlarla tıka basa doluydu. Benzinliğin çıkışına yakın noktada bir yer bulup kendimi attım. Doğan güneşin altında aracımı rölantide çalıştırıp ıslanan ayakkabılarımı ve ayaklarımı kurutmaya çalıştım. Artık çantamda yedek çorap kalmamıştı, son temiz çorabı yola çıkarken giymiştim. Temiz bir kuru çorap giyme imkânım olmadı. Bir süre ısındıktan sonra aracın sertleşen hidrolik sistemleri ve LPG sistemi kendine geldi. Yola devam ettim.

Biraz daha ilerledikten sonra, araba tekrar soğuğun etkisinde kalınca, kısa süre yol kenarındaki geniş yan asfaltta durakladım. Ayaklarımdaki ıslaklıktan kurtulmak için çaresiz kirli çoraplarımdan birini giydim. Kayseri'ye girdiğimde Artık sabah saatleri gelip çatmıştı. İnsanlar işe gidiyordu. Yol kenarında küçük bir yerde atıştırmak için durdum. Burada çorba yoktu fakat yine de ilk kez boğazımdan sıcak bir yemek geçmiş oldu. Fakat bu küçük büfe tarzı dükkânda el yıkama yeri yoktu. Kayseri çıkışında, başka birinin tavsiye ettiği bir küçük yerde bir porsiyon daha yemek istedim. Yemek yemeyi değil fakat sıcak yemeği özlemiştim. Şansıma burada da el yıkama yeri yoktu. Kayserinin çoğu yeri kar altındaydı fakat ana yollar temizdi.

Kayseri-Kırşehir güzergâhında, etrafı beyaz tarlalarla kaplı yollarda içimde bir hüzünle Ankara'ya doğru yol aldım. Dört gün önce kar fırtınası içinde zorla aştığım yolları görmek istedim. Kaman yolundan dönmeye niyetlendim. Etraf bembeyaz olsa da, pazartesi günkü vaziyetten eser yoktu. Kaman yolu gözüme çok farklı görünüyordu. Pazartesi günü durduğum yeri fark edip tanıyamadım bile.

Yolda bir jandarma trafik uygulamasında beni durdurdular. Fakat ehliyetimi sormadan nereden geldiğimi sorup bana afet bölgesini anlattırdılar. Ehliyetimi çıkarsam da bakmaya

yanaşmadılar. Anlatmak fenaydı, anlatırken tekrar yaşıyordum. Dinleyenler de afetin karanlık manzarası karşısında az çok kötü oluyorlardı. Fakat yine de insanlar merak ediyordu. Yine de orada olanların bilinmesi gerekiyordu. Anlattığım şeyler sanki beni başka biri yapıyordu. Kendimi farklı bir adam gibi, değişmiş gibi, yabancılaşmış gibi, yaşlanmış gibi hissediyordum.

Haftanın başında Kahramanmaraş'a giden adamdan eser yoktu şimdi dönüş yolunda. Kalbimin yarısı Kahramanmaraş'ta kalmıştı. Enkaz başındaki insanlar, enkaz altındaki yakınlarını bekleyenler… Artık onların sağ çıkacağından umudu kesse de, bunu kabullenmiş görünse de, cenazesini bulamamaktan endişe edenler… Benim cenazemi bırak, git canlı kurtar diyenler… İlk günler aç ve açıkta, gece gündüz sokakta bekleyenler... Kardeşler, babalar, anneler, dedeler, nineler, evlatlar. Bütün o yıkım karşısında, enkaz başında tanıştığım, konuştuğum, beraber enkaz kaldırdığım Kahramanmaraşlıların hepsi inanılmaz biçimde metindi. Öyle ki, bir belgesel veya sinema filminde bu manzara gösterilse, herhalde izleyiciler anlatıyı veya tasviri gerçekçi bulmazdı. Evlat acısı çeken iki anne dışında, heyecana kapılan veya gözyaşını tutamayan olmamıştı. Bunun izahı ne olabilirdi? Bu insanlar şaşkınlıktan donakalmış mıydı? Duygusal sarsıntının etkisiyle hissizleşmiş miydi? Büyük bir iman, teslimiyet ve sabırla her şeyi kabullenmişler miydi? Yoksa sadece duygularını içlerine hapsedip afeti atlatmaya mı çabalıyorlardı?

Elbette benim temasa geçtiğim insanlar, büyük Kahramanmaraş nüfusu karşısında çok çok az bir sayıda olsa da, genelde sakin ve vakur olmaları gerçekten şaşırtıcı idi. O evlatları, o anneleri babaları enkaz altından çıkaramadıkça; kazdığımız, kazıdığımız, eştiğimiz noktalar kör çıktıkça "mümkün değil" diyerek başka enkaza geçerken aslında içim eziliyordu. O insanlar

ise bize teşekkür ediyor, bize dua ediyordu. Biz sonuç alamasak da, gelip orada gayret göstermemize kıymet veriyorlardı.

Nasıl ifade edeceğimi bilmediğim bir acı göğsümün içinde dolaşıyor, ciğerimi, yüreğimi dolduruyor. O gün geçtiğim Kaman yolunu şimdi, yine düşünürken, iç içe geçmiş pencereler gibi, bir zaman oradan geçerken düşündüklerimi de düşünüyor ve yaşıyorum. Dönüş yolunda ardımda kalan afet bölgesi aslında benim içimde. Benim yüreğimin bir parçası, yarısı Kahramanmaraş'ta. Bulamadığımız, kurtaramadığımız insanlar; orada enkaz altında kurtarılmayı bekleyen canların ve bulunmayı bekleyen cenazelerin muhasebesi zihnimde dolanıyor.

Kaman ile Bala arasında biraz hava alıp kendime gelmek için küçük bir mola verdim. İlk işim ellerimi yıkamak için tuvalete koşmak oldu. Fakat o da ne… Açık alandaki bu küçük "tesiste" binanın dışında yer alan tuvaletlerin tesisatı donmuştu. Bu temiz tuvaleti, kapısında sıra olmayan sakin tuvaleti bulunca ne kadar sevinmiştim. Lakin sevincim kursağımda kalıverdi. Kahramanmaraş'tan çıkmış, Ankara sınırına kadar gelmiş fakat hala akan bir çeşmeye denk gelememiştim. Gülsem mi, ağlasam mı bilemedim. Bir aşamadan sonra artık insan bu iğrençiliği sanki kabulleniyordu. Yokluktan etraftaki temiz karlarla elimi ovalayıp temizlenmeye çalıştım.

Burada, hayatımda gördüğüm en güzel çoban köpeği yavrularından biri koşarak yanıma geldi. Zayıflamış fakat heybetli annesi az ilerde hem bana bakıyor hem de beni fazla umursamadan etrafı izliyordu. Bu akıllı yavru, çayırlık yerde düşe kalka ilerlerken, karlara giren patisini geriye çekerken, önüme kadar gelip karşımda oturup bana bakarken içimi bir sıcaklık kapladı. Günler sonra, sinir bozukluğu dışında bir sebepten ilk kez içten gülümsedim. Eğer müstakil bir evde yaşasaydım, genişçe bir bahçe içinde otursaydım mutlaka bu yavruyu sahiplenirdim. İşte hayat. Hayat ne kadar garip. Ölümler, cesetler, parçalanan

hayatlar ve yok olan aileler bir tarafta, ıssızlığın ortasında, yalnız bir köyün kıyısında karlar içinde karşına çıkan oyuncu bir kuçu öte tarafta. Dünyanın derdi sıkıntısından habersiz, anca karda debelenip annesiyle "güreşen" bu güzel çoban köpeği eniği bana ilaç gibi, terapi gibi geldi. En azından zihnimi birkaç dakika da olsa başka tarafa çevirebildim.

Orada karşılaştığım emniyet mensupları da bana afet bölgesiyle ilgili sorular sordular ve çay ısmarladılar. Anlatmak zor geliyordu, herhalde dinlemek de onlara zor geliyordu fakat yine de merak ediyor, bilmek istiyorlardı. Anlattığım şeyler bana hem fazla geliyor, hem de yetmiyordu.

Bala'dan sonra, Gölbaşına yaklaşmadan Elmadağ'ın eteklerindeki köy yollarına girdim. Dar fakat bakımlı asfalt köy yolları, buralara alışık olduğumdan, bana bir nebze de olsa kendimi evimde hissettirdi. İyi bildiğim bu yollardan köyleri aşıp tırmandım. Dağın tepesindeki meteoroloji istasyonunu geçince, Elmadağ'ın kuzey yamacından aşağı sallanırken beni puslu manzarasıyla Ankara karşıladı. Kendi evime yaklaşıyordum. Orada akan musluklar ve sıcak bir banyo beni bekliyordu.

– o –

11. Geri Geldikten Sonra

Dönüş yolunda koordinasyon masasına Kahramanmaraş'tan ayrıldığımı, fakat ekipman getiren arkadaşlarımın devam ettiğini bildirip onlardan teyit almıştım. Bazı ilçelere yardımların ve kurtarma ekiplerinin az ulaştığına, bazı mahallelere hiç ulaşmadığına dair duyumlar alıyordum. İmkân olursa ilk aşamada gelemeyen başka arkadaşlar ile Ankara'dan tekrar gönüllü bir ekip olarak ihtiyaç olacak yerlere gidebileceğimizi Kahramanmaraş'daki AFAD merkezinden irtibatta olduğum birilerine ilettim. Ekip ve ikmal malzemelerini takviye alarak geri dönmeyi düşünüyordum. İhtiyaç olan, fazla ekip ulaşmayan bölgelere gidersek belki yararlı olabilirdik. Hangi ilçede ekip eksikliği varsa bu sefer öyle yerlere gitmek istediğimi aktardım. Bana ekiplerin yeterli olduğu, herhangi bir yerde ilave ekip ihtiyacı olmadığı söylendi. Ben de Ankara'da evime vardıktan sonra, aynı akşam yaşadıklarımı bu satırlara yazmaya başladım.

Cumartesi günü de Galip Bey ve yeğeni dönüş yoluna çıktı. Tekrar afet bölgesine gitme, ihtiyaç olan yere gitme konusunu onlarla da konuştuk. Artık canlı bulma ihtimali az olsa da, yardım malzemeleri götürüp, belki yemek dağıtılabilir veya başka türlü el uzatılabilirdi. Fakat her önerimize ilgili makamlardan "ihtiyaç olmadığı" yanıtını alıyorduk. Hâlbuki bir zaman sonra, uzak ilçelerdeki arama kurtarma ve ekip ihtiyacının derinliği kamuoyuna yansıyıp açığa çıktı. Artık iş işten geçtikten sonra Türkiye'nin her yerinden, farklı kurumlardan gönüllüler bölgeye gidiyordu, duyduğumuza göre çoğu da bir şey yapamadan kısa bir süre kalıp geri dönüyordu.

Döndükten bir gün sonra tercümanlık için arandım. Yabancı doktorlar için bir hastanede tercüman ihtiyacı varmış. Kahramanmaraş'tan ayrıldığımı, fakat başka tercüman bulamazlarsa geri dönebileceğimi ve ne kadar süre içinde oraya ulaşabileceğimi söyledim. Hâlihazırda orada bulunan tercüman tespit edilemezse haber vereceklerini söylediler. 4 gün boyunca tercümanlık yapmak isteyip, yer bulamayan ben, Kahramanmaraş'tan ayrıldıktan sonra bu iş için aranmıştım. Hayat bazen böyle şakalar yapıyordu.

Orada görüp yaşadıklarımı, şahit olduklarımı konuşmak bana çok iyi gelmiyordu. Zihnen oradan uzaklaşmak zordu, bir de her anlatımda oraya geri dönmek insana ağır bir yük yüklüyordu. Elbette soranlara, merak edenlere, oralarda yakını olanlara yanıt veriyor, dinlemek istedikleri şeyleri anlatıyordum. Ancak aslında bir süre bana sorulmamasını arzuluyordum. Belki bir dostla dertleşmek, içimi dökmek iyi gelebilirdi ancak daha üstümdeki enkaz tozlarını yeni silkmişken her gördüğüm kişiye mülakat vermek eziyet gibiydi. Aslında anlatmak istediğim, insanlara göstermek istediğim çok fazla nokta, sorun ve eksiklik vardı. İnsanların haberdar olması gereken, anlaması, öğrenmesi gereken çok fazla şey vardı. Bunları içimde taşımak, herkese her yerde haykırmamak da güçtü.

Ankara'ya geri geldikten sonra yaptığım ilk işlerden biri, yola çıktığımda ben istemeden, teklifsiz hesabıma para gönderen dostlara, gönderdikleri meblağdan kalan kısmı iade etmek oldu. Aslında bir kaç yüz dolarlık bu meblağ, gerek afet bölgesinde para harcayacak yer olmadığından, gerekse insanların iyilik yolunda ortak gayreti bereket getirdiğinden yalnız elimi rahatlatmamış, aynı zamanda artıp taşmıştı.

Bu afette görüp şahit olduklarımdan şunu anladım. İnsanlar, gerek afet bölgesinde, gerekse yurdun diğer köşelerinde deprem sonrasında ne yapmaları gerektiğini

bilmiyorlardı. Deprem sırasında ne yapmaları gerektiğini de bilmiyorlardı. 1999 depremlerinden sonra toplumsal bilinç ve farkındalığın yükseldiğini sanıyordum, oysa durum hiç de öyle görünmüyordu.

Bütün büyük meselelerin yanında afet bölgesinde ihmal edilen veya ilk akla gelmeyen yönlerden biri de oradaki çocuklardı. Yetişkinlerin bile üstesinden gelmekte zorlandığı şartlar ve deneyimler, dünyaya çok daha farklı bakan çocuklar üzerinde nasıl izler bırakabilirdi? Onların günlerini güzelleştirmek için, yüzlerine bir gülümseme kondurmak ve hayal etmelerini teşvik etmek için onlara belki şartlara uygun oyuncaklar vermek olumlu etki yapabilir diye düşündüm. Afet bölgesindeki çocuklara oyuncak tedarik edip dağıtmak için bazı oyuncak toptancılarını araştırdım. Deprem bölgesinin şartlarına, çadır kentte yaşama uygun nitelikte ve makul fiyata toptan alabileceğimiz oyuncaklar belirledim. Birkaç arkadaş bir araya gelerek bunu organize etmek istiyorduk. Oyuncak naklini kendimiz mi gerçekleştirsek, yoksa bölgeye giden başka yardımların yanında mı göndersek daha iyi olur diye düşünerek farklı çözüm yolları bulmaya çalıştım.

Oyuncak nakli için görüştüğümüz bir vakıf ve onunla ilişkili derneğin, ideolojik boyutu olan bir tarikatla bağlantısı olduğunu tespit edince en doğrusunun kendi elimizle ulaştırmak olduğunu düşündük. Nakliye konusu karmaşık bir sorun olarak önümüze çıktı. Göndereceğimiz miktar büyük bir kamyonu dolduracak kadar değildi. Binlerce kutulu oyuncak bile hacim ve ağırlık olarak sınırlı bir yer tutuyordu. Böyle uzun mesafelere kamyonet ile yük taşıma pek uygun ve hesaplı değildi, büyük araçlar bakımından da afet sonrası yardım trafiği ciddi bir yoğunluk oluşturmuştu. Başka bir sevkiyat içinde bir alanın bize ayrılması gerekliydi. Birkaç farklı yer ile görüşsem de lojistik sorununu çözemedik. Hal böyle olunca çok istediğim bu işi gerçekleştiremedim.

Bölgede gözlemlediğim, bilahare bölgede kalmaya devam eden görevli ve gönüllülerden aldığım eksiklik ve ihtiyaçlara dair bilgileri bölgeye yardım göndermeye niyetlenen çeşitli hayırsever topluluklarla paylaşarak yardım gayretlerinin isabetli olmasına katkı sağlamaya gayret ediyordum. Bilgi kirliliği, yanıltıcı haber ve dedikodular, güncelliğini yitirmiş duyurular her yerdeydi.

Bu büyük afetin karşısında bütün milletin kenetlenmesi, herkesin imkanları dahilinde seferber olması depremden akılda kalacak en büyük güzellikti. Parası olan parasıyla, malı olan tacir malıyla, imkanı olanlar bileğiyle, imkanı olmayan duasıyla afet bölgesindeki insanların acısını hafifletmeye çalışıyordu. Ancak bu zor dönemde bile insanların iyi niyetini suiistimal etmek isteyenler vardı. Ankara'da ve başka yerlerde, işlek kavşaklarda durup deprem bölgesinden geldiğini söyleyerek veya mizansen oluşturarak para toplayan birileri çıkabiliyordu. Bu gibi şahısların üzerine aldığı vebalin ağırlığı herhalde yıkılan binalardan hafif olamazdı.

Depremi takip eden haftalarda ve aylarda, temasta olduğum kurumlar ve bunların yöneticileri ile yeni ve eğitimli arama kurtarma ekipleri oluşturulması konusunda görüşmelerde bulundum. İnsanlar bu gibi girişimlere oldukça müspet yaklaşıyor ve destek veriyordu. 1999 depreminin ardından yaşandığı gibi, yine bu tarz girişimler ilgi odağı haline gelmekteydi. Ancak asıl önemli olan bu girişimlerin kalıcı ve uzun soluklu olmasıydı. Yıllar geçtikten sonra yeniden büyük bir afet kapıya geldiğinde nasıl daha hazır olabileceğimizi uzun uzun düşünüyordum. Bu sırada beni etkileyen başlıca konulardan biri, yetkililerin bu afet hakkında olup olabilecek en büyük depremmiş gibi konuşmaları idi. Oysa beklenen büyük İstanbul depremine dair senaryolar ile karşılaştırıldığında; nüfus, şehirleşme, ulaşılabilirlik, ikmal, iktisadi etki ve riskler bakımından aslında bu deprem farklı açılardan iki,

üç, dört… kat daha küçük, daha hafif bir ölçekteydi. Beklenen büyük İstanbul depremine tam olarak hazırlanmış olsaydık bu afeti daha iyi karşılayıp daha başarılı ve hızlı sonuçlara ulaşabilirdik. Öte yandan bu depremin getirdikleri ve deneyimleri belki de İstanbul depremine daha doğru hazırlanılmasına teşvik edecek, gelecek için daha büyük bir umut getirecek.

– o –

12. İlerisi İçin

İnsanlık var olduğundan beri irili ufaklı afetlerle karşılaştı. Kiminden daha az, kiminden daha ağır zarar gördü. İnsanlığın bilgi birikimindeki zenginleşme artık olayları daha iyi anlayıp tahlil etmek için çok önemli bir imkan. Dünyanın neresinde olursa olsun, büyük afetlerde halk ve devletin ortak gayreti şart. Her türlü soruna tek başına devletin çözüm bulmasını beklemek doğru değil. Bireyler önce kendileri afetlere hazırlıklı olmayı, ardından da afetlerde başkalarına yardım etmeye hazır olmayı öğrenirlerse, bunu bir sorumluluk olarak görürlerse ileride yaşanabilecek türlü zorluklar daha kolay ve daha az zararla aşılabilir.

Bu büyük afette bir kez daha şahit olunduğu üzere afet gönüllüleri öncelikle hazırlıklı olmalı. Temelde ise tüm insanlar afetlere karşı eğitimli ve bilinçli olmalı. Belki de kulağa çok basit ve kolay gelen bu ifadeler aslında çok önemli. Afetlere hazırlıklı olmamız gerektiği gibi, doğrudan mağduru olmadığımız afetlere de nasıl el uzatabileceğimizi iyice bilmezsek iyi niyetli gayretlerimiz yarım kalabilecektir.

Afetin büyüklüğüne şahit olan insanlar yardıma gitme isteği duyabilir. Ancak bu isteğin güzel sonuçlar doğurması yalnızca cesaret ve girişkenliğe bağlı değil. Bu nedenle bir afet karşısında gönüllülerin nasıl hareket edeceğini bilmeleri gerekli. Önce afet bölgesinde olumsuz tesirde bulunmayacak (kendine, çevresine ve afet yönetimi çalışmalarına zarar veya yük vermemeli), sonrasında da yararlı olacak durumda ve hazırlıkta olmak şart. Gelecekte Türkiye’de ve hatta dünyanın başka

yerlerinde yaşanabilecek afetlerde gönüllü çalışmalar yapmaya hazır olmak için temel olarak başlıca konulara kısaca değinerek bazı deneyim ve tavsiyelerimi okuyucuya sunmak isterim.

Öncelikle nasıl bir manzara ile karşılaşacağımıza hazırlıklı olmalıyız. Afet bölgesinde afetin hemen ardından karmaşa olacaktır. Bu durum birkaç saat de sürebilir birkaç gün de (Afet yönetimi iflas ederse karmaşa durumu haftalarca veya çok uzun sürebilir). Afet bölgesinde amaçsızca dolaşan insanlar olacaktır. Afeti takip eden günlerde bu insanlar hiç bitmez. O şartlar altında pek çok insan ruhsal travmalar geçirecektir ve anlamsız davranışlarda bulunabilir. İhtiyaç sahipleri bile yardım ihtiyaçlarını dile getiremeyebilir. Kötü niyetli olanların yanında öyle olmayan bazıları bile başkalarının mahrum kalacağını gözetmeden ihtiyacından çok daha fazlasını alıp biriktirmeye yeltenebilir.

Afetin ardından enkazların arasında ve yakın çevresinde cesetler görülecektir. Enkazdan alınamayan cesetler hava şartlarına bağlı olarak bir süre sonra koku yaymaya başlayacaktır. Hava soğuk olmazsa bu koku kısa zamanda dayanılmaz bir dereceye çıkar. Fakat bir süre sonra bu kokuya yoğun maruz kalan insan duyarsızlaşacaktır. Duyarsızlaşma olsa bile, hatta mesleği cesetlerle uğraşmak olan bireyler için bile kokusu ağırlaşmış bir cesedin çok yakınına yaklaşmak zordur.

Afet bölgesinde bölgeden kaçmaya çalışanlar, bölgeye ulaşmaya çalışanlar ve bölge içinde yer değiştirenlerin oluşturduğu yoğunluk, yol ve köprü gibi yerlerde meydana gelebilecek hasarlarla bir araya geldiğinde trafik bir sorun olabilecektir. Öyle ki bu durum kargaşa haline de bürünebilir. Yolların durumu kötü olabilir. Yollarda geçişi zorlaştıracak hasarlar, molozlar ve başka malzemeler saçılmış vaziyette olabilir. Bağlantı yolları, giriş ve çıkışlar da yer yer kapanıp tıkandığında trafik çok daha kötü bir hale gelir. Bu durumun en ağır halinde,

örneğin çok büyük bir şehirde çok ağır bir deprem sonucu yollar saatleri aşan bir hareketsizlik durumuna gelirse insanlar araçlarını terk edip giderler ve sorun içinden çıkılması çok daha güç bir hale gelebilir.

Yangınlar çıkabilir. İtfaiye hizmetleri devre dışı veya yetersiz kalabilir. Hastaneler hasar görmüş olabilir. Sağlık hizmetlerine talep artacağı halde, sağlık hizmeti verme kapasitesi azalacaktır. Eczaneler yıkılmışsa veya çalışamayacak durumdaysa insanlar rutin veya akut ilaç ihtiyaçlarını karşılayamazlar. Ecza depoları çalışmadığından sağlam kalan eczaneler olsa bile sürekli hizmet veremez.

Afetin büyüklüğüne göre bir süre bölgede yemek dağıtımı ve diğer temel ihtiyaçların ikmali sağlanamayacaktır. Gıda bulmak zor veya imkânsız olabilir, bulunan gıdaları pişirme imkânı da olmayabilir. İnsanlar ilk gün acil ihtiyaçları için mağazaları yağmalayabilir (evden giyinmeden veya pijama ile çıkanlar, aç susuz kalanlar, bebek mamasına ihtiyacı olanlar gibi). İlk günlerde ihtiyaç için hırsızlıklar yaşanırken yardımlar ulaştıktan sonra ise kötü niyetli hırsızlıklar çoğalacaktır. Büyük afetlerin ardından başka yerlerdeki kötü niyetli şahıslar afet bölgesine hırsızlık amaçlı gelebilir. Çocuk kaçırma ve ceset hırsızlığı gibi olaylar da yaşanabilir.

Böyle bir ortam içine girecek gönüllüler nasıl yararlı olabilir?

Afet bölgesine yardım etme gayesiyle gönüllü olarak gelen iyi niyetli insanların bu amacı gerçekleştirebilmeleri en çok onların hazırlığına bağlı. Yardım etmek üzere gönüllü olan insanlar öncelikle kendileri afet bölgesinde yardıma muhtaç hale gelmemek üzere tedbirli olmalı. Arama kurtarma çalışmalarına etkin olarak katılabilmek için bu işin eğitimini almak şart. Enkazdaki faaliyetler dışındaki yardım çabalarına katkı sağlamak için de asgari bir hazırlık gerekli. (***Hazırlık, hazırlık, hazırlık***)

Afet bölgelerine yardıma tek başına gitmek pek çok yönden doğru değil. Bireysel hareket etmek hem çeşitli riskler ve zorluklar barındırır hem de verimliliği düşürür. Bu nedenle yeni afet gönüllüleri grup veya ekip olarak kendi aralarında örgütlenmeli. Düzenli ve afet öncesinde örgütlenmiş gruplar, -dernek veya hangi yapı içinde olursa olsun-, afet bölgesinde daha işlevsel ve yararlı olacaktır. Gönüllülerin kendi güvenlikleri de böylece daha sağlam olacaktır. (***Gönüllüler ekip olmalı, gönüllü ekipler çoğalmalı***)

Arama kurtarma veya diğer yardımlar için oluşturulan ekipler eğitimli olmalı. Gerekli eğitim geçmişteki Sivil Savunma ve bugünkü AFAD veya İtfaiye gibi alanında yetkin ve yetkili kurumlardan alınmalı. Afetlere yönelik gönüllü eğitiminin dışında ilk yardım eğitimi de gönüllüler için olmazsa olmaz bir gerekliliktir. Gönüllü eğitimi alanlar bu işte daha deneyimli eski gönüllülerin ve görevlilerin birikimlerinden yararlanmalı, aktarılan deneyimleri içselleştirmelidir. (***Gönüllüler eğitim almalı***)

Afetin ardından afet bölgesine hareket edecek gönüllüler orada başkalarından yardım almadan kendi ihtiyaçlarını gidermeye hazır olmalıdır. Hayatı idame malzemelerini yanına almadan giden gönüllüler hem kendilerine, hem de bölgedeki yardım gayretlerine ilave zahmet doğuracaktır. Kendi yiyeceğine, suyuna, kamp malzemelerine sahip olmayan ekipler büyük zorluk çekecek ve depremzedelere ulaşması gereken yardımlara ortak olacaktır. Temel hayatı idame malzemeleri şöyle sıralanabilir: gıda, içme suyu, barınma (uyku tulumu, mat, çadır), ilk yardım malzemesi, temel ilaçlar, yedek giysiler, ıslak mendil, el dezenfektanı, kolonya veya alkol gibi temizlik ürünleri, tuvalet kağıdı, havlu, kamp veya dağcılık ocağı vb. (***Gönüllüler ikmal bakımından kendi kendine yetmeli***)

Afet bölgesinde enkazlarda veya diğer riskli alanlarda çalışabilmek için en önemli gereksinim öncelikle kişisel koruyucu

teçhizattır. Bunlar (kask/baret, koruyucu ayakkabı/bot, toz gözlüğü, iş eldiveni, toz maskesi, palaska, iş elbisesi veya koruyucu tulum gibi) gönüllülerin elinin altında olmalı ve afet kapıya gelmeden önce bunlar eksiksiz olarak hazırlanmalı. Kişisel korucu teçhizatı olmayanlar afet bölgesinde enkazlara yaklaşmamalı. Enkazlarda çalışırken temel olarak balyoz, büyük levye, kazma-kürek, kamp küreği, balta, tepe lambası, büyük el feneri, demir makası, halat, işaretleyici (sprey) boya gibi alet edevata ihtiyaç duyulur. Enkazlarda daha etkili çalışabilmek için ise "ağır teçhizat" gereklidir. Bu kapsamda; kırıcı, delici, kesici, ayırıcı, kaldırıcı teçhizat; ışıldaklar, bunları çalıştıracak jeneratör, makaralı uzatma kablosu ve kurtarılan insanları enkazdan dışarı taşımak için sedye, baca ve derin deliklerden iniş-çıkış için tırmanış emniyet kemeri, tırmanış halatı, karabina gibi malzemelere sahip olan ekipler afet bölgesinde çok yararlı çalışmalar yapabilir. Termal veya normal battaniye ve ceset torbası da orada ihtiyaç duyulacak malzemeler arasında ilk sıralardadır. Bölgede iletişim altyapısında yaşanabilecek sorunlara karşı ekipte yeterince telsiz olması da çok yararlıdır. (***Arama kurtarma çalışmalarında teçhizat önemlidir***)

Gönüllü ekipler ellerinden geldiğince teknolojik imkanlardan yararlanmalıdır. 21. yüzyılda hızla gelişen teknoloji afetler karşısında yeni fırsatlar getiriyor. Uçabilen kameralar, yeni teknoloji ısı kamerası gibi ekipmanlar, sönük sesleri dinleme cihazları, yılan (endoskopik) kamera gibi enkaz altındaki insanları daha hızlı ve kolay tespit etmeye yarayacak her türlü teknolojik araç gereç gönüllülere büyük yarar sağlayacak, zor durumdaki insanların yerini tespit etmelerini kolaylaştıracaktır. (***Teknolojik arama ve tespit araç gereçleri fark oluşturur***)

Afet bölgesinde gönüllü faaliyetler fiziksel ve ruhsal olarak yıpratıcıdır. Gönüllülerin afet bölgesindeki faaliyetlerini birkaç günden uzun sürdürebilmeleri için fiziksel ve moral olarak

yüksek seviyede olmaları gerekir. Bunun için zihinsel olarak hazır olmak önemlidir. Fiziksel bakımdan da aşırı kilosu olmayan ve tercihen düzenli egzersiz yapan bireyler enkazdaki çalışmalar için daha uygun bir kondisyona sahip olacaktır. Aynı zamanda oradaki şartlar içinde çalışırken ve istirahat ederken daha rahat olmalarını sağlayacak bazı yardımcı malzemeleri gözetmeleri de yarar sağlayacaktır. Ter tutmayan atlet, termal içlik, güneş enerjili şarj cihazı, powerbank, kalem kağıt, kitap veya dergi, güneş kremi ve cilt kremi (soğuk ve sıcak iklimlerde çok işe yarar), bireysel ısıtıcılar (dağcılık veya fizik tedavi tipi) ve ilave rahat bir dinlenme ayakkabısı gibi gönüllüleri rahatlatacak malzemeler de çekilen zorluğu hafifletecektir. Bunlar zorunlu olmasa da, gönüllünün daha uzun süre verimli çalışmasını sağlayabileceğinden çok az bir hacimle gönüllünün gayret kapasitesini artıracaktır.

Arama kurtarma gönüllülerinin grup olarak kampçılık, doğa yürüyüşü ve tercihen dağcılık yapmaları onlara afetlerde yararlanabilecekleri önemli kazanımlar sağlar. Arama kurtarma alanında en başarılı gönüllü ve profesyoneller bu gibi sporlarla ilgilenenler arasından çıkar. Doğa şartlarına uygun kişisel malzemeler (örneğin tepe lambası, uyku tulumu, kamp ocağı vb.) afetlerde de gönüllülerin işine yarayacaktır.

Güvenlik şeridi olarak adlandırılan naylon şeritler hem enkazda çalışma sahasının, hem de ekibin çadır kurması mümkün olursa kamp sahasının etrafını çevirmek için kullanılabilir. Kamp sahasının içinden, ekip çadırlarının arasından geçen yabancılar kazıklara takılarak kendilerine ve çadırlara zarar verebilirler. Ayrıca istirahat halindeki ekip üyelerini rahatsız edebilir hatta hırsızlık için keşif yapıyor olabilir. Bu gibi bakımlardan çadırların arasında yabancıların istenmediğini belirtecek şekilde kampın güvenlik şeridi ile çevrilmesi yararlıdır.

Son olarak, afet bölgesinde ihtiyaç duyulacak teçhizatın bir köşede uzun süre kullanılmadan beklemesi, bilhassa makine

gibi cihazların çalışamaz hale gelmesine neden olabilir. Bu nedenle jeneratör gibi araçların bakımlı olması gerekir. Bunlar ayda bir, en azından birkaç ayda bir çalıştırılmalı ve süreli bakımları da ihmal edilmemelidir. Mekanik aletler kullanılmasa bile özelliğine uygun şekilde yağlanmalıdır. Hidrolik aletlerin hortum başlıkları çok temiz tutulmalıdır. Şarjlı aletlerin şarjı özelliğine göre birkaç ayda bir tazelenmelidir.

Afet Bölgesine Nasıl Hareket Edilmeli?

Afet bölgesine yola çıkarken, (1) kişisel koruyucu ekipman, (2) arama kurtarma teçhizatı, (3) kapsamlı hayatı idame (kamp) malzemeleri gibi arama kurtarma gönüllüsünün temel malzemelerini yüklenmek gerekir. Bunun için bir liste hazırlanması yararlıdır. (Eğer ekipte bir arama kurtarma hayvanı varsa bu hayvanın gıda başta olmak üzere ihtiyaçlarını da eksiksiz olarak hazırlayarak yanına almak gereklidir.)

Bu bölümde yukarıdaki paragraflarda örneklendirdiğim malzeme ve teçhizat kalemlerine bakarak her gönüllünün ve grubun kendi şartlarına ve planlarına uygun bir listeyi önceden hazırlaması ve yola çıkarken bunu kontrol etmesi bazı gereksinimlerin unutulması ihtimalini azaltacaktır.

Listenin olmaması halinde istenmeyen durumlarla karşılaşma ihtimali çok yüksektir. Örneğin ben Kahramanmaraş'a hareket ederken gerekli onlarca malzemeyi yüklendim fakat elimin altında hazır bulunan bazı gerekli aletleri atladım. Özellikle telsizimi, enkazdaki deliklerin arkasını görmeyi sağlayan yılan kameramı unuttum. Bunları alsaydım elbette orada işime yarardı. Yanıma yedek iş eldiveni almayı da unuttum ve başka ekiplerden temin etmem gerekti. Aslında onlarca kalemin içinde bir iki şeyin unutulması doğal sayılabilir fakat eğer bunları da içeren bir liste elimde olsaydı muhtemelen eksiksiz hareket etmek daha kolay olacaktı.

Yola çıkarken eğer elde yeterince (fazlasıyla) mevcut değilse pilli cihazlar için bolca yedek pil alınmalıdır. İçme suyu çok miktarda gerekeceğinden afete uzak bölgelerde araca yüklenmelidir. Yakıt ikmali konusu önemlidir. Afet bölgesinde yakıt temin edilemeyeceği beklenmeli, ayrıca komşu şehirlerde de anayollarda yer alan akaryakıt istasyonlarının depolarının tükenebileceği göz önüne alınmalıdır. Bu nedenle taşıtlar ile hidrolik pompa ve jeneratör gibi makineler için yedek yakıt alınmalıdır. Yedek yakıt rastgele kaplarla değil, sızdırmayacak şekilde uygun ve güvenli bidonlarla taşınmalıdır. Yolun ilk yarısından sonra veya son üçte birinde araçların yakıt depoları dolu tutulmalıdır. Bunun için afet bölgesine yaklaşıldığında her saat veya her yüz kilometrede bir yeniden yakıt alınabilir. Böylece afet bölgesine mümkün olan en fazla yakıtla ulaşmak hedeflenmelidir. On litre fazladan yakıt bazen aracı veya ekibi çeşitli dertlerden kurtarmak için anahtar olabilir. Zor şartlarda çalışan taşıt ve diğer makinelere ikmal yapmak gerekebileceğinden motor yağı gibi sıvılara ihtiyaç duyulabilir. Kış şartlarında araçlarda zincir bulundurulması önemlidir. Ayrıca akü takviye kablosu da hazır bulundurulmasında yarar olan muhtemel ihtiyaçlardandır.

Afet bölgesinde genelde alışveriş imkânı yoktur. İmkan olduğunda da karaborsacılık gibi durumlar yaşanabilir. Buna rağmen başta yakıt olmak üzere bazı ihtiyaçların bölgeden temin edilmesi için fırsat doğarsa buralarda iletişim sistemlerinde meydana gelebilecek sorunları dikkate alarak yeterince nakit paranın hazır bulundurulması işleri kolaylaştırır.

Unutulan veya eksik kalan malzemelerin yol üzerinde tamamlanması imkânı varsa, bu iş afet bölgesine komşu illere bırakılmamalıdır zira yakın yerlerdeki mağazaların afet sahasında işe yarayacak ürünleri tükenmiş olacaktır. Yol üzerinde ekibin deneyimli şoförlerinin iki ila azami üç saatte bir direksiyonu

devretmesi yorgunluğu azaltacak ve hedefe varıldığında tam kadro faaliyete geçmeye imkân verecektir. Gece yolculuğunda ekip üyeleri mümkün olduğunca uyumaya çalışmalıdır ki afet sahasına varır varmaz faaliyete girmek için daha enerjik olabilsinler.

Afet bölgesine hareket ederken moral ve motivasyon yüksek olmalıdır, zorlama giden bir kişinin bölgedeki şartlara göğüs gererek yararlılık sağlaması mümkün değildir. Afet bölgesinde en kötü şartları, hatta akla gelmeyecek kadar fena şartları yaşamaya ruhsal olarak hazır olmak şarttır. Ancak bu işin bir de fiziksel boyutu vardır. Bölgeye gidenler, arama kurtarma çalışmalarında bizzat risk altına gireceklerdir. Afet bölgesinde enkaz alanlarına girenler, fiziksel zarar görme riskini de göze almış demektir. Bu nedenle en kötü senaryolara dahi hazır olmak gerekir. En mükemmel imkân ve şartlara sahip olsa bile bir enkazın içinde çalışan bir arama kurtarmacının artçı bir depremde hayati tehlike ile karşılaşması muhtemeldir.

– o o o –

Parçalar

Kahramanmaraş Depremi: Yıkılanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok

Bir Arama Kurtarma Gönüllüsünün Yaşadıkları

Bu metin, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depreminde ve diğer afetlerde fedakârca, evinden, ailesinden uzakta, zor şartlar altında çalışan arama kurtarma profesyonelleri ve gönüllülerine adanmıştır.

Bir arama kurtarma gönüllüsü olarak, afet bölgelerine yardıma giden insanların deneyim ve gözlemleri benim için en önemli derslerden biri olmuştur. Bu metin ile ben de bu işe gönül veren genç arkadaşlar için, yaşadıklarımı henüz üzerinden zaman geçmeden, afet bölgesinden evime döner dönmez yazmaya başladım.

Burada kalemimden dökülüp yazılanlar edebi kaygı ve niteliklere göre yazılmış değildir. Edebi bir bakış açısıyla düzenlenmesinin de belgesel niteliğini bozacağını düşündüm. Afet bölgesine gördüklerimi, yaptıklarımı, yaşadıklarımı olduğu gibi; tüm çıplaklığı ve yalınlığı ile anlatmaya çalıştım.

Orada yaşananları merak edenler, arama kurtarma veya başka türlü gönüllü faaliyetlere ilgi duyanlar bu satırları okurken Kahramanmaraş depreminin ilk günlerine benim gözlerimden bakma imkânına sahip olabilir.

- Mehmet Yahya ÇİÇEKLİ

9 786058 353701